LETO VIII. ŠT. 46 (384) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 4. DECEMBRA 2003

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERÇUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

GORICA VSE BOLJ SONČNA!

Izvajanje zaščitnega zakona za našo narodno manjšino je mučno, dolgotrajno in seveda zamudno in ima zato najbrž prav pisatelj Boris Pahor, ki je na 19. knjižnem sejmu v Ljubljani minuli teden pred slovenskimi kronisti na predstavitvi svojega in Rebulovega dnevnika dejal, da sta v vsej Italiji samo dve zakonsko zaščiteni manjšini, in sicer nemška in francoska, saj "imamo mi Slovenci v Italiji le tak zakon, ki nam dovoljuje rabo svojega jezika, kar je seveda nesprejemljivo".

Ker pa ne moremo vedno govoriti le o tem, kako je zaščitni zakon za našo manjšino slabo napisan, ampak moramo doseči, da se bodo vsaj določila tega zakona v vsakdanji praksi izvajala, smo bili minuli teden veseli, ko smo izvedeli, da se bo na Goriškem spet nekaj novega zgodilo.

Najava skorajšnjega odprtja "slovenskega okenca", kot v pogovornem jeziku imenujemo poseben občinski urad, ki bo namenjen vsem tistim pripadnikom slovenske manjšine, ki bodo hoteli pred javno upravo uveljavljati slovenski jezik, je seveda vesela vest, za katero gre gotovo največja zasluga županu Vittoriu Brancatiju in pa našemu občinskemu odborniku in deželnemu tajniku stranke Slovenska skupnost dr. Damijanu Terpinu.

Prav občinski odbornik dr. Damijan Terpin je namreč predlagal ustanovitev tega urada in občinski odbor je njegov predlog vzel resno, minuli petek, 28. novembra, pa sklenil, da se "okence" odpre, začasno naj bi bil ta urad v preddverju goriškega županstva. Naša kolegica dr. Erika Jazbar, ki je sedaj visoka občinska uradnica in pri goriški občini pristojna za zadeve slovenske narodne skupnosti, naj bi vsaj začasno bila odgovorna tudi za ta urad. Iz goriške občine prihajajo tudi vesti o skorajšnji namestitvi uradnika, ki bo odgovoren za tako imenovano čezmejno pisarno, se pravi: za čezmejne zadeve, ki se tičejo sosednjih občin Gorica, Nova Gorica in Šempeter-Vrtojba. Denar za ta namen je že odobrila Evropska unija, medtem ko bodo sredstva za "slovensko okence" in tudi za podobno "furlansko okence" prihajala s strani države, in to v okviru izvajanj zaščitnih zakonov 38 in 482.

Vprašanje, ki se postavlja ob tej novici, je seveda dvojne narave, in sicer najprej upravičeno vprašanje nam samim, predstavnikom slovenske manjšine: Se bomo tega urada posluževali ali pa bomo tudi v prihodnje raje šli "po liniji najmanjšega odpora" in zase ne bomo zahtevali uradno in z zaščitnim zakonom dovoljene slovenščine?

Drugo vprašanje pa je to, kdaj in koliko denarja bo italijanska država namenila za izvajanje zaščitnega zakona in seveda za ta urad, ki je sicer res velikega simboličnega pomena, a ga od tega dejstva do tega, da bi postal zares čisto normalna in zato vsakdanja stvarnost, loči še veliko. Predvsem smo mnenja, da ena sama oseba v tem uradu ne bo zmogla opravljati vsega dela, prav gotovo ne vseh tistih vsakdanjih in drobnih stvari, ki jih sicer tudi delovanje tega urada predvideva. V mislih imamo razne čisto uradniške zadeve, od prošenj do izdajanja osebnih izkaznic. / stran 2

Jurij Paljk

Predstavitev sklepnega dokumenta programske konference SKGZ-SSO

Temelji manjšinskega sodelovanja

"Združevanje Evrope pomeni tudi združevanje manjšinskih skupnosti"

Evropska himna je prejšnji petek, 28. novembra, v Narodnem domu v Trstu uvedla predstavitev sklepnega dokumenta programske konference Sveta slovenskih organizacij in Slovenske kulturno gospodarske zveze. V vzdušju nove zgodovinske faze za manjšine v Evropski uniji sta krovni organizaciji prikazali sintezo dela, ki se je začelo v Padričah februarja lani, končalo pa 8. novembra letos v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici.

"Do konca smo speljali zelo zahtevno delo," je povedal predsednik SSO Sergij Pahor, "kar je dokaz naše žilavosti in volje do življenja." / stran 12

Danijel Devetak

FOTO DPD

Sindikat slovenske šole / Poziv učnemu in neučnemu osebju

Za obstoj in razvoj naših slovenskih šol

Volitve za enotna sindikalna predstavništva posameznih ravnateljstev, ki bodo potekale prihodnji teden, so za vso našo narodno skupnost v deželi Furlaniji-Julijski krajini življenjske važnosti, saj bodo dejansko pokazatelj prisotnosti Sindikata slovenske šole (SSŠ) na tem ozemlju. To sta nama potrdili zastopnici SSŠ za Goriško in Tržaško, uč. Sonja Klanjšček in prof. Vesna Danieli, ki pozivata učno in neučno osebje, naj se volitev udeležita in naj oddasta svoj glas našim kandidatnim listam.

SSŠ, ki deluje že več desetletij na vsej deželni ravni, ima tajništvo v Trstu in Gorici; vanj so vpisani tudi učitelji ter člani neučnega in vodilnega osebja iz Špetra. Tudi tam je SSŠ predstavil svojo listo, saj je po svojih močeh sledil tudi dvojezičnemu šolskemu centru in pomagal posameznikom. Glavna skrb Sindikata je torej obstoj in razvoj naših slovenskih šol, ki so nepogrešljiv dejavnik in jamstvo prihodnosti slovenske narodne skupnosti v Italiji.

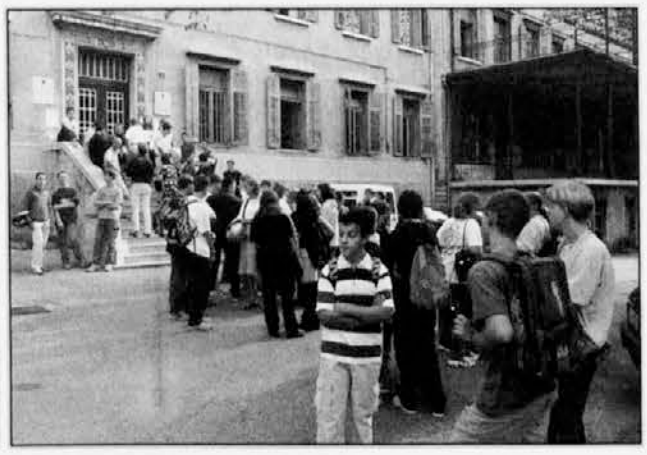

Enotna sindikalna predstavništva so telesa, ki na posameznih šolah skrbijo za to, da z ravnateljem usklajujejo delo osebja, urnike, plačila itd. Pomembno je torej, da so v njih dobro zastopani naši ljudje. "Kot SSŠ moramo dokazati, da smo na slovenskih šolah večinski sindikat in da edini poslujemo v slovenščini," nam je povedala Sonja Klanjšček in dodala: "Želimo tudi, da se uresniči, kar določa zaščitni zakon glede uradnega priznanja SSŠ. Paritetni odbor je že dal svoje pozitivno mnenje. Sedaj je zadeva na ravni ministrstva. Za to priznanje se potegujemo, da bi dobili eno ali dve osebi, ki bi bili oproščeni pouka in bi se lahko polno posvečali sindikalnemu delovanju. Drugače izhajamo z velikimi težavami; dela je ogromno, celodnevna pogajanja na Deželi v Trstu so skoraj vsak teden. Za šolnika, ki poučuje, je skoraj nemogoče dobro opravljati tudi to nalogo. Mi ponavadi izrabljamo proste dneve ali celo dopuste... Italijanski vsedržavni sindikati so itak že po zakonu avtomatično prisotni na vseh šolskih pogajanjih, v kolikor so podpisniki delovne pogodbe na vsedržavni ravni. Ko bomo dosegli priznanje po zaščitnem zakonu, bomo lahko naredili velik kakovosten skok."

Zakaj je pomembno, da je SSŠ prisoten na omenjenih pogajanjih? "Tam se določajo šolska mreža, obstoj šol, seznami učnega in neučnega osebja za posamezne šole itd. Stanje slovenskih šol najbolje poznamo mi. Zato moramo biti zraven. Če nas ni, je stvar seveda drugačna. Prisotni bomo, če bomo tudi s temi volitvami dokazali, da smo na slovenskih šolah večinski." stran 15 / DD

Obvestilo sodelavcev in bralcem

Sporočamo, da bo t.i. božična, obsežnejša številka Novega glasa izšla že v sredo, 17. decembra. Zato naprošamo naše sodelavce, naj nam zapise pošljejo vsaj do četrtka, 11. decembra.

Bralce pa obveščamo, da bo izšla tudi prednovoletna številka, in sicer v sredo, 24. decembra. - Uredništvo

Intervju

Kard. Tomaš Špidlik DJ o teologiji, duhovnosti, Slovanih in še čem. (stran 3)

Knjižni sejem

V Ljubljani so se s knjižnimi novostmi predstavili tudi naši založniki. (stran 7)

VSEBINA

02 Drago Legiša
IN RODOMORNA POLITIKA V NAŠIH KRAJIH?

06 Ivan F. Žerjal
RAZSTAVA DEZIDERIJA ŠVARE

06 Jadranka Cergol
IZTOK OSOJNIK MED NAMI

08 Igor Gregori
38. PESEM JESENI

10 ODŠEL JE MARKO WALTRITSCH

SVET OKROG NAS

Italijanska notranja politika

"Premier naj odgovori"

Pod tem naslovom je glavni urednik časnika *Economist* Bill Emmot objavil krajši članek, ki žadeva predsednika italijanske vlade Silvia Berlusconija. V Milanu se je po skoraj treh letih končala sodna obravnava, na kateri je bil bivši obrambni minister v prvi Berlusconijevi vladi Previti obsojen na petletno zaporno kazen zaradi podkupovanja. Na zatožni klopi je nekaj časa bil tudi Berlusconi, a se je obravnava prekinila, ker je parlament odobril zakon o imuniteti predsednika vlade. Njegov strankarski kolega Previti je prej bil obsojen na 11-letno zaporno kazen na neki drugi obravnavi, ker da je zagrešil enako kaznivo dejanje, to je podkupovanje. Obakrat je bil v zadevo zapleten tudi Berlusconi. Prav zaradi tega mu je britanski časnik *Economist* javno postavil 28 vprašanj, na katera pa ni odgovoril, temveč odgovornega urednika prijavil sodišču zaradi obrekovanja. Prizadeti urednik je po drugi Previtijevi obsodbi naslovil na Berlusconija poziv, ki ga objavljamo.

"Tako podpisani kot *Economist* meniva, da razsodba potrjuje, kar je bilo napisano v našem časniku: da se mora namreč Silvio Berlusconi zagovarjati pred sodiščem in pred italijanskim narodom zaradi zelo hudih dejanj. Imuniteta, ki si jo je zagotovil, zahvaljujoč se nekaterim zakonom, ki mu dovoljujejo, da se izogne obveznim odgovorom, povzroča hudo škodo italijanski demokraciji in podobi Italije v svetu. Obnašanje Silvia Berlsuconija, ki je podjetnik in predsednik vlade, nas še dalje zaskrbljuje, ker ogroža moralno vrednoto obeh idej, na katerih temelji *Economist*: kapitalizem in demokracija. V letošnjem avgustu smo na Berlusconija naslovili 'odprto pismo'. Naprosili smo ga, naj odgovori na 28 vprašanj, če ne na sodišču, pa pred svetovno javnostjo. Bilo je tudi nekaj jasnih vprašanj o zadevi Sme. Ni nam odgovoril, čeprav nas tokrat ni prijavil. Razsodba o zadevi Previti potrjuje, da bi bil odgovor na obtožbe nujen, če bi prizadeti imel le trohico čuta za spoštovanje lastne časti, za pravičnost ali vsaj za ljubezen za svojo domovino. Tega pa ne bo naredil".

Drago Legiša

Fini (NZ) obsodil fašizem

In rodomorna politika v naših krajih?

Podpredsednik italijanske vlade Gianfranco Fini je med obiskom v Izraelu **(na sliki)**, kamor je potoval kot predsednik Nacionalnega zavezništva, obsodil tako rasne zakone kot Salojsko republiko in fašizem. Sam pravi, da je bilo njegovo ravnanje v skladu s temeljnimi odločitvami, ki jih je stranka bila sprejela leta 1995 na kongresu v Fiuggiju. Tedaj se je bila namreč preimenovala v Nacionalno zavezništvo in naj bi se tudi odpovedala dediščini MSI (Italijanskega socialnega gibanja). Z obiskom v Izraelu in z obsodbo fašizma naj bi Fini odstranil madež, ki je preprečeval, da bi njegova stranka imela redne stike s sorodnimi strankami v Evropi in svetu. V Italiji pa marsikdo meni, da se želi Fini v prihodnosti v političnem pogledu še bolj uveljaviti in celo postati Berlusconijev naslednik. Z obsodbo fašizma in Salojske republike pa se je Fini zameril marsikateremu strankinemu članu. Hudo prizadeti se čutita poslanka Alessandra Mussolini in vdova po ustanovitelju Socialnega gibanja Giorgiu Almiranteju, Finija pa grajajo zlasti nekateri strankarski voditelji v Trstu in Gorici, medtem ko se v Rimu kritično oglaša predsednik dežele Lazio Storace. V tisku beremo, da se z izvajanji strankinega predsednika strinja 80% članstva.

Pripadniki slovenske manjšine v Italiji bi upravičeno pričakovali, da bi Fini obsodil tudi rodomorno politiko, ki jo je fašizem vodil na Primorskem in v Istri, na ozemlju, ki je prišlo pod Italijo po rapalski pogodbi. Rasni zakoni, ki jih je Fini obsodil v Izraelu, so bili izdani l. 1938, medtem ko so bile slovenske šole z zakonom zatrte dobro desetletje prej, ko se tudi naš slovenski jezik ni smel več uporabljati v javnosti.

DL

Irak / Napadi na zaveznike

Brezno med "osvoboditelji" in "osvobojenimi" se poglablja

Mesec november se je v Iraku končal z novim srhljivim napadom. Pripadniki oborožene skupine simpatizerjev nekdanjega diktatorja so v zasedi južno od Bagdada ubili sedem španskih članov obveščevalne službe, eden je bil ranjen. Skoraj istočasno sta v drugem atentatu pri Tikritu izgubila življenje dva japonska diplomata. Samo dan prej je Tokio napovedal, da bo v Irak poslal svoje čete. Dan potem sta - prav tako blizu Tikrita - življenje izgubila še dva južnokorejska in en kolumbijski civilist. Vse torej kaže, da se je v Iraku začel pravi lov na tujce, ki ga izvajajo tako privrženci strmoglavljenega diktatorja kot tuji islamski ekstremisti, ki so v Irak pripotovali na pobudo Al Qaide ali drugih terorističnih skupin.

Res je, da gre večinoma za posamezne skupine, vendar je teh vedno več in so na terenu - ki ga Američani in drugi zavezniki ne poznajo - vedno bolj učinkoviti in nevarni. Večina prebivalstva ni sovražno razpoložena do zavezniških sil, vendar pa se tudi to razpoloženje hitro spreminja. Najprej zaradi tega, ker so Američani ob prihodu v Irak razpustili iraško vojsko in varnostne službe in tako pahnili potencialno nevarno maso ljudi po eni strani v brezposelnost, po drugi pa naravnost v naročje ekstremistov, ki znajo manipulirati z obupanimi ljudmi in ki imajo na razpolago velike vsote denarja. Potem pa zato, ker se je ameriški načrt o sestavi prehodnega iraškega sveta (na podlagi verske in narodne pripadnosti) izkazal kot površen in je med raznimi skupnostmi v Iraku sprožil veliko trenj, tekmovalnosti in dodatnih ločevanj. Suniti se tako na primer čutijo premalo zastopani in se zato z nostalgijo spominjajo časov, ko jim je Saddam Husein nudil veliko privilegijev. Tudi šiiti niso najbolj zadovoljni z ameriškim predlogom o sestavi nove prehodne vlade, ki bi morala prevzeti oblast junija.

V tej skrajno napeti situaciji in ob že dovolj zgovornih dokazih o lahkomiselnosti in nepripravljenosti, s katerima so se zavezniki zapletli v iraško misijo, si je ameriški predsednik dovolil še nepremišljeno dejanje, t.j. nenapovedani obisk pri četah v Iraku na dan ameriškega praznika Thanks giving. Če je s tem želel popraviti svoj ugled v domovini, kjer ga volilci kritizirajo zaradi vse večjih izgub med lastnimi vojaki, je pa med Iračani sprožil val negodovanja in obtožb. Očitno je namreč šlo za arogantno vmešavanje, saj ni za svoj obisk v tuji državi - ki jo sam proglaša za samostojno - nikogar prosil za dovoljenje in ni o njem obvestil nikogar. Iračani - tudi tisti, ki so naklonjeni zaveznikom - nimajo kaj početi z Bushevimi nedopustljivimi predvolilnimi akcijami in si z njimi - v brezupni situaciji, v kateri so se znašli - res ne morejo na noben način pomagati.

Breda Susič

Jedrska energija, Italijani, Krško in še kaj

Ali je mogoče?

Italijansko javno mnenje nevrotično reagira na vsak problem, ki nastane v zvezi z uporabo jedrske energije. Podzavestno se Italijani verjetno zavedajo, da je bila protijedrska referendumska izbira kratkovidna in zgrešena. Nevoščljivi so Franciji in Švici, ki sta naredili dosledno nasprotno izbiro, a so do obeh sosedov spoštljivi, ker od tam uvažajo elektriko. Zato pa popenijo, čim se pojavi ime Krško, in zamerijo Sloveniji, da ne spoštuje njihovega strahu in ne zapre svoje jedrske centrale, sicer tudi iz Slovenije uvažajo elektriko. Zato časniki tako radi pišejo o černobilski nevarnosti pred vrati Trsta, o sovjetski tehnologiji in sploh o jedrski ogroženosti vzhodne italijanske meje (celo nobelovec Rubbia, ki sicer zagovarja jedrsko izbiro, govori o Krškem kot o vzoru nevarne centrale in se niti ne zmeni, ko ga opozorijo, da Slovenija uporablja ameriško tehnologijo-Westinghous). Tako se je zgodilo tudi pred dnevi, ko se je govorilo o neki primorski deponiji za jedrske odpadke iz Krškega. Vsi so pograbili novico, ki je prišla celo na vsedržavni italijanski tv dnevnik in odmevala kot zelo vznemirjujoča vest, ker je centrala pa v Sloveniji. To je pač stvar medijev in njihovega pretiranega hlastanja pa senzacijah.

To je bila le navidezna senzacija, a je vendarle bila priložnost za nov spodrsljaj, tokrat na slovenski strani. Ko so intervjuvali visokega predstavnika novogoriške občine, si je ta privoščil, da odgovarja v italijanščini. Med poslušalci so mnogi menili, da je to bilo nepotrebno in da to samo potrjuje strahove, ki se porajajo med nami pred vstopom Slovenije v EU.

S 1. STRANI

Gorica vse...

Čaka nas torej še veliko dela in še veliko stvari, ki jih moramo najprej sami, a tudi italijanska država storiti. Sami moramo zase zahtevati udejanjanje zaščitnega zakona in v tej smeri gre danes edino goriška občinska uprava, kar seveda kaže tudi na to, kako pomembno je imeti v občinskih upravah svoje ljudi, kakršen je v našem, goriškem primeru dr. Damijan Terpin, kateremu seveda za uspeh iskreno čestitamo.

Na nas pa je, da naredimo vse, da bo "slovensko okence" zares zaživelo!

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

Do krivd preteklosti brezpogojno iskreno

Do krivd preteklosti je nujno pristopati brezpogojno iskreno. Ta misel se nam vsiljuje ob nedavnem obisku Gianfranca Finija v Izraelu, ki je vzbudil tako močne odzive. Ponovno se je namreč pokazalo, kako trdovratno navzoče so groze minulih časov, razen če nanje ne odgovorimo s pravim odgovorom. In očitno na krivdo nacifašizma nekateri niso odgovorili na pravi način, sicer ne bi bilo mogoče, da po več kot pol stoletja to strašno obdobje še vedno bremeni evropskega človeka z vprašanji in spominjanjem. Kako se torej rešiti krivde? Se je krivde sploh mogoče rešiti? Gotovo se je krivde mogoče rešiti, vendar po vsej verjetnosti ne tako, kot je to poskušal vodja Narodnega zavezništva.

Krivde se namreč ni mogoče rešiti - in to velja v osebnem kot tudi v kolektivnem življenju - drugače kot s popolno iskrenostjo. To velja še toliko bolj, ko je bilo žrtev ogromno, pa tudi ko je kdo v svojem osebnem življenju bistveno prizadel, oškodoval ali izigral svojega bližnjega. V teh primerih pač ne zadostujejo takšna ali drugačna priznanja, posipanje s pepelom, kot temu pravimo, izbrane in čustveno obarvane besede. Vse to ne zadostuje, ker so žrtve in oškodovanja v narodu ali v ponižanem bližnjem prevelike, da bi jih bilo mogoče odpraviti z nekaj stavki in kretnjami dobre volje, češ, priznam, da nisem storil prav oziroma da moji somišljeniki nekoč niso delali prav. Vse priznam, storil sem torej vse, kar je bilo treba, sedaj je vse, kot da se ni nič zgodilo. Kako torej, da je ob tej moji gesti čutiti nekakšno zadrego ali celo ugovarjanje? Kaj je kdo, ki moje spreobrnitve ne odobrava? Odgovor je, da le do neke mere, in sicer zato, ker žrtve še naprej ostajajo žrtve in enako je z oškodovanjem bližnjega, v kolikor gre za zasebne zgodbe. Žrtve so preprosto žrtve tudi naprej, kot je vsakršna krivica zanesljivo zapustila urez v duši človeka.

Brezštevilnih žrtev še posebno druge svetovne vojne ter zla, ki ga je kdo od nas prizadejal svojemu bližnjemu, preprosto ni mogoče izplačati z nekaj besedami, ker mrtvih ni mogoče obuditi, kakor tudi ne ubitega dela duše v bližnjem, ki smo ga usodno prizadeli. Pač pa je mogoče narediti nekaj, česar Fini ni naredil in niti pomislil ni, da bi lahko naredil. Na vse, kar se je hudega zgodilo v preteklosti, je mogoče odgovoriti z odpovedjo nasilja v sedanjosti in prihodnosti, v tem je odgovor. Če so bile torej v preteklosti uničujoče vojne, jih ne sprožajmo več proti nikomur. Če se je nekoč neka civilizacija čutila večvredno od drugih, imejmo danes vse civilizacije za enakopravne. Če smo nekoč postavljali zidove proti drugim in drugačnim ljudem, ne postavljajmo novih. Če smo nekoč v osebnem življenju storili zlo svojemu bližnjemu, tega nikomur več ne storimo. Delajmo torej dobro in samo dobro že od danes naprej, to je edini iskreni odnos do vseh preteklih žrtev, to je edina srečna napoved prihodnosti in edina osmislitev naše prekrvave zgodovine.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO
34170 GORICA, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 550 330
FAX 0481 548 808
E-MAIL gorica@noviglas.it
34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

UPRAVA
34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 548 276
E-MAIL uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJK
IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA;
PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN,
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949
POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA ITALIJA 45 EVROV, SLOVENIJA 48 EVROV,
INOZEMSTVO 65 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 85 EVROV
POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493
CENA OGLASOV PO DOGOVORU

Intervju / jezuit kard. Tomaš Špidlik

V mozaiku narodov Slovenci posredniki med različnimi miselnostmi

Oče Tomaš Špidlik je eden največjih poznavalcev duhovnosti krščanskega Vzhoda na Zahodu. Njegovo delo je sad dolgoletnih raziskav, pa tudi umetniške občutljivosti in občutka za sodobno kulturo. S to držo išče v vzhodni teologiji vsebine, ki bi lahko bile danes vir življenja in bi lahko spet zaživele, če bi bile sprejete. Pri vsem tem ima oče Špidlik, poznavalec številnih jezikov, velik smisel za kulturno vraščanje v posamezne stvarnosti. V njegovem opusu je prepoznavna rdeča nit, ki omogoča vzhodnim - ne samo slovanskim - in zahodnim narodom, da uvidijo duhovni smisel svojega kulturnega izročila v zgodovini. Veličina očeta Špidlika je v tem, da to, kar raziskuje in poglablja, tudi živi ter vnaša v odnose z ljudmi, ki jih spremlja.

Papež Janez Pavel II. vabi Evropo, da bi se odkrila kot celota in dihala z obema pljučnima krilom, vzhodnim in zahodnim. Lahko rečemo, da živimo v novih časih, ko v sami Cerkvi iščemo teološko-duhovne sinteze. Kaj lahko nudi pravoslavje katoličtvu in obratno?

Vprašanje je pravzaprav, kaj lahko jaz nudim. O tej zadevi sem govoril pred ruskim ministrom za kulturo v tem okviru: ko sta sveta Ciril in Metod prišla v Rim, da bi opravičila svoje delovanje v Moravski, sta prejela povsem posebna in privilegirana dovoljenja. Zakaj? V Rimu so se zavedeli dejstva, da bi slovanski narodi lahko bili most v sporu med Vzhodom in Zahodom. In danes? Vsa Evropa je postavljena med dva velika bloka Vzhoda in Zahoda in mora biti most. Mora pa se tudi zavedati svoje celotne krščanske preteklosti, svoje celotne duhovnosti. In mi še nismo naredili sinteze evropskega krščanstva. To je poslanstvo našega časa.

V knjigi "Z dvema pljučnima krilom", sadu dolgoletnih raziskav, skušate nuditi kulturno in teološko-duhovno sintezo, ki bi presegla večstoletno ločitev med Vzhodom in Zahodom. Pogum imate gledati na Evropo z očmi prvega tisočletja, obenem pa se ne izmikate izzivom in vozlom postmodernega časa.

Danes hočejo vsi videti prihodnost, toda v živih organizmih prihodnost določajo preteklost, dediščina in izkušnje. Evropska kultura, ki se je razvila v dveh tisočletjih, je neizmerno bogat zaklad. Danes smo priče dejstvu, da se krščanstvo širi v Azijo, Afriko in proti novim zemljam. Zato se moramo vprašati, katere neuničljive vrednote smo jim sposobni posredovati in kakšne so izključno naše, take, ki bodo šle v pozabo skupaj z nami.

Oče Špidlik, pogosto se govori o vesoljnosti Cerkve kot nečem abstraktnem. V resnici obstaja samo krajevna Cerkev. Kaj pomeni vesoljno z ozirom na krajevno Cerkev?

Soloviev (ruski mislec in teolog, 1853-1900, op.p.) opozarja: ne le posamičen človek, ampak tudi posamezna ljudstva imajo svojo specifično poslanstvo za univerzalno dobro. Vemo, kaj so dali Cerkvi Grki, Rimljani, Francozi, Nemci. Prispevek slovanskih narodov je še neznan. To pomeni, da je bližnji prihodnji čas namenjen prav njim. Bili so krščeni kot zadnji, kot delavec, ki se je predstavil zadnjo uro; morda bodo dali tudi zadnjo in odločilno besedo vlogi Evrope.

Sveti oče je označil umetniško-teološko intuicijo mozaičnih poslikav v kapeli Odrešenikove Matere kot teologijo za novo tisočletje. Katero je umetniško-teološko-duhovno sporočilo, ki naj bo iztočnica za teologijo v življenju?

To sem povedal na predavanju v narodnem muzeju v Sankt Peterburgu po razstavi del p. Rupnika in ruskega slikarja: živimo v času podob (televizija, kino itd.); ljudje pa žal ne znajo "brati" podob in umetniki s podobami ne izražajo duhovnih resnic. To moramo učiti v našem času. "Lepota bo odrešila svet," je rekel Dostojevski. Kapela Odrešenikove Matere je zasnovana kot teologija v podobah.

Ste duhovni oče v Študijsko raziskovalnem centru Ezio Aletti v Rimu, pa tudi za številne druge osebe od vsepovsod. Kaj je najpomembnejše pri duhovnem očetu oz. materi v odnosu do oseb, ki jih spremlja?

Po mojem gre za razliko med učiteljem duhovnega nauka in duhovnim očetom. Prvi dobro pozna splošna veljavna načela, drugi se osredotoča na to, da bi v prvi vrsti spoznal človeka, ki je enkratno bitje in zna uganiti način, s katerim lahko načela vstopajo v njegovo življenje.

Papež govori o Evropi narodov in krščanskih korenin. Na celini pa se kaže tudi obratna težnja, ki želi zanikati ta izvor in tvega, da postane kot drevo, ki ga požagamo blizu korenin. Kaj naj bi pomenilo za kristjana biti Slovenec, Italijan, Čeh, Rus ali Francoz itd., toda z živo krščansko občutljivostjo živeti v Evropi, ki gre od Uralov do Atlantika?

S tem vprašanjem se je ukvarjal veliki ruski pesnik V. Ivanov, ki je preučeval različne antične kulture. Koliko napora je potrebnega, da se ustvari kultura! In vendar kulture umirajo. Kaj bi se lahko naredilo, da bi se rešile? Odkril je razliko med antično egiptovsko kulturo in hebrejsko kulturo Stare zaveze. Prva je mrtva, Stara zaveza pa je živa. Zakaj? Ker je stopila v Kristusa. Hočemo rešiti kulturo naših ljudstev? Edini način je ji dati resnično krščanski pomen.

Kaj veste o Slovencih in kako gledate na teološko-duhovno in kulturno dediščino Slovencev v sedanji Evropi? Kaj lahko slovenska kultura znotraj slovanskega sveta ponudi Evropi?

Slovenci so bili - kot tudi drugi slovanski narodi, ki so živeli v habsburškem cesarstvu - vključeni v zahodno kulturno okolje. Toda njihovo srce, ki se kaže še zlasti v poeziji, ostaja globoko slovansko. Čutijo naj se klicani k temu, da posredujejo med različnimi miselnostmi.

Oče Špidlik, nam lahko poveste, kako ste doživljali dneve konzistorija?

Rad bi omenil ta vidik: ko sem prejel papeževo pismo z imenovanjem za kardinala, sem moral takoj odgovoriti, če sprejmem ali ne škofovsko službo. Z vso iskrenostjo sem odgovoril, da zame osebno ta služba ni velikega pomena. Zaradi starosti sem odločil, da prosim, naj me ne posvetijo v škofa. Kljub temu se zahvaljujem svetemu očetu, ki mi je podelil kardinalsko dostojanstvo kot priznanje vesoljne Cerkve našemu delu v Centru Aletti in duhovni smeri, ki jo širimo. Kmalu sem z zadovoljstvom ugotovil, da so to na Vzhodu razumeli v tem smislu tako katoličani kot pravoslavci in drugi, ki delajo za ekumenizem. Prvi mi je poslal faks s čestitkami brat Roger iz Taizeja. To priča o tem, da želja po duhovnem združevanju med kristjani raste vedno bolj, iz dneva v dan. Hvala Bogu.

In hvala Vam, oče Špidlik.

Mirko Pelicon

Koliko napora je potrebnega, da se ustvari kultura! In vendar kulture umirajo...

Hočemo rešiti kulturo naših ljudstev? Edini način je ji dati resnično krščanski pomen...

Poslanstvo našega časa je izoblikovati sintezo evropskega krščanstva...

Kdo je kard. Tomaš Špidlik?

P. Tomaš Špidlik se je rodil 17. decembra 1919 v Boskovicah na Moravskem. Leta 1940 je stopil v jezuitski noviciat blizu Prage; zaradi vojnih razmer se je moral preseliti v Velehrad, kjer je pokopan sv. Metod, večkrat je moral zaradi prisilnega dela prekiniti študij. Po vojni je šel v Maastricht študirat teologijo; tam je bil posvečen l. 1949. Od l. 1950 dalje živi v Italiji; veliko je za slovanske narode naredil na Radiu Vatikan, 38 let je bil tudi duhovni vodja Papeškega kolegija Nepomuk. Od leta 1991 živi in deluje skupno s p. Rupnikom v Centru Aletti v Rimu.

V več desetletjih je doslej napisal nad 140 knjig in okrog 600 strokovnih člankov. Še vedno piše knjige, ki se redno prevajajo v številne svetovne jezike.

Zaradi zaslug je bil je imenovan za častnega občana številnih uglednih krajev, prejel doktorske naslove "honoris causa" itd. Kot zanimivost povejmo, da je kard. Špidlik edini katoliški teolog, ki je prejel doktorat "honoris causa" na romunski pravoslavni univerzi Cluj. Prejel je tudi veliko število vsakovrstnih priznanj in odlikovanj.

Dne 21. oktobra letos mu je sveti oče Janez Pavel II. položil kardinalsko biretko.

Prejšnji teden, 26. novembra, mu je italijanski minister za kulturo v imenu predsednika italijanske republike Carla Azeglia Ciampija podelil zlato medaljo, ker je "v italijanski prostor vnesel duhovno in kulturno bogastvo ruskega in vzhodnih slovanskih narodov").

Propad krščanskih vrednot?

"Ko je Alarih osvojil Rim, so se Rimljani zavedeli, da niso kos se braniti pred barbari. Vdor barbarov do Rima je pomenil padec ukoreninjenih krščanskih vrednot tistega časa. Zato so se nekateri Rimljani vrnili k poganstvu v prepričanju, da so se vse te družbene spremembe dogajale zaradi njihove nezvestobe stari veri v bogove. Bili so takšni časi, da sta sveta Avguštin in Hieronim razmišljala o koncu sveta. Kasneje pa se je pokazalo, da so s svojim spreobrnjenjem prav barbari rešili ves svet krščanskih vrednot. Mislim, da je bilo spreobrnjenje barbarov pravi čudež. Kot je bil pravi čudež ta, da je Melanija, najbogatejša žena rimskega cesarstva, darovala vse svoje imetje revežem. To je zelo simbolično, res zelo simbolično...

Barbarov je bilo veliko, podobno, kot je v današnjem času veliko število priseljencev... Ko neka družba propada, še ne pomeni, da se vse izniči. Ko je zahodno rimsko cesarstvo propadlo, je bilo spreobrnjenje barbarov pravi čudež."

(IZ KNJIGE "Z DVEMA PLJUČNIMA KRILOMA" KARD. TOMAŠA ŠPIDLIKA)

Društvo slovenskih izobražencev / 24. november

Predstavili knjigo Katoličani v Trstu

V antologiji, ki jo je izdala založba Lint, je govor tudi o vidnih predstavnikih slovenskega katoliškega življenja

V ponedeljek, 24. novembra, so v Peterlinovi dvorani v okviru predavanj DSI predstavili knjigo Cattolici a Trieste (Katoličani v Trstu), o kateri sta spregovorila urednik Guido Botteri (novinar in nekdanji direktor tržaškega sedeža RAI) in bivši predsednik tržaške pokrajine Michele Zanetti. Slednji se je v svojem posegu navezal na predavanje, ki ga je imel na letošnjemu srečanju tržaških katoličanov, ki poteka že vrsto let v kraju Borca di Cadore (nekakšna italijanska Draga).

Za dobro našega mesta bi bilo treba sprejeti vse različne kulturne komponente in se tako upreti vsestranski težnji globalizacije, ki izničuje kulturno znaličnost evropske celine. Zanettijev predlog za premostitev tako togega pomanjkanja dialoga med Slovenci in Italijani v Trstu (ki ima korenine že v avstro-ogrskem cesarstvu) sloni na pripravljenosti naše manjšine, da se večini predstavi predvsem s pomočjo prevodov, saj ni pričakovati, da bi se Italijani učili slovenščine. Dobro bi bilo tudi, ko bi okrepili posamezne socialne strukture (Villaggio del fanciullo, Dijaški dom itd.), da bi Trst dal svoj doprinos v času emigracijske stiske.

Botterijev poseg je bil bolj osredotočen na novo publikacijo, a se je vsekakor navezal na Zanettijeve besede in dodal, da je knjiga nastala prav iz potrebe po večjem dialogu med katoliškima skupnostima. Knjiga želi tako posredovati širšemu krogu Tržačanov informacije, predvsem pa različne zorne kote posameznih komponent, ki sestavljajo katoliški svet v Trstu. Težki odnosi in medsebojno nepoznavaje italijanskih in slovenskih vernikov slonijo na predsodkih, ki jih na splošno večina ima o naši manjšini, manjšina pa o italijanski skupnosti v Frulanij-Julijski krajini. V tem igrajo osrednjo vlogo zgodovinski dogodki, na podlagi katerih smo Slovenci povezovali Italijane s fašističnim obdobjem, Italijani pa so nas istovetili s t.i. "slavocomunisti". Nova knjiga želi biti pomemben dejavnik sedanjega bolj plodnega medsebojnega poznavanja, saj je publikacija skupek različnih študij, pri katerih so sodelovali bodisi italijanski kot tudi slovenski katoličani (slovensko komponento sestavljajo Aleš Brecelj, Nadja Maganja, Egon Pelikan, Alojz Rebula in Tomaž Simčič). V slovensko katoliškem krogu so obravnavane tiste osebnosti, ki so imele najvidnejšo vlogo v verskem in političnem življenju pri nas: Jakob Ukmar, Virgil Šček in Engelbert Besednjak.

Publikacija Katoličani v Trstu ne želi uveljaviti določenih mnenj in tez. Hoče le posredovati bralcu pestro, včasih zgodovinsko zapleteno, podobo katoliškega Trsta v zadnjih dvesto letih.

Igor Gregori

Aktualno

Dati in sprejeti vero

Velika popotnica za življenje, ki jo starši dajo otrokom poleg življenja, ki so jim ga posredovali, je vera. O tem, kako vero posredovati in ali jo sploh lahko posredujemo otrokom ali najbližnjim, se je in se bo vedno razpravljalo. Verski pedagogi si o tem niso edini, so si pa zelo blizu z mislijo, da starši lahko vplivajo tudi na vero, ki jo imajo njihovi otroci. Pri veri moramo ločiti več stopenj. Nekako tako, kot poznamo stopnje človekove rasti, poznamo tudi stopnje človekove osebne vere.

Otrokova vera je nekaj enkratnega. To ni otročja vera. Otrok živi v svojem svetu in ta njegov svet se odraža v vsem, kar otrok doživlja, torej tudi v doživljanju osebne vere. Izredno pomembno je to doživljanje v družini sami. Zelo pomembno za otroka je, kakšen odnos imajo starši do njega in kako spremljajo njegov razvoj, ne samo na telesnem, ampak predvsem na duševnem področju. Pravi odnos je za otroka velika milost.

Vera se pri otroku razvija skladno z drugim doživljanjem, to je vsem tistim, kar ga v domači družini obdaja. Če je v domači družini prijetno ali, kot pravimo, toplo, potem bo otrok zelo dovzeten do vsega, kar mu bodo starši skušali na njim lasten način posredovati, torej tudi prve kali vere. Če pa je vzdušje v domači družini velikokrat neprijetno ali celo težko in moreče, potem bo to otroka zaznamovalo za celo življenje ne samo na verskem, ampak tudi na duševnem področju, s katerim se bo srečeval tudi še kot odrasel človek.

Drugo otrokovo obdobje se začne, ko se otrok sreča s svetom in okoljem. To je zlasti vidno v prvih letih otroškega vrtca. Ni vseeno, kdo je tedaj v vrtcu njegov katehet. Poznamo katehetske inštitute, kjer posebej vzgajajo veroučitelje za predšolski verouk. Njihova formacija se zelo razlikuje od formacije običajnih katehetov. Vsega tega mi skoraj ne poznamo in so naši veroučitelji velikokrat osebe, ki "mašijo takšno ali drugačno praznino". Dogodi se celo, da sami niso prepričani o tem, kar učijo... Ko se otrok prvič sreča tudi z vero malčkov v vrtcu, se njegova doma pridobljena vera dograjuje ali pa zakrni. Starši bi morali biti prav v tem času zelo pozorni na to, kakšno versko okolje in kakšna verska informacija pronica v otroka. Če se to zanemari, smo na otrokovem verskem področju veliko zanemarili.

Za informacijo naj nam bosta dva pogleda, in sicer mlade mame in mlajšega očeta.

Mama pravi: "Meni se zdi pomembno prenesti otrokom vero. Rada bi jim dala toliko, kolikor jim moreva midva starša dati, da bodo poznali Boga. Ko bodo prišli problemi in krize, se bodo, upam, spomnili, da jih ima Bog rad."

Mož pa meni tako: "Vere midva otrokom ne moreva dati. Lahko jim dava svoje izkušnje. Vera je milost, upava, da jo bodo sprejeli v Cerkvi. Zelo si želiva, da bi najini otroci našli skupnost v župniji, v kateri bodo lahko hodili po poti, da bodo nekega dne prišli do odrasle vere."

Obe izjavi se na prvi pogled razlikujeta. Če pa ju pazljivo preberemo, spoznamo, da se dopolnjujeta. Vsak od staršev gleda s svojim doživljanjem, kar je normalno. Mati želi čim več posredovati otrokom, ker ji je otrok tudi po čustveni plati bližji. Oče pa razmišlja zelo racionalno. Vendar razmišlja! Medtem ko je za mater pomembno, da bi svojo vero prenesla na otroke, oče spoznava, da vere sploh ne morejo dati starši, ampak je vera milost. S tem ni zatajil sodelovanja, dobro se zaveda, da je sodelovanje staršev pri verski vzgoji otrok nekaj nenadomestljivega, spoznal pa je, da je vera milost in ta milost bo v otroku delovala, če bosta najprej onadva s to milostjo tudi sodelovala. Potem pride skupnost ali župnija in končno Cerkev ali kakšna primerna verska skupina, v kateri je vera vrednota.

Tako bodo otroci iz otroške vere prišli do vere odraslega, to pa je svojstveni proces kot tudi svojstvena sreča in s tem milost. Lahko pa pride tudi nesreča, če vse to zanemarimo, kar se velikokrat na žalost pri marsikom tudi dogaja.

Ambrož Kodelja

SKRIVNOST ZAKONSKE LJUBEZNI

P. MIRKO PELICON

LJUBEZEN MEŠANEGA ZAKONA

Kaj je duhovnost? Duhovnost za nas kristjane ni nekaj abstraktnega, visokega, nerazumljivega, ampak nekaj, kar prihaja od Svetega Duha, ki je oseba, ki človeku daje nekaj osebnega: ljubezen. Sveti Duh je ljubezen ljubezni treh božjih oseb. Zato ima ljubezen Sv. Duha svoje obličje, to je obličje vsakega človeka, vsakega zakonca. Kaj pa pomeni živeti po Sv. Duhu? Pomeni prepoznati v svojem življenju to rdečo nit ljubezni, od staršev do bratov in sester, do prijateljev in moža ali žene, ter živeti naprej v zavesti, da vse, kar je del moje osebne zgodbe, postane nekaj svetega, nekaj, kar je deležno Njegove previdnosti.

Zakaj takšna "uvertura" v tej rubriki? Preden grem z nekom v zakon, me sama ljubezen do odgovornosti izzove, naj postanem pozoren do vprašanja, ali bom s sprejetjem soproge ali soproga sprejel ne samo to, kar je meni všeč, ampak vse, kar se skriva za njenim/njegovim obličjem, namreč za njeno/njegovo zgodbo. Takšna tematika je sicer morebiti že izrabljena, saj vsi vemo že na pamet, kaj pomeni se poročiti. Vsak duhovnik ali poročen človek te bo opozoril, da je v zakonskem življenju pomembno sprejeti vse, kar ti to nudi na krožniku. Pogosto pa pozabljamo, da je krščanska duhovnost življenje v ljubezni, v umiranju lastnemu samoljubju, v pozornosti in ljubezni do drugega kot "per se ipsum-do samega sebe". Sprejeti drugega pomeni sprejeti in vzljubiti njegov svet, njegovo osebno in družinsko in seveda narodno kulturo. To je zelo pomembno, če hočemo razumeti in živeti do konca svojo krščansko poklicanost. Pri mešanih zakonih je pomembno, da je ta vidik ovrednoten prav iz duhovne perspektive, ker v ljubezni je vse zaobjeto; ni partnerja, ki bi veljal več ali manj, dostojanstvo in spoštovanje osebe z vsem tem, kar ta oseba nosi, vero, ljubezen, utelešeno v kulturi, je nekaj svetega in spoštovanja vrednega. Ni malo primerov razhajanja v zakonski zvezi in je zelo boleče zaradi prepovedi - ponavadi s strani italijanskega partnerja -, da mati nauči otroke jezika, ki je tako intimen, oseben dejavnik osnovne komunikacije. Nekaj primerov sem srečal tudi v našem zamejskem prostoru. Posredovanje materinega jezika otrokom v mešanem zakonu ni stvar narodnih pravic, ampak predvsem stvar ljubezni, torej nekaj, kar je globoko duhovno in krščansko. Ko greš v zakon, vedi, da je iz ljubezni pravilno, da se o tem pogovoriš s partnerjem, ki ni Slovenec, ker zanikanje lastnih korenin v življenju pelje v zmedo in nevrozo. Obe stanji pa zdaleč ne odgovarjata človeški in duhovni zgrajenosti zrelega človeka. Še lepše je takrat, ko se partner zmore iz ljubezni naučiti tvojega jezika, ki je zrcalo tvojega duhovnega sveta. V krščanskem zakonu je to stvar vere, ki bi bila brez ljubezni puhla, brez konkretnih dejanj in odprtosti do različnosti in spoštovanja bogastva, ki ga mešani zakoni lahko predstavljajo. Za to je v zakonu potrebna molitev, prava molitev, ki privede do očiščenja. Čistost srca pa ti pomaga, da vidiš partnerja v svojih barvah, ne naslikanega, kot ga ti hočeš.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU C

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

2. ADVENTNA NEDELJA

Bar 5, 1-9; Ps 126; Flp 1, 4-6.8-11; Lk 3, 1-6

Adventni čas nas globlje uvaja v skrivnost odrešenja. Ni le spomin na prvi Jezusov prihod, ki je učlovečenje, marveč je pričakovanje končnega razodetja Boga. Je hoja, ki vodi po hribih in dolinah, skozi hude globeli in puščavo, a v veselem pričakovanju skrivnosti Božjega kraljestva.

Sv. Miklavž (6.12.), ki je poosebljena dobrota, je živ zgled človeka, ki ga je prevzela človekoljubnost, ljubezen našega Boga, Odrešenika (Tit 3, 4). Je odličen sad Nicejskega koncila (325), ki se ga je svetnik udeležil. Enodušno je z drugimi škofi v edinosti z rimskim škofom, papežem, razglasil Jezusa za Boga, ki je hotel postati človek za vedno, da bi ostal vedno z nami kot človek (1 Tim 2, 5).

7. dec. pa se veselimo godu ponižnega, a učenega sv. Ambroža, ki je znal razbirati in ceniti, kar je plemenitega tudi v poganski, nekrščanski književnosti: gledal je namreč človeka Jezusa Kristusa kot Boga, ki odrešuje vse ljudi iz teme, t.j. iz greha, iz nevednosti, v novega človeka. A obenem ni prizanašal poganski zmoti, iz katere je dvigal padlega človeka.

Brezmadežna (8.12.) nam znova govori o zastonjskosti milosti, o enkratni ljubezni Boga do nas ljudi.

Berilo iz preroka Baruha poziva k veselju, optimizmu. Bog nas namreč ogrinja s slavo, veličastvom samega sebe ter s pravičnostjo. Polaga nam venec veličastva Večnega.

Božja govorica, oblečena v človeški jezik, uporablja prispodobe veselja, vriskanja in ukanja, ki jih Bog podarja človeku. A ne samo Baruh, ampak na splošno vsi preroki, nekateri izmed malih prerokov pa še posebej, da ne govorimo o Izaiju in Jeremiju, se poslužujejo znamenj, besed, prispodob, ki jih tudi danes z lahkoto razumemo. Boga namreč slikajo kot ženina, človeka pa kot nevesto, ki si jo Bog privzame v zakon. In medtem ko on ostaja zvest, človek pa često krene na napačno pot. Bogu postane nezvest; gre za tujimi bogovi. Sveto pismo imenuje to prešuštvo, vlačugarstvo, odpad od živega, pravega in edinega Boga (Oz 1,2; 2,4.7; 3; 4; 8). Nevera je pač največji in najhujši greh, ker izdaja Boga, Boga-človeka Jezusa dobesedno pribija na križ, človeka pa pogublja.

Že v začetku svojega spisa vabi Baruh k priznanju greha in k spreobrnitvi k Bogu. Tudi v adventnem času vodijo jok, post, molitev ter daritev k odpuščanju. Tudi mi priznavamo: "Grešili smo proti Gospodu, našemu Bogu" (Bar 1,5.10.13). Sem spada tudi branje in premišljevanje Svetega pisma-Besede (Bar 1,1.3.14). Prerok z ljudstvom priznava svojo krivdo: "In vsak izmed nas je odšel, da bi po pameti svojega hudobnega srca služil tujim bogovom, in tako delal, kar je zlo v očeh Gospoda, našega Boga" (Bar 1,15-21.22; 2,1-10). V skrajni stiski so "nekateri jedli meso svojega sina, drugi pa meso svoje hčere" (v. 3). Take grozote so se dogajale tudi ob porušenju Jeruzalema in templja v judovsko-rimski vojni l. 69-70 po Kr. (J. Flavij). Verodostojne priče govorijo o ljudožerstvu v sibirskih taboriščih med drugo svetovno vojno in po njej. In še danes se o tem bere in sliši.

Vse to nas lahko očisti nevere, ki se je globoko ugnezdila v nas. Tudi prerok Malahija toži: "Da, Juda je poročil hčer tujega boga" (Mal 2,11). A da ne bi koga užalili, se moramo vedno znova odeti z usmiljenjem in pravičnostjo (Bar 5,9).

Zato nas advent vabi k poglobljeni molitvi in ljubezni. Biti moramo namreč čisti in neomadeževani za Kristusov dan (Flp 1,9-10). Praznovanje Božiča ne sme ostati samo pri veselju rojstva Boga v ta naš svet, marveč nas mora vnemati za rešenje vseh ljudi.

Janez Krstnik, velikan zaradi ponižnosti, je kot Jezusov predhodnik hodil okrog kakor klatež samo zato, da je oznanjal krst spreobrnjenja v odpuščanje grehov.

Tudi mi se potrudimo za dobro spoved in bolj odločno hojo za Jezusom. To pokažimo z ljubeznivostjo v domačem družinskem krogu, na delovnem mestu. Zbrisati pa moramo iz našega srca in iz naših ust vsako žalitev, opravljanje, vso hudobijo (prim. 1 Pt 2,1).

Učimo se posnemati našega Gospoda v vsej človekoljubnosti. Molimo za vse ljudi, zlasti za svoje. Saj moramo po svojih močeh uresničevati Božje kraljestvo ljubezni.

Založba Ognjišče iz Kopra izdala zajeten pregled dela p. Marka Ivana Rupnika

Razodetje ljubečega Boga v Barvah sojnosti

"To ni umetniška monografija, marveč knjiga teologije v podobah in barvah"

"Barve so priče Luči in Luč je Življenje ljudi." Tako piše v svoji zadnji knjigi *Barve sojnosti* akademski slikar in teolog p. Marko Ivan Rupnik DJ. V zajetnem zborniku, ki je prvi celostni pregled umetniško-teološkega dela znanega slovenskega jezuita, imajo glavno besedo prav barve oz. barvne reprodukcije njegovih del od mladostne dobe do velikih liturgičnih umetnin današnjih dni. Predstavljeni so namreč mozaiki iz vatikanske kapele Odrešenikove Matere, pa tudi razna dela na Slovenskem (mariborsko bogoslovje, kapela v Tamarju, cerkev v Grosupljem, kapela v Črnem Vrhu nad Idrijo in mozaik *Neiztrohnjeno srce* na stavbi Prešernove družbe). Več kot 180 kakovostnih reprodukcij spremljajo izvirna avtorjeva besedila, nekakšna poetično-duhovna razmišljanja, utrinki, ki govorijo o umetnikovi drži do sveta in življenja, o nenehnem iskanju Božjega obličja in o veliki ljubezni do Kristusa.

Uvod v knjigo oz. nekakšna pričevanja so napisali biblicist in upokojeni milanski kardinal Carlo Maria Martini, teolog in Rupnikov duhovni oče kard. Tomaš Špidlík, pravoslavni teolog Olivier Clément in Crispino Valenziano, eden največjih strokovnjakov v svetovnem merilu za nabožno umetnost. Povejmo še, da je knjiga izšla oktobra letos istočasno v italijanščini, španščini, angleščini in slovenščini; prve tri je izdala rimska založba Lipa, slovensko pa koprska založba Ognjišče. Vse izdaje je tiskala tiskarna Delo v Ljubljani.

PREDSTAVITEV V KOPRU

"Za Ognjišče je bil to resnično velik podvig," je na predstavitvi dne 17. novembra letos uvodoma povedal urednik slovenskega mesečnika mag. Božo Rustja v cerkvi sv. Marka na Markovcu v Kopru, katere apsido je umetnik-teolog s pomočjo Ateljeja za duhovno umetnost nedavno poslikal s sijajnim 115 kvadratnih metrov obsegajočim mozaikom. Koprski "krst" knjige je bil pravi praznik, ki ga je Založba Ognjišče organizirala v sodelovanju z župnijo sv. Marka in Klubom krščanskih izobražencev iz Kopra. Srečanje, ki se ga je udeležila velika množica ljudi, je na začetku in koncu oplemenitilo sakralno petje zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, ki ga je vodil Edi Race, na orgle pa spremljal prof. Tomaž Simčič. Nekaj odlomkov iz knjige je prebrala sodelavka Radia Ognjišče Tanja Jakomin.

Prisotna sta bila tudi koprski škof Metod Pirih in pomožni škof Jurij Bizjak. Prvi se je veselil prisotnosti p. Rupnika in poudaril, da verska umetnost spada med najplemenitejša dela duha, saj se preko nje naš duh dviga k lepemu.

Srž srečanja je bil pogovor med p. Markom Rupnikom in mag. Božom Rustjo. Predstavitev torej ni bila le oris vsebine knjige, ampak zgovoren in živ prikaz življenja in dela umetnika-teologa. Zaradi bogastva vsega, kar je gost povedal navzočim, navajamo vsaj nekaj misli.

Na prvo vprašanje **o umetnikovem odnosu do p. Špidlika** je Rupnik povedal, da je poznavanje p. Špidlika zanj velik dar in velika milost, prav tako je dar in milost njegovo imenovanje za kardinala, ki pomeni uradno priznanje njegovi teologiji. "To je velik blagoslov za Center Aletti in za vizijo dialoga s pravoslavno Cerkvijo."

"Kot mlad fant, študent na rimski akademiji, sem bil nemiren duh, revolucionaren in udarniški," je povedal p. Rupnik. Potem ko je spoznal p. Špidlika, se je kmalu navezal nanj, saj ga je močno spominjal na njegovega očeta. "Nikdar ni dvigal glasu, vedno je bil malo šaljiv. Humor pa je najboljše zdravilo proti herezijam... V mojih slikah je vedno videl kaj pozitivnega." P. Rupnik je razumel, da gre p. Špidliku za življenjsko modrost. Zato je poslušal moder nasvet ("Če hočeš kaj narediti, zlezi na ramena enega samega velikana, njegovo misel premlevaj, prebavi in nato pojdi na svoje.").

FOTO DPD

O besedilih, ki spremljajo reprodukcije, je p. Rupnik povedal to: "Zelo težko je povedati kaj novega, ko gre za modrost. Odkrivamo lahko nove oblike." Poudaril je, da v krščanski veri gre za enotnost, ko se govori **o podobi in besedi**: likovna umetnost pa je prav prevod besed v barve in like. Beseda skozi barve in podobe je simbolična, podoba sploh je neizčrpen zaklad, ki more povedati tudi to, česar beseda ne more. Podoba lahko navduši, pritegne pozornost, razodeva skrivnosti, pouči. "Govorica umetnosti daje občutek svobodne pripadnosti, prisotnosti, izročitve."

Rupnikova umetnost je od vsega začetka zelo snovna in kozmična, je povedal Božo Rustja. Rupnik: "Bog je ustvaril zemljo, da bi človeku pomagal živeti." Zato je pozval prisotne, naj se vrnejo s pravo držo k njej, saj je v njej prisotna Božja modrost. "Če smo dovolj ponižni, se nam bo razodela, saj je ta modrost posuta povsod." Božja modrost varuje stvarstvo, videla ga je, "ko je bilo še sveže, čisto, prozorno, nepopačeno, prosojno. Zato je modrost Božji spomin, ki ohranja spomin na stvari, kakršne so v resnici... V stvarstvu je zapisano, kam bi stvarstvo rado šlo. Rado bi se rešilo..." Tu pa je na potezi človek, ki živi resnico, ko z ljubeznijo rešuje stvarstvo pred minljivostjo. "Če hočemo stvari rešiti, jih moramo izročiti..."

Duh in materija nista v nasprotju. Beseda "duhovno" ima za kristjane svoj temelj v Svetem Duhu, osebi, ki je v krščanski tradiciji "ljubezen Božje ljubezni" (sv. Avguštin). Zato je duhovno tisto, kar nas spominja, da smo tudi mi osebe, da je tudi v nas ljubezen, ki nas dela podobne Božjim osebam. "Če Boga najbolj zaznamuje ljubezen, človeka najbolj zaznamuje odnos z drugim, srečanje v ljubezni... Snovni svet zato ne more biti v nasprotju z duhovnim, saj smo snovna bitja, s telesom bomo vstali." Kljub strahu pred smrtjo se telo reši, samo če se izroči drugemu. "Greh nam je vsilil misel, da moramo na zemlji posedovati in imeti oblast. Ljubezen pa zahteva angažiranost snovnega sveta, saj brez snovi-telesa ne moremo ljubiti."

Umetniška govorica p. Rupnika spaja v enoto tradicijo in sodobnost. V knjigi je razviden prehod od mladostnih del prek sinteze do velikih mozaikov zadnjih let, in vendar obstaja – pravi Rupnik – neka organska vez. "V zadnji istanci me zanima samo Kristus... Karkoli delam, vem, da me On spremlja z isto ljubeznijo... Ta pogled poenoti vso zgodbo. Če je kdo srečal ta pogled usmiljenja in dobrote, se je od njega gotovo kaj naučil." Rupnikov sobrat p. Silvano Fausti pravi, da Boga srečaš v globinah svojega zla, slabosti, ne pa v teorijah in mislih. "Svoje preteklosti ne moremo brisati, saj se npr. oče nauči biti oče, ko vidi, da je nad sinom kaj zgrešil." Naša vera je vera obličij, je še povedal gost večera, "zato sem se vrnil k podobam, kajti oseba je obličje, obličje je zgodovina, spomin." In še: "Verjamemo, da je lepota edini občutek, ki človeku omogoča, da dojame resnico... Lepota je uresničena ljubezen, Cerkev pa je skupnost. Zato lahko pravilno razumemo evangelij, samo če smo skupaj."

Na bogatem večeru je bil govor tudi **o Rupnikovih knjigah**. Pater je o tem povedal: "Nisem knjižni molj. Zanima me misel, ki jo je mogoče živeti. Nikdar me ni zanimalo abstraktno razmišljanje, ki kvari vzdušje vere. Zanima me življenje." P. Marko je začel pisati, ker so ga ljudje o tem spraševali. "Stalno je treba razmišljati, vedno imeti v sebi dobro duhovno vprašanje." Iz premlevanja se stvari same rodijo. In pri tem avtor ni iskal svojega, ampak je samo odgovarjal na prošnje drugih. P. Rupnik, ki stopa v svoje 50. leto, je takole potegnil črto: "Ustvarjam lahko, ker živim v skupnosti, ki mi to omogoča. Bil sem slikar, 'postal sem' atelje. Bil sem Marko Ivan Rupnik, 'postal sem' duhovno središče... V začetku človek gleda, kaj bi rad; potem pa vidi, kaj lahko stori. Najprej ima načrte, kasneje pa se sprašuje o tem, ali lahko še kaj dobrega naredi."

P. Rupnik je spregovoril tudi o mozaiku na Markovcu, za katerega ga je prosil župnik in njegov prijatelj g. Kržišnik. "Župnija je za to delo molila, to je zelo pomembno. Delalo je deset umetnikov. Naše delo je za ljudi, ne za župnika ne za Rupnika, kajti edina ustvarjalna sila je ljubezen."

Danijel Devetak

***

Marko Ivan Rupnik,
Barve sojnosti,
288 strani, format 24x29,5 cm, cena 9000 tolarjev, Založba Ognjišče, info@ognjisce.si.
Knjigo dobite tudi v Katoliški knjigarni v Gorici in Tržaški knjigarni v Trstu.

Ponovno v Sveti deželi

Pismo iz Izraela (11)

En Kerem, 1.8.2003 – Včeraj zvečer je po enomesečni službi v St. Vincentu odpotovala italijanska prostovoljka Flaminia. Poznava se že več let, a ne gojiva pretirano najinega prijateljstva. Ob ponovnem srečanju pa se med nama takoj vzpostavi povezanost, sintonija vrednot in čutenja. Preprosta in duhovno bogata je ta 70-letna gospa, svetniška oseba. Ko mi je pripovedovala svojo življenjsko zgodbo, sem v njej začutila delovanje Božje dobrote in kako se je temu toplemu valu zaupljivo prepuščala. Kot edina hči premožne družine je z devetnajstimi leti morala prekiniti šolanje in se zaposliti zaradi očetove smrti. Mama ji je kmalu nato zbolela in jo je morala do pred kratkim stalno negovati, do njene smrti. Ta dolžnost pa je ni ovirala, da bi se posvetila prostovoljnim službam v Vareseju, kjer živi. Že vrsto let deluje na Karitas, aktivno pomaga misijonarjem v Indiji, sledi vojaškim oporečnikom in že 12 let preživlja po mesec dni v St. Vincentu, da je v službi gojencem. Suhljata je in živahna, veliko govori, a zna pazljivo prisluhniti sočloveku in razume človeško stisko. Dolgih 18 let podpira s skupino bivših sošolcev, prijateljev in somišljenikov več razvojnih pobud v revnem predelu Indije. Tam deluje njena sošolka in prijateljica redovnica, ki je tudi zdravnica. Skupina gmotno podpira vse njihovo delovanje pa tudi z molitvijo. Vsako leto se med božičnimi in novoletnimi prazniki odpravijo v Indijo nekateri člani, da na svoje oči vidijo potrebe, možnosti razvoja in uporabe sredstev. Mnogo posvojitev na daljavo jim je tudi zaupanih, da lahko šolajo revnejše otroke in pomagajo njihovim družinam. Flaminia vsa ta dolga leta odhaja v Indijo in tam ostaja vsaj po tri mesece, da sledi vsemu dogajanju. Tam ima praktično svoj drugi dom. Za mamo pa so v hčerkini odsotnosti skrbele druge primerne osebe. Ko je pred nekaj leti Flaminia ostala sama, ji je postala domača hiša prevelika. Zato jo je sklenila obnoviti in prodati, zase pa ohraniti le majhno stanovanje. Vsa dela so prevzeli v roke njeni prijatelji in ji omogočili, da je neprekinjeno nadaljevala s svojo dobrodelno dejavnostjo.

"Vse so tako uredili, kot bi si sama želela", je pripovedovala Flaminia in dodala: "Saj veš, da pravi evangelij: Iščite najprej božje kraljestvo in vse drugo vam bo navrženo..." Taka je ta gospa. Doživela je tudi resne preizkušnje, npr. kako je začela pred kakimi petimi leti izgubljati lase in ostala polagoma čisto brez njih. To je bil hud udarec za njeno samopodobo. Obiskala je vrsto specialistov, iskala vzroke za tako nadlogo, zdravila, a brez uspeha. Končno si je rekla: če me Jezus vodi v to izkušnjo, moram pač to sprejeti. Dejstvo je sprejela in se počasi privadila lasulji. A način, kako je vse sprejemala iz Božjih rok, me je zelo presenetil. Ali kako je preložila glavno vlogo, ki jo je imela pri Karitas, na mlajša ramena, sprejemala vnešene spremembe in to brez nepotrebnega kritiziranja mlajših sodelavcev... Prve dni julija je tiho in samotno praznovala sedemdeseti okrogli rojstni dan. Nikomur ni tega izdala, nihče se je v St. Vincentu ni spomnil; bila je vesela, da je šlo vse neopazno mimo. Navsezgodaj je šla k maši in k obhajilu, to je bilo njeno darilo.

2. avgusta 2003 - Popoldne pridem v službo v običajno sobo tri. Ko pozdravljam otroke, zaslišim, da Rina, naša ljubljena Rina, nekaj stoka in godrnja. Takoj se ji približam in ugotovim, da je vsa pobruhana. Brž ukrepam in skušam ugotoviti, kaj je z njo narobe. Pred nekaj dnevi je bila pri morju in mogoče se je česa nalezla, iščemo vzroke slabosti s kolegicami. Brž izmerimo vročino, kličemo bolničarja, ki ukrepa, saj je temperatura visoka in leze navzgor. Popoldne budno pazim na Rino, a ji ne gre na bolje. Še nekajkrat bruha in jo moram okopati in preobleči. Pritožuje se tiho. Pregledat jo pride tudi odgovorna bolničarka s. Norma in odredi, naj ji vztrajno dajam tekočine. Novica o Rinini bolezni se kmalu raznese po St. Vincentu in mnogi jo pridejo pozdravit, jo bodrit, naj čimprej ozdravi. Rini celo uspe, da se, kljub nerazpoloženosti, ljubko nasmehne obiskovalcem. Vdano prenaša svoje slabo počutje in le ko sem ob njej, mi skuša dopovedati, da ji ni dobro. In tako se zgodi, da za našo Rino trepetamo kar nekaj dni, ker ji nikakor ne gre na bolje, smo v skrbeh za njeno zdravje.

/dalje

Tereza Srebrnič

Kulturni dom / Gorica

Svet Deziderija Švare

V torek, 24. novembra, so v razstavni galeriji Kulturnega doma v Gorici, v okviru praznovanj ob 22-letnici njegove otvoritve, odprli razstavo tržaškega slikarja Deziderija Švare. Razstava, ki bo na ogled do 14. decembra, predstavlja obsežen izbor avtorjevih del, ki so nastala od druge polovice devetdesetih let vse do danes. O slikarju in njegovem delu je na predstavitvi spregovoril likovni kritik Jožko Vetrih, večer pa je še dodatno obogatil goriški pesnik in odgovorni urednik Novega glasa Jurij Paljk, ki je prebral dve svoji poeziji.

Slikarstvo Deziderija Švare spretno meji med čisto abstraktno govorico in lirično interpretacijo narave in sveta, ki nas obdaja. V tem zahtevnem dvogovoru odigrata barva in svetloba najpomembnejšo vlogo. Preostanki vidnega so izčiščeni na najosnovnejše geometrijske tvorbe, te pa se med seboj spajajo s pomočjo velikih barvnih polj, ki so v ustvarjalnem procesu izgubila vsakršno povezavo z resničnimi barvami narave. V ta barvna polja je avtorju uspelo vkleniti svetlobo narave in prostranost neskončnih dimenzij. V najnovejših delih, ki so na ogled na razstavi v Kulturnem domu, je proces razstapljanja in spajanja nekdanjih geometrijskih prvin v eno samo, zlito in enotno barvno celoto še toliko bolj poudarjen. Čopičevi zamahi so na platnu skorajda nevidni, barva je spretno nanošena z delikatnimi in skorajda nezaznavnimi potezami, kar umetniku omogoča, da likovno površino spremeni v nenehno prehajanje in stapljanje različnih barvnih tonov. Na platnu nastajajo tako neskončne barvne in svetlobne atmosfere. Če se gledalec malo zamisli, se mu ob pogledu na te barvne površine lahko rojevajo neštete asociacije. Mogoče je - s kančkom domišljije - prehoditi pot v obratno smer, zaznati v slikah umetnikove izhodiščne podobe, morda marine, kraške skale, neskončna obzorja. Najverjetneje pa gre tu za slikarstvo duha, za izpovedno moč, ki jo avtor skuša črpati iz svojih notranjih doživetij. Nastajajo tako neštete barvne variacije, slikarjeva barvna paleta se razprostira od hladnih do toplejših tonov, ti pa so vsekakor vedno delikatni, skorajda pastelni. Pri tem so preostanki materialnega sveta s pomočjo spretnih slikarskih zamahov spremenjeni v harmonično sosledje zabrisanih barvnih prehodov. Nevarnost je seveda, da se ob takem slikarstvu prekorači tista nevidna meja med sliko kot sporočilom in pa sliko, ki je le še dekoracija. Avtor se temu upira z iskreno izpovedno silo in resnim ustvarjalnim delom.

FOTO BUMBACA

Ivan Žerjal

Mestno Gledališče Ljubljana / Premiera 27. novembra

Edward Albee, Kdo se boji Virginie Woolf?

Prevod Metka Zobec, režija in scenografija Mile Korun, dramaturginja Jera Ivanc, kostumografka Janja Korun, glasbena oprema Žarko Prinčič

Albeejeva dela so se na naših odrih začela pojavljati v začetku 60-ih let in od takrat se pravzaprav ob vsakem srečanju s tem avtorjem čudimo pronicljivosti njegovih prikazov. Zorni kot je sicer ameriški, obenem pa tudi naš. Že v prvih delih (*Zgodba o živalskem vrtu*, 1959; *Ameriški sen*, 1961), ki jih uvrščamo v teater absurda, Albee ostro napada tiste vrednote, ki opomenjajo ameriško družbo, in vidi v njih temeljni razlog za osamljenost ter obup sodobnega človeka. Z dramo *Kdo se boji Virginie Woolf?* (1962) je ta avtor dosegel gledališko ravnovesje: razširil je odrsko dogajanje in trdoto sporočilnosti teksta razvil, da je postala dostopna tudi obiskovalcem broadwayskih teatrov. Tudi v poznejših delih, kot je recimo Gospa iz Dubuqua, ki jo je l. 1983 igralo SSG, je tematika pravzaprav ista, le da je avtorjev pristop manj obsesiven, ker z dvoumji ali metafizičnimi prvinami ublaži prejšnjo ostrino. Virginia Woolf ostaja Albeejevo temeljno delo, močan izziv za režiserja in igralce, za gledalce pa vsakič vznemirljiv dogodek, ker je to drama, ki prevzame in jo res lahko gledamo večkrat. Potek treh dejanj je povsem uravnovešen. V prvem začneta Martha in George razgrinjati svoje šale in igre, v drugem preideta v Valpurgino noč in se v tretjem lotita izganjanja duhov. V teh oznakah je zaobjet razvoj dramatskega prikaza.

Po zabavi v kolidžu se rektorjeva hčerka Martha in njen mož, neuspešen profesor zgodovine, vrneta precej okajena domov, med nadaljnjim pitjem pretresata fantazije, s katerimi si pestrita življenje. Tokratnemu igranju prisostvujeta novo nastavljeni profesor biologije Nick in njegova žena Honey, ki ju je Martha povabila na obisk. Marthina in Georgeova zabava se stopnjuje do tiste skrajnosti, ko je potreben drastičen rez in George igro prekine, s tem pa razgrne pred gostoma njuno realno stisko in nemoč.

Mile Korun je delo odrsko postavil in podpisal tudi funkcionalno in svojemu konceptu ustrezajočo scenografijo, tako da se je drama odvijala v skladu z njegovo režijsko senzibilnostjo. Glede na sočasni družbeni utrip je Korun dal nekaj več prostora stiski mladega para. Lotos Vincenc Šparovec je v vlogi Nicka zaigral mladega profesorja biologije, ki mu je bilo dotlej jasno, kako naj bi se njegova življenjska igra razvijala. Dobro premišljena zadržanost mu je omogočala nekoliko odmaknjen pristop k dogajanju in idealno pariranje vseh replik. Ob njem je Iva Kranjc v vlogi Honey izživela absurdni položaj mlade profesorjeve žene. Bila je opazna in prepričljiva. Krhkost je izvajala iz nepoznavanja tistih igric, v katere ju uvede zrutinirani par intelektualcev. V njem je Boris Ostan igral Georgea zmerno in ostro, preudarno in odločno. Vloga se je igralsko izšla, tako da je bilo njegovo končno priznanje o nesposobnosti realizacije kakršnega koli cilja tudi hladna izpoved o medsebojni soodvisnosti. Vse neizživete sanje zarotniško zavezujejo par v nerazdružljivo enoto. Jožica Avbelj je bila Martha in je verjetno želela zapletenost te intenzivne vloge malce približati današnjemu pojmovanju intelektualke, toda pri značajskih odtenkih ji je zmanjkovalo oprijemov in je včasih prihajalo do nedorečenosti. Kljub sploščenosti današnje družbe, so namreč ti liki še vedno aktualni.

BK

Pesniški večer v Kultrunem domu

Iztok Osojnik med nami

Drugi pesniški večer v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu je potekal v znamenju mednarodnih pesniških festivalov. Gosta večera sta bila Iztok Osojnik **(na sliki)**, vodilna duša Vilenice, in Umberto Mangani, od leta 2001 glavni organizator Mednarodnega pesniškega srečanja SIDAJA. Slednji je med drugim pobraten z Vilenico, saj se odvija v istem obdobju, udeleženci obeh festivalov pa imajo več skupnih srečanj. Ravno zaradi teh osebnih zanimanj obeh gostov je bilo morda umetniško branje pesniških verzov v petek, 21. novembra, nekoliko potisnjena v ozadje.

Pred Osojnikovim in Manganijevim nastopom je bil oder prepuščen Orlandu Uršiču in gostitelju večera Janku Petrovcu. Uršič je direktor zelo mlade, a obenem še kar prodorne mariborske Študentske založbe Litera, ki si je od svoje ustanovitve leta 2001 utrla pot v slovensko literarno srenjo z izdajanjem številnih publikacij. Program založbe Litera je neprofiten, veliko pozornosti pa posveča predvsem izvirnemu slovenskemu leposlovju, pa tudi strokovni literaturi, kot je dejal Uršič, ki je še posebej poudaril zainteresiranost za zamejsko področje: v lanskem letu so izdali Lipušev *Boštjanov let*, letos pa Pahorjevo *Zgodbo o reki, kripti in dvorljivem golobu*. V programu je še izdaja Zbranega dela Vladimirja Bartola in številni drugi načrti, med katerimi je posebno hvalevredno izdajanje zbranih del slovenskih pesnikov in pisateljev. Zadnja izdaja založbe Litera je Osojnikova pesniška zbirka *Iz Novega sveta*.

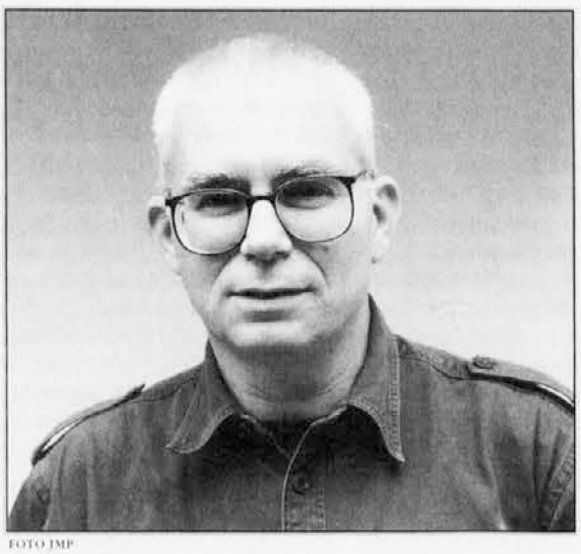
FOTO JMP

Rdečo nit začetnega pogovora s pesnikoma večera je predstavljal Osojnikov verz "Umetnost je ravnotežje brez simetrije". Oba povabljenca sta se namreč strinjala s tem, da mora umetnost presegati simetrijo, saj je le-ta dolgočasna in brez prave življenjske sile. "Ne smeš biti simetričen, ker ko si, si kičast", je prepričan Osojnik. Zato ovija vsako Osojnikovo zbirko drugačna govorica. Primer tega je bilo slišati iz ust pesnika samega, ko je prebiral poezije iz zadnje zbirke *Iz Novega sveta*, nastale po njegovem prvem potovanju v Ameriko. Ob Osojniku je nastopil še drugi gost večera Umberto Mangani, italijanski pesnik, po rodu iz Mark, ki pa ga je Trst še pri sedmih letih "posinovil". Poleg tega da je Mangani direktor SIDAJE, se tudi sam predaja ustvarjanju poezije, sicer nekoliko bolj ironičnh in satiričnih verzov, kot je lahko poslušalec sam zasledil ob njegovem branju iz zadnje, še neizdane, pesniške zbirke Ironia della sorte.

Večer v tržaškem Kulturnem domu, ki sicer ni pritegnil posebno številne publike, je bil vsekakor zanimiv, čeprav različen od ostalih, ki so ustvarjali pesniško in magično atmosfero s prepletanjem barv, besede in glasbe. Tokrat glasbene kulise ni bilo, poleg tega pa je bila odločitev za povabilo dveh gostov nekoliko tvegana, saj bi najverjetneje vsakemu izmed njiju morali posvetiti samostojen večer; kljub temu da imata oba precej skupnih stičnih točk, se med sabo tudi razlikujeta bodisi v pesniški govorici kot po značaju in nastopu. Ob vsem tem ostajajo pesniški večeri še vedno enkratno literarno doživetje v našem okolju, ki nima dvojnikov ali podobnih srečanj, zato so posebno dobrodošli in prijetna varianta klasičnim predstavitvam literarnih del ali tradicionalnim kulturnim večerom.

JC

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 5.12. DO 11.12.2003)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9, Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

- **Petek, 5. decembra** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni desert iz diskoteke 103. - Šopek narodnih viž. - Zborovski kotiček. - Obvestila.
- **Ponedeljek, 8. decembra** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: zanimivosti in informacije.
- **Torek, 9. decembra** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.
- **Sreda, 10. decembra** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Zimska pokrajina z divjo mačko. - Izbor melodij.
- **Četrtek, 11. decembra** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

RADIO OGNJIŠČE

V adventnem času smo malce preuredili svoj program. Drugače so oblikovani ponedeljki, ko oddajo začenjamo z mislijo, ki jo ob svečkah adventnega venca pripravlja Aleksija Bizjak. Sledi mala anketa o tem, po čem si bodo letošnje leto Primorci najbolj zapomnili. Anketo je pripravil Tomo Golob. Vsakokrat je na vrsti po en Sledil bo Primorski klicaj, ki ga pripravlja Urška Železnik. In čisto na koncu so vsak ponedeljek na vrsti minute, namenjene otrokom, ki jih pripravlja Martina Števanja. V njih lahko prisluhnete kopici nasvetov, kako vključiti otroke v priprave praznikov. In druge oddaje? V goste smo se tokrat povabili k sestram notredamkam, ki so pred kratkim praznovale 170-letnico reda in 115-letnico prihoda v Trnovo (4.12. ob 17. uri). Petkovo oddajo Rezervirano za... (5.12. ob 16. uri) smo posvetili razmišljanju o molitvi rožnega venca, ki jo je pripravila Mihaela Jurdana. O tem, kako pa so mladi po naših župnijah pripravljali miklavževanja, pa v torkovem Mozaiku mladih (9.12. ob 16. uri). Izberite in prisluhnite!

"Veselo miklavževanje"

Na knjižnem sejmu v Ljubljani je Mohorjeva družba Celje prejšnji teden predstavila tudi knjigo *Veselo miklavževanje* avtorice Ksenije Medved, ki jo je ilustrirala Paola Bertolini Grudina. Naša zamejska ilustratorka se je tokrat preizkusila v drugačni tehniki, živobarvnih akrilih. Prvi del knjige, ki jo je oblikoval Walter Grudina in je lahko odlično darilo ob decembrskih praznikih, vsebuje zgodbico v obliki slikanice, na koncu pa je ista zgodbica preurejena tudi v igrico.

Ljubljana / Cankarjev dom

Knjižni sejem ali samo velika razstava slovenskih knjig?

Dr. Jože Markuža, pisatelj Zorko Simčič, urednica Lida Turk in tajnik Goriške Mohorjeve družbe Marko Tavčar predstavljajo letošnje "mohorjevke"

19. knjižni sejem se je minulo nedeljo zaključil. Organizatorji, ki so v Cankarjev dom v Ljubljano privabili več deset tisoč obiskovalcev, med medtem ko se je Goriška Mohorjeva družba z novim svežnjem knjig predstavila sama. Isti dan je tržaška Mladika priredila posebno predstavitev dveh najbolj znanih pisateljev iz naše narodne skupnosti v Italiji, saj sta se Boris Pahor in Alojz Rebula predstavila javnosti s svojima zadnjima knjigama dnevniških zapisov, ki sta izšli pri Mladiki, in seveda že to dejstvo, da sta bila dva najbolj pomembna pisca iz naših logov v Ljubljani, je pomenilo dogodek, ki ga je vredno obeležiti. Tako Boris Pahor kot Alojz Rebula sta v Ljubljani ponovno podčrtala pomen slovenskega jezika za vse nas, predvsem pa njegov pomen za slovensko samobitnost, in bila obenem tudi mnenja, da se Slovenija sama premalo zaveda tega pomena. Pahorjeve besede, "da bi Ljubljana morala v Evropo preko Celovca in Trsta," smo tudi tokrat lahko poslušali samo tisti, ki se s temi besedami že dolga leta strinjamo, ter nekaj kronistov, ki so o tem dogodku bolj ali manj obširno poročali. Čeprav je bilo istočasno v Cankarjevem domu več drugih prireditev, smo na predstavitvi Pahorjevega in Rebulovega dnevnika vseeno pogrešali več slovenskih kulturnikov, kot jih je sicer bilo. Nismo sicer pristaši jamranja za vsako ceno, lahko pa zapišemo, da bi besede o pomenu jezika, narodne samobitnosti in prihodnosti slovenskega naroda v Evropski uniji naših dveh pisateljev in preko njiju seveda tudi naše, morale v domovini Sloveniji imeti večjo težo, kot jo sicer imajo!

Tržaška pisatelja Boris Pahor in Alojz Rebula sta s svojima dnevnikoma, ki sta izšla pri Mladiki, dobesedno očarala s svojo jasno in kleno besedo

Knjižni sejem je torej uspel, kot se reče, ko pogledamo na tisoče obiskovalcev. Pa vendar dober obisk ni vedno velik uspeh, saj dober obisk lahklo skriva tudi veliko takih stvari, ki jih je treba vedeti in povedati, pa čeprav so vedno v senci navideznega uspeha. Sami smo bili veseli naših novih knjig, med njimi tudi dveh novih pesniških zbirk Aceta Mermolje in Marija Čuka pri ZZT.

Ne moremo namreč mimo nekaterih ugotovitev, ki kažejo na stanje letošnjega knjižnega sejma, saj se je letos sejma udeležilo za dobro četrtino (!) manj slovenskih knjižnih založb (76 oz. 25 manj kot lani). To pa kar nekaj pove, tako o razmerah v založništvu, na knjižnem trgu, pa tudi o sejmu kot "največji knjigarni v Sloveniji".

Ta četrtinski "nemi bojkot" seveda nikakor ne priča o prazniku slovenske knjige, kar je (med drugim) govoril letošnji slavnostni govornik slovenski premier Anton Rop. Prav on pred leti kot finančni minister ni "slišal" zahtev po ukinitvi ali zmanjšanju davka na dodano vrednost na knjige. Nismo namreč še pozabili gromkega aplavza, ki ga je dobil pesnik Tomaž Šalamun, lanski govornik, ko je rekel, da je slovenski četrti najvišji davek v Evropi na knjige pravo avtoteroristično dejanje ...

Urednik Mladike Marij Maver s sodelavko Nadio Roncelli predstavlja zadnje dnevniške zapise Borisa Pahorja in Alojza Rebule

Sejma smo bili seveda veseli, dosti manj veseli pa smo podatkov, da tudi na Slovenskem kupujejo ljudje njimi veliko šoloobveznih otrok, dijakov in študentov, se lahko pohvalijo, da je tudi tokrat in morda letos še bolj, sejem slovenske knjige uspel.

Tudi Slovenci iz zamejstva smo lahko po svoje veseli, ker smo na 19. prazniku slovenske knjige imeli svoj dan, saj smo se s svojo knjižno bero in s svojimi založbami ter avtorji predstavili v četrtek, 27. novembra.

Tri založbe (Mladika, Založništvo tržaškega tiska in Novi Matajur) so se javnosti prvič predstavile na posebni tiskovni konferenci skupaj, med knjižnimi stojnicami in opazovali knjižno bogastvo slovenskih založb. Le malo je bilo med njimi takih, ki so lahko segli v žep in si privoščili novo knjigo, med temi skoraj ni bilo nobenega šolarja in šolnika, malo upokojencev in še manj študentov.

Urednik Mladike Marij Maver, urednica Galeba in založbe Novi Matajur Majda Železnik ter urednik Založništva tržaškega tiska Ace Mermolja predstavljajo svoje založbe

vse manj knjig, da se sicer izdaja veliko knjig, a v vse manjših nakladah, da preprosto povedano, tudi na Slovenskem ne berejo več veliko in knjig ne kupujejo. Razlogov je veliko, prvi je gotovo v previsokih cenah, ki jih imajo slovenske knjige.

Tako smo na 19. knjižnem sejmu v Ljubljani res lahko videli veliko otrok, šolnikov, dijakov, študentov, mladih in starejših ljubiteljev knjige. Vsem je bilo skupno predvsem to, da so lahko veliko knjig videli, da so se sprehajali

Na tak način slovenski knjižni sejem postaja vse bolj čudovito prirejena, lepa in svetleča, dobro obiskana, a vseeno samo razstava slovenskih knjig, vse bolj samo razstava, na kateri se predstavlja blago, za katerega že pred obiskom razstave veš, da si ga ne boš mogel kupiti.

In to je grozljivo.

tekst in slike **Jurij Paljk**

Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici

Božje in svete podobe. Kiparji in rezbarji iz Val Gardene

FOTO BUMBACA

Minulo sredo, 26. novembra, so v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici svečano odprli izjemno lepo razstavo umetniške obrti izdelovalcev kipov iz Val Gardene, ki daleč naokrog slovijo po svoji umetniški šoli in tradiciji izdelovanja kipov v lesu.

Božje in svete podobe je naslov razstave, ki bo v centru Bratuž na ogled do konca leta in je prodajne narave, predvsem pa je na Goriškem prvi večji in obširnejši prikaz umetniške obrti iz Val Gardene, za kar gre zasluga predsednici centra Bratuž prof. Franki Žgavec, ki je razstavo tudi organizirala v sodelovanju z zadrugo umetniških rezbarjev in kiparjev Unika iz Val Gardene s katere predsednik, tudi sam rezbar in kipar, Giuseppe Rumerio, je na razstavi spregovoril o večstoletni tradiciji rezbarjenja in izdelovanja kipov v lesu.

Za lep uvod v kulturni večer sta poskrbela glasbenika centra Emil Komel Fabio Devetak, ki je igral na flavto, in Franko Rea, ki je zaigral na kitaro. Predsednica centra Bratuž Franka Žgavec je prisotne pozdravila in predala besedo predsedniku zadruge kiparjev iz Val Gardene Giuseppeju Rumeriu, ki je najprej pozdravil v ladinščini in tako jasno povedal, da se Ladinci zavedajo svojih korenin in nase nekaj dajo, pa čeprav so izjemno maloštevilna narodna manjšina. Prisotne je pozdravil tudi goriški občinski odbornik dr. Damijan Terpin, ki je v svojem posegu naglasil predvsem to, da so umetniški obrtniki manjšinci, da so Ladinci, katerih politični predstavnik je odločno podprl naš zaščitni zakon, kot je tudi poudaril, da sam pozna njihovo umetniško obrt in ceni njihova umetniška dela.

Ladinska ročna obrt, rezbarstvo in izdelovanje kipov v lesu, barvanje in še bi lahko naštevali, vse to so odlike rezbarjev in kiparjev iz Val Gardene, ki se prepoznavajo v izročilu svojih prednikov. Dve umetniški šoli imajo,

FOTO BUMBACA

več umetnikov je odšlo v svet na likovne akademije, da so se domov vrnili obogateni z novim znanjem, ki so ga vnesli v izdelovanje kipov in rezbarjenje, predvsem pa so vsi ostali zvesti duhu svojega izročila. Okrog šestdeset oseb sodeluje v zadrugi Unika, vsi so umetniški obrtniki, nekaterim tega naziva ne bi smeli več dajati, saj gre za izrazite in samosvoje umetniške osebnosti, ki se lahko mirno uvrščajo v odlično kiparstvo Val Gardene in tudi v sodobne tokove likovne umetnosti.

Jaslice, izjemne Svete družine in pastirčki, svetniki, podobe Matere Božje, svetnikov, razpela in Križani, podobe iz kmečkega sveta, vinogradništva in kletarjev, lepe upodobitve jelenov, celo panterja, da o otrocih in angelih niti ne govorimo, vse to bo lahko obiskovalec videl na razstavi v centru Bratuž.

Veliko se nas je že zbralo na lepo obiskani otvoritvi, ki je bila praznik zase, in so se trije prisotni kiparji Giuseppe Rumerio, Jonas Pitscheider in Thomas Comploi zares čudili lepemu obisku. Njihova dela bodo seveda obogatila tiste srečneže, ki si bodo njihova dela kupili, saj je razstava prodajne narave, vsem nam pa bodo njihove podobe in kipi še dolgo ostali v spominu.

ZUT

Gledališki vrtiljak / Tretja predstava

Gostovanje LGM in Zakleta princesa

Organizatorji Gledališkega vrtiljaka so16. t.m. na tretje srečanje družinskega abonmaja povabili rednega gosta in skorajšnjega jubilanta, Lutkovno gledališče Maribor, ki bo naslednje leto praznovalo okroglo 30-letnico profesionalnega ustvarjanja. 17-članski kolektiv odigra letno več kot 400 predstav na domačih in tujih tleh, svoj repertoar pa sezonsko bogati s tremi ali štirimi premierami.

Mariborčani so tokrat svetoivanski publiki postregli z mednarodno produkcijo. Lutkarja Karla Godič in Danilo Trstenjak sta oživila junake iz pravljice *Zakleta princesa ali Trije čudežni prijatelji*, na besedilo in v režiji češkega mojstra Pavla Poláka, ki z LGM-jem sodeluje že deset let. Glasbeno kuliso in lutke sta podpisala prav tako češka avtorja: prvo je sestavil Vitezslav Hádl, druge pa je ustvaril oblikovalec Jaroslav Milfajt. Kostume in sceno sta izdelali Marija Lukač in Slavka Rakuše Slavinca.

Da bodo v igri nastopili kralj, princ in princesa, je postalo kmalu jasno tudi najmlajšim nedeljskim gledalcem. Med animacijo, ki je nekakšen zabaven in fantazijski uvod v pravo odrsko dogajanje, so namreč izdelali in okrasili krone, ki so si jih zamislile animatorke Študijskega centra Melanie Klein.

Poleg kronanih glav so na oder stopile še tri nenavadne pojave, ki jih je princ srečal po poti v grad. Vanj je namreč strašni čarovnik skril njegovo izvoljeno, pisani druščini pa je zagrozil, da bodo še sami okameneli, če ne bodo naslednje tri noči uspešno čuvali kraljične. K sreči je princ našel odlične tovariše. Prvemu, dolginu, je bilo ime Prekla, ker se je po potrebi stegnil, da je z lahkoto dosegel drevo za devetimi gorami, na katerem je visel želod, ki seveda ni bil navaden sadež, temveč začarana princesa. Drugi, Debeljak, je bil tak požrešnež, da je poleg osemtonskih obrokov, po potrebi in brez najmanjše težave izpraznil morje, da bi na dnu našel biser oz. spet princeso v spremenjeni podobi. Tretji, Kaveljc, pa je imel čarobne oči, s katerimi je videl skozi vse predmete. Nadnaravna sposobnost mu je služila za to, da je v skalni gori našel drobcen diamant, t.j. še tretjič zakleto kraljično. Ker so pravljični možički rešili čarovnikove naloge, je hudobnež izgubil svojo moč, princesa pa je končno zaživela. Srečen razplet in konec je tako zapečatila s tremi besedami: "Tvoja sem, princ."

Vrednote ljubezni, prijateljstva in dobrosrčnosti bodo spet na dnevnem redu 7. decembra, ko bo mlade gledališke navdušence obiskal in obdaril sam sv. Miklavž. Radijski oder pa za priložnost pripravlja presenečenje z domačo postavitvijo *Menjava na vrhu*.

AL

Pomorska postaja / Zborovska revija

Osemintrideseta Pesem jeseni kot izraz bogate pevske tradicije

Na tradicionalnem pevskem srečanju je nastopilo devet zborov s Tržaškega

FOTO KROMA

Na Pomorski postaji v Trstu je v nedeljo, 30. novembra, praznično zadonela slovenska pesem.

Zveza cerkvenih pevskih zborov je namreč priredila osemintrideseto izvedbo zborovske revije *Pesem jeseni*. Gre za dolgoletno, že tradicionalno manifestacijo, ki jo ZCPZ ponuja ljubiteljem zborovskega petja. Revija je nastala leta 1966, to je tri leta po ustanovitvi Zveze, z namenom, da bi tukajšnjim pevcem nudila možnost, da se predstavijo šriši javnosti, da se na nastop bolje pripravijo in torej lahko napredujejo. Pri tem je ZCPZ vedno priporočala ustrezno izbiro repertoarja, ki ga sestavljajo posvetne in cerkvene pesmi, saj imajo tako ene kot druge globoke korenine v naši duši.

Pesem jeseni 2003 pa je bila še toliko bolj praznična, saj je ta manifestacija sklenila prireditve ob praznovanju letošnje jubilejne štiridesete obletnice ZCPZ. Dolgoletno delovanje Zveze so pred kratkim primerno proslavili v bivšem Narodnem domu v Trstu.

Prav predsednik ZCPZ Zorko Harej nam je v zvezi z revijo *Pesem jeseni* povedal, da je na tej zadnji reviji umirjeno užival ob poslušanju raznih zborov, tokrat med publiko, saj je bil v prejšnjih letih aktivno soudeležen pri pripravi pevske manifestacije, kar mu ni dopuščalo, da bi lahko sledil petju vseh nastopajočih. Zorko Harej je mnenja, da so letos pevovodje uvedli v program zanimive novosti, kar je revijo privedlo do dovolj visoke kakovostne stopnje. Pomembno je tudi - je še dodal predsednik ZCPZ - , da so v primeru težav posameznih zborov, da bi nastopili samostojno na to odgovorili s povezovanjem, tako da je prišlo do združevanja nekaterih skupin. Glede letošnjega programa je Zorko Harej mnenja, da so odgovorni upravičeno dajali važnost domačim skladateljem in besednim ustvarjalcem. Gotovo pa je največje zadoščenje tako za pevce, organizatorje in občinstvo, če so zbori dobro pripravljeni in če so njihovi dirigenti smotrno izbrali program.

Da imamo torej Slovenci bogato pevsko zakladnico, je lahko vsakdo spoznal, ko bi včeraj prisostvoval reviji, na kateri je nastopilo devet zborov, saj dva najavljena pevska sestava (Vokalna skupina Odmevi iz Saleža in CMePZ Šedenj) se *Pesmi jeseni 2003* žal nista mogla udeležiti. Na odru so se tako zvrstili Združeni MePZ Skala - Slovan iz Gropade in Padrič, ki ga vodi Herman Antonič, CMePZ Sv. Jernej z Opčin, ki ga vodi Janko Ban, Združeni MePZ Devin - Rdeča zvezda iz Saleža, ki ga vodita Herman Antonič in Rado Milič, ŽPZ Prosek - Kontovel, ki ga vodi Marko Štoka, in Tržaški mestni zbor, ki ga vodi Dina Slama. V drugem delu revije so nastopili Združeni zbor dekanata Devin, ki ga vodi Ivo Kralj in ga spremlja Majda Legiša, MePZ Lipa iz Bazovice, ki ga vodi Tamara Ražem, MoPZ Fantje izpod Grmade iz Devina, ki ga vodi Ivo Kralj, in MePZ Mačkolje, ki ga od letošnje jeseni vodi Andreja Štucin. Nastopajoče sta predstavljala Meta Starc in Matjaž Rustja.

IG

S Klubom prijateljstva pri Gospe Sveti in pri sv. Hemi Krški

Po sledeh naših prednikov (4)

Izletniki so Krnski grad opazovali iz avtobusa in tudi izpred vojvodskega stola, niso pa imeli dovolj časa, da bi se nanj povzpeli.

Sicer bi pa iz časov, ko so tu bivali knezi, našli bore malo ostankov: morda kak porušen ostanek nekdanjega obzidja in v cerkvi glavno ladjo, ki stoji v prenovljeni cerkvi sv. Petra. Ta ladja je bila grajska kapela v mogočnem gradu, ki so si ga zgradili frankovski vojvode.

Ne bi pa več našli knežjega kamna. Ta je stal na prostem pred knezovim (kasneje vojvodovim) bivališčem vse do leta 1862, ko so ga prenesli pred deželni dvorec v Celovcu. Leta 1905 pa so ga shranili v celovškem muzeju. Knežji kamen so Slovenci po prihodu na Gosposvetsko polje prinesli na Krnski grad iz porušenega Virunuma. Vzeli so spodnji del rimskega stebra, ga obrnili narobe in postavili pred knežji dvorec, a tako da je novoizvoljeni knez sedel na stebrovo bazo. Stal je na prostem, da so se lahko zbrali okrog kamna ne le starešine, ampak vse ljudstvo, ko so umeščali novega kneza. Obred umeščanja ali ustoličevanja je bil zelo slovesen. Način volitev se je v stoletjih spreminjal. Sčasoma niso več volili novega kneza izmed starešin, ampak iz kneževe rodbine. Ko so Karantanci izgubili svobodo, niso mogli več voliti kneza, morali so sprejeti vojvodo, katerega je določil frankovski kralj. Morali so pač sprejeti fevdalni red, ki je vladal v frankovski državi: kralj-vazal-podložniki. Sprva so še lahko od kralja predlaganega vojvodo odklonili in kralj je moral postaviti drugega. Kasneje pa so mogli določenega vojvodo samo še sprejeti in potrditi. Temu primerno se je tudi spreminjal obred ustoličevanja. Zapiske o tem obredu je napisalo več poročevalcev. Obred se je obdržal do leta 1414, ko je bil ustoličen Ernest Železni.

V 13. stoletju je bil obred tak: Na knežjem kamnu je sedel kosez-svobodni kmet ustoličevalec iz izbrane rodbine iz Blažnje vasi. Držal je marogastega bika in kobilo. Predenj je prišel novi vojvoda v kmečki obleki in v slavnostnem spremstvu. Kmet je vprašal spremljevalce, ali je vojvoda pravičen sodnik, ali skrbi za blagor dežele, ali je svobodnega stanu in ali spoštuje in brani krščansko vero. Odgovorili so mu, da je in bo. Vprašal je še, s kakšno pravico ga more vojvoda odstraniti s sedeža.

/ dalje

Nada Martelanc

Nova številka 07-08

Škrat ponovno med nami

Med obravnavanimi temami gre označiti zanimiv članek Maje Mezgec iz Trsta, ki razglablja o vzgoji posameznika v svetu, ki se stalno spreminja

Če vzamemo v roke zadnjo številko revije Škrat (07-08), ugotovimo, da je ta publikacija pomembna z vzgojnega zornega kota, ker obravnavane teme zajemajo široko paleto problemov.

Upravičeno se revija v uvodniku in v dveh člankih spomni pomembnih nagrad, katere sta jih prejeli ravnateljica Didaktičnega ravnateljstva z Občin Stanka Sosič Čuk, ki je obenem tudi predsednica Sklada Mitja Čuk, in Sklad sam, kateremu je Andragoški center Slovenije podelil priznanje zaradi izjemnih dosežkov pri bogatitvi znanja drugih. To priznanje je šlo prvič po sedmih letih, odkar ga podelujejo, preko meje RS. Stanki Sosič Čuk pa je Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport RS podeljujejo nagrado za življenjsko delo na področju šolstva.

Kot literarni vložek revije so uredniki tokrat izbrali zgodbo o svojevrstni Lalci, ki jo je pisatej Marjan Tomšič, ki živi na Koprskem, zapisal v delu *Kažuni*. Zelo zanimiv je članek *Učenje skozi vse življenje* Maje Mezgec, ki se loteva problematike nenehnega izobraževanja, katerega mora človek sprejeti v svetu, ki se stalno spreminja. V obdobjih, ko so bile družbene spremembe počasnejše in manj zapletene, so starejše generacije posredovale mlajšim vse znanje in spretnosti, ki so jih le-te potrebovale v življenju. Razvoj družbe pa je ubral pot, ki ni več v soskladju z nekdanjimi življenjskimi pogoji. Človek živi namreč v svetu, ki se stalno spreminja, in te spremembe se pojavljajo na številnih področjih: na področju ekonomije, kulture, družbe; pojavljajo se spremembe v demografiji, kot so staranje prebivalstva, preseljevanje in globalizacija; hitrejše spremembe so vedno bolj očitne v tehnološkem razvoju, v komunikacijah, v informatiki, industriji in proizvodnji, pa tudi na tržišču dela in v samem družinskem okolju. Posameznika, pravi Mezgečeva, je potrebno torej pripraviti in vzgajati za svet, ki se stalno spreminja, saj izobrazba in vzgoja, ki si ju je človek nabral v otroških letih, ne odgovarja zahtevam in preizkušnjam, s katerimi se človek sooča v svoji življenjski dobi. Tudi mednarodne organizacije se zavedajo pomembnosti in enakovrednosti izobraževanja tako v otroških kot v odraslih letih.

Članku Maje Mezgec sledi poseg, ki ga je vzgojiteljica Elizabeta Starc imela na okrogli mizi *Pot k odraslosti: možne pregrade*, ki je septembra potekala v parku Finžgarjevega doma na Občinah v okviru Dnevov Sklada Mitja Čuk. Kapitan in izvedenec za pomorstvo in ribištvo Bruno Volpi Lisjak pa nam v barvitem posegu prikaže zgodovino devinskega območja. Diomira Fabjan Bajc pa 'ljubiteljem materinega jezika' posreduje dragocene nasvete, katerih se je pri prevajanju iz italijanščine v slovenščino treba držati, da ne zaidemo v neprijetne napake. Esejist Zoltan Jan nadaljuje obravnavo tistih slovenskih romanov, v katerih je glavni junak mladostnik na koncu srednje šole, na prelomnici, ko je že zapustil otroštvo in stopa v svet odraslih, ki mu še ne pripada. Marjanka Rebula dalje obravnava ustroj šolstva v Egiptu, medtem ko dr. Andrej Beličič še naprej razglablja o možnosti, da bi psihologija postala obvezen šolski predmet. Tanja Tomažič pa v tej zadnji številki revije zaključuje potopis *Od Vipave do Gorice*; inženir za vrtnarstvo Jože Strgar v svojem posegu obravnava možne načrte za ureditev vrtov.

Zelo dragoceni so nasveti, ki jih Jelka Cvelbar namenja osnovnošolskim učiteljem. Ti se v svojem vsakdan srečujejo z otroki, ki niso vsi sinovi slovensko govorečih staršev. Veliko učencev prihaja iz mešanih zakonov, kot tudi tistih, katerih sta bodisi oče kot mama Italijana. Cvelbarjeva je mnenja, da bi morali učitelji popeljati svoje učence do vsaj približno iste stopnje razumevanja učnega jezika in sporočanja v njem. To pa bi učitelji dosegli le, ko bi svoj pristop prilagodili različnim potrebam svojih učencev.

Tokratna izdaja Škrata se na zadnji platnici spomni še življenjskega jubileja svoje drage sodelavke Zore Tavčar, ki je bila pred kratkim deležna izdaje svoje zadnje knjige *Ob kresu življenja*.

Igor Gregori

Tržaška knjigarna

Goriška Mohorjeva družba predstavila tudi v Trstu svoj knjižni dar

Koledar, osrčje vsakoletne zbirke, ostaja zvest načelom blaženega škofa Antona Martina Slomška, ki so vera, narod in slovenski jezik

Kot vsako leto je tudi v tem deževnatem novembrskem mesecu Goriška Mohorjeva družba predstavila v Tržaški knjigarni v Trstu svojo knjižno zbirko. Na srečanju so bili prisotni tajnik Mohorjeve Marko Tavčar, ki je srečanje vodil, prof. Marija Češčut, g. Jože Markuža in avtorja dveh letošnjih publikacij Lida Turk ter Adrijan Rustja; avtor Zorko Simčič pa je bil odsoten zaradi zdravstvenih razlogov.

FOTO KROMA

Po uvodnem pozdravu odgovornega Tržaške knjigarne Igorja Starca je spregovoril Marko Tavčar in spomnil lepo množico poslušalcev, da tržaška predstavitev Mohorjevega literarnega dara sovpada s knjižnim sejmom v Ljubljani, na katerem so prisotni tudi zamejski založniki, med katerimi seveda tudi Mohorjeva. Omenil je še zanimiv podatek, da je letos v Sloveniji na knjižnem tržišču kar tritisoč novih knjig, čeprav petsto manj kot lani.

Gre pa vsekakor za zajetno število publikacij, ki pričajo o plodnosti slovenske pisane besede.

Spregovoril je nato g. Jože Markuža, ki je orisal glavne značilnosti jedra Mohorjeve zbirke, to je *Koledar*, katerega je sam urednik. Povedal je, da je Koledar izreden pričevalec dela številnih sodelavcev, točneje 59, med katerimi je enajst novih. Publikacija je v letih vedno ostala zvesta načelom in vrednotam bl. škofa Antona Martina Slomška, ki so vera, narod in slovenski jezik. Koledar predstavlja obenem tudi dejstvo, da zamejski Slovenci ne gledamo le na preteklost, ampak upiramo pogled tudi v bodočnot. G. Markuža je svoj poseg končal z mislijo na krščanske korenine Evrope, katerim smo tudi mi Slovenci z našo tisočletno zgodovino dali svoj doprinos.

Mladi goriški likovnik Ivan Žerjal je Mohorjev Koledar opremil. Povedal nam je, da je bilo pri njegovem delu težko si zamisliti vodilno nit, ki bi združevala mesece v celoto. Če pa presodimo končni rezultat, spoznamo, da je Žerjalu s posebno tehniko, pri kateri je z računalnikom predelal slike in fotografije, uspelo oblikovati mesečne razdelke v zanimivo in očesu prikupno obliko. Goriški umetnik je pri svojem delu imel za seboj že izkušnjo, ki si jo je nabral pri oblikovanju svojega prvega Koledarja leta 2001.

Črtice, ki sestavljajo zbirko *Le šepet je, ki ga slišimo o njem*, Lide Turk so od leta 1999 sproti izhajale v Našem vestniku pod psevdonimom Kriška. To je bil vzdevek, ki ga je pokojna nona avtorice imela v Ajdovščini; prav stari mami je Turkova posvetila prvo črtico, ko je avtorica spoznala, da so ji meje zgodovinopisnih del - s katerimi se je običajno ukvarjala - pretesne in se odločila, da se preizkusi tudi v leposlovju. Zbirko 30 črtic bogatijo še družinske fotografije, saj knjiga sloni predvsem na osebnih spominih in trenutkih.

V tesnem sodelovanju s sinom je režiser in igralec Adrijan Rustja sestavil knjigo z naslovom *Rodil sem se v soboto*, v kateri se spominja lastnih doživljanj in v kateri izpove svojo globoko ljubezen do dveh glavnih smernic svojega življenja, radia in gledališča. Njegove besede v Tržaški knjigarni so izražale predvsem zaskrbljenost za položaj naše manjšine in njene gledališke ustanove, a obenem tudi upanje v bolj spodbudno bodočnost za vse nas, ki v Italiji živimo.

Marko Tavčar je prebral pismo odsotnega Zorka Simčiča, v katerem je avtor izrazil nekaj ključnih misli o svojem literarnem delu *Trije muzikantje ali povratek Lepe Vide*, ki je na videz namenjeno otrokom, če pa globlje dojamemo sporočilnost knjige, odkrijemo, da bodo tudi odrasli imeli razlog, da sežejo po njej.

Knjiga Lide Turk je sicer v nedeljo, 30. novembra, doživela samostojno predstavitev v Škednju, na kateri je GMD zastopala prof. Marija Češčut, spregovorila pa sta tudi g. Dušan Jakomin in avtorica sama. Jadranka Cergol pa je prebrala eno od objavljenih črtic.

Igor Gregori

OBVESTILA

V ŽUPNIJSKI dvorani v Nabrežini bo v četrtek, 4. decembra, ob 17. uri tradicionalno miklavževanje v skavtski režiji. Na sporedu bodo igrica, vesele domislice in obdarovanje.

KLUB PRIJATELJSTVA sporoča, da napovedano družabno srečanje ne bo v četrtek, 11. decembra, ampak že v sredo, 10. decembra, ob 15.30. Ob 16. uri se nam bo pridružil doktor Danilo Sedmak in nas seznanil z nekaterimi novostmi na socialnem področju. Toplo vabljeni.

DAROVI

V SPOMIN na Marijo Bizjak darujeta Rada in Albin Verginella 50,00 € za cerkev v Sv. Križu.

V POČASTITEV spomina na Marijo Bizjak daruje Marta Repini 30,00 € za Marijin dom pri Sv. Ivanu.

V SPOMIN na g. Stanka Zorka darujeta Marija in Marko Udovič 100,00 € za Marijin dom v Rojanu.

UDELEŽENKE NATEČAJA narodnih noš darujejo za svetoivanski Marijin dom 30,00 €.

V HVALEŽEN spomin na drago Marto Požar ob 80-letnici rojstva darujeta prijatelja za Marijin dom pri Sv. Ivanu 20,00 €.

ZA CERKVENI pevski zbor od Sv. Ivana: Adrijan Bizjak v spomin na Marijo Bizjak 50,00 €; Marko in Marija Udovič v počastitev spomina na Petra Udoviča, Felicito Vodopivec in Marijo Bizjak 100,00 €.

Proslava / Narodni dom

60. obletnica prve številke Partizanskega dnevnika

Tiskati so ga začeli leta 1943; na slovesnosti so podelili tudi nagrade v spomin na Albina Bubniča

Natanko pred 60 leti so v kraju Zakriž blizu Cerknega natisnili prvo številko Partizanskega dnevnika, to je predhodnika današnjega Primorskega dnevnika. Partizanski dnevnik je začel delovati v težkih pogojih, ko je razsajala druga svetovna vojna: jeseni leta 1943 je italijanska vojska razpadla, velika nemška ofenziva na partizanske čete pa se je nekoliko ustavila. Da bi borcem nudili vesti o vojnem dogajanju, ki se je začenjalo premikati v prid zavezniških sil, so se odgovorni domenili, da bodo v ta namen izdajali dnevnik: sestavljalo ga je dvostranska četrtinska pola pisarniškega papirja in tako partizanom posredoval osnovne novice in dvigal njihovo moralo. Tiskali so ga v 400 izvodih.

Da bi tako pomembni jubilej primerno počastili, so v sredo, 26. novembra, priredili v Veliki dvorani bivšega Narodnega doma v Trstu slavnostni večer, katerega program je sestavljalo kar nekaj važnih točk.

V svojem govoru je odgovorni urednik današnjega Primorskega dnevnika Bojan Brezigar podčrtal, da je Primorski dnevnik časopis z zgodovinskim spominom, ki opogumlja in hrabri, obenem pa nalaga dodatno odgovornost; Partizanski dnevnik je sestavni del tega spomina.

Iz fašističnega terorja se je vendar rodila moč našega ljudstva, ki je privedla, da so prav v simbolnih prostorih Narodnega doma lahko počastili tako dragocen spomin. Brezigar je opomnil, da tudi v narodnoosvobodilnem boju in takoj po vojni ni bilo le častnih dejanj: tekla je kri, ki ni smela teči. Novi časi, je nadaljeval Brezigar, prinašajo marsikaj novega, tudi priznanje krivd za nazaj in seveda tudi odpuščanje, ne dopuščajo pa nam, da se odpovemo spominu. Pot, da se temu spominu vrne čast in da bo deležen spoštovanja vseh, ne pa samo našega, še ni bila prehojena do konca.

Odgovornemu uredniku Primorskega dnevnika je predsednik Zveze združenja borcev NOB Slovenije Ivan Dolničar izročil zlato plaketo, kot je odredil odbor slovenske borčevske organizacije. Obenem sta na večeru direktorica Mestnega muzeja Idrija Ivana Leskovec in predsednik Zadruge Primorski dnevnik podpisala pogodbo, s katero bo naslednje leto Zadruga PD dodelila 4.500 evrov prispevka za tiskanje trojezične brošure o partizanski tiskarni Slovenija, ki je začela delovati pred 60. leti.

Na slavnostnem večeru so prireditelji izrabili priložnost, da nagradijo še zmagovalce natečaja Albina Bubniča. Nagrajenci so: OŠ Albin Škerk iz Križa, Živa Cotič, dijaka DPZIO Jožef Štefan, lanski 3. razred znanstvenega liceja Prešeren, Danjel Radetič, Viljena Devetak in Nataša Grizonič.

IG

Skavti in Marijin dom pri Sv. Ivanu gostili skupino Mali telego

Neobičajen skavtski podvig v igri SOS za Veroniko

Prijetno srečanje med skavti in mladimi gledališkimi igralci. To je bil nastop skupine Mali telego (ki jo sestavljajo lanski udeleženci tečaja lepe govorice za najmlajše) z igro "SOS za Veroniko", minulo soboto v Marijinem domu pri Sv. Ivanu, pred publiko, ki so jo sestavljali predvsem skavti in skavtinje 3. in 4. stega Trst. Otroška kriminalka "SOS za Veroniko", ki jo je napisala in režirala Lučka Susič, govori o neobičajnem skavtskem podvigu. Deklica iz bogate družine, ki bi rada postala detektiv in zato pozna morsejevo abecedo, postane žrtev dveh lopovov, ki jo ugrabita, da bi od staršev izsilila visoko odkupnino. Veronika pa se reši, ker ji uspe sestaviti sporočilo v morsejevi abecedi in posredovati skupini skavtov, kje jo ugrabitelja zadržujeta. Nekateri igralci so do sobotnega nastopa skavtsko organizacijo in delovanje poznali le površno in posredno. Sobotni nastop pa je bil priložnost, da so tudi gostitelji - to se pravi skavti - gostom - t.j. igralcem - predstavili svoje delovanje. To so storili s pomočjo diapozitivov, ki so prikazovali skavtske tabore, izlete v naravo, bivakiranje itd. Te dejavnosti - in nasmejani obrazi z diapozitivov - ter komentarji voditeljev Paola Biancuzzija in Jadranke Cergol so v mladih igralcih in drugih gledalcih sprožili radovednost in zanimanje za skavtsko delovanje. Igra pa je bila nadvse primerna za publiko, ki so jo sestavljali skavti. Najmlajši volčiči in volkuljice so se takoj vživeli v napeto zgodbo, starejši voditelji pa so se zabavali ob preprostem, a učinkovitem razpletu gledališke detektivke. Skupina Mali telego je tako še zadnjič prikazala igro, ki jo je naštudirala ob zaključku lanskega tečaja lepe govorice in ki je bila na festivalu amaterskih dramskih skupin deležna pohval in uspeha. Obenem pa je nastop predstavljal uvod v novo sezono in nov tečaj, ki se je začel ravno prvi teden v decembru in ki ga tudi letos organizira Radijski oder, vodi pa Lučka Susič.

BS

Mario Ravalico gost v Srenjski hiši v Mačkoljah

Trst - staro mesto, nova uboštva

Adventni čas, čas pričakovanja na Božič, je obdobje, ko bi se morali, ob bližču bližajočih se praznikov, nekako zamisliti in spomniti tudi na soljudi, ki živijo skupaj z nami, nimajo pa možnosti ali sredstev, da bi se njihovo življenje odvijalo po običajnih ritmih današjega življenja. To so reveži, osamljeni ljudje, bolni, ostareli, ob njih pa še odvisniki, prestopniki, zapuščeni mladoletniki, priseljenci, pribežniki in številni drugi. Tudi oni prebivajo v našem mestu, v našem prostoru, čeprav so prepogosto za večino nevidni.

Slovensko prosvetno društvo Mačkolje si je zamislilo, da bi prav v tem predprazničnem času povabilo v svojo sredo ravnatelja tržaške škofijske Karitas, g. Maria Ravalica. V torek, 9. decembra, ob 20.30 bo v prostorih Srenjske hiše v Mačkoljah, na večeru z naslovom *Trst - staro mesto, nova uboštva*, spregovoril o dejanskem družbenem stanju v našem mestu ter o problemih, s katerimi se vsak dan srečuje Karitas, o stiku z najrazličnejšimi življenjskimi zgodbami in sedanjimi revščinami, a tudi o možnostih prostovoljnega dela in drugih oblikah nudenja pomoči.

MESEČNA KONFERENCA

v župnijski dvorani v Nabrežini
bo **v sredo, 10. decembra, ob 20. uri.**

Ivo Jevnikar bo predaval o velikem pričevalcu vere in ljubezni do vseh, zlasti v koncentracijskem taborišču: to je p. Placid Cortese s Cresa v Dalmaciji.

Po razgovoru družabnost.

Vabljeni!

SKLAD MITJA ČUK

vljudno vabi

na odprtje sedeža

Proseška ul. 131-133, Opčine

v petek, 5. decembra 2003, ob 16.30

Prostore bo blagoslovil g. škof EVGEN RAVIGNANI

Nastopil bo zbor OPZ VESELA POMLAD

Podelili prvo priznanje Klas

Niz pobud ob praznovanju sv. Andreja v Štandrežu

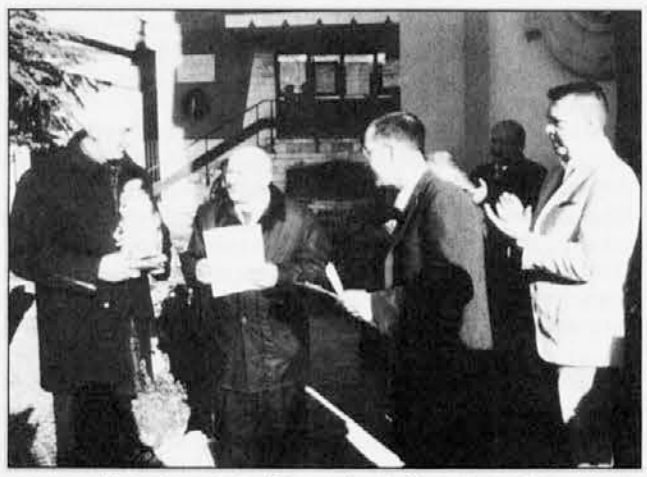

Nagrajenec Jožef Nanut drugi z leve (foto DP)

V nedeljo, 30. novembra, so v Štandrežu slovesno praznovali zavetnika sv. Andreja. Sv. mašo je vodil mag. Božo Rustja, odgovorni urednik Ognjišča ob asistenci domačega župnika Karla Bolčine in Jožka Kraglja. Otroci so pred oltar prinesli adventne venčke, ki so jih sami izdelali. Te je mašnik blagoslovil kakor tudi kruhke, ki so jih nato razdelili med številne vernike, ki so se udeležili obreda. S kora so pevci lepo prepevali v čast vaškemu zavetniku.

Po maši pa je bila na trgu lepa in prijetna slovesnost, ko je štandreški rajonski svet prvič podelil priznanje, poimenovano Klas, domačinu, ki se je z dolgoletnim delom in priljubljenostjo posebno uveljavil v domačem kraju. Prvi nagrajenec je Jožef Nanut, rojen leta 1922 v še samostojni štandreški občini. Več kot 50 let skrbno dela v svoji delavnici, kjer popravlja kolesa; zato je bolj poznan kot Pepi mehanik ali Pešili. Koliko generacij je naš Pepi dobesedno posadil na kolo! Še danes ga vsak dan lahko obiščemo v njegovi delavnici v središču vasi in ga vedno zasledimo pri njegovem priljubljenem delu z dvokolesnim prevoznim sredstvom. Ljubezen do dela, ponižnost, prijaznost, obenem pa pogum in vztrajnost ga spremljajo na njegovi dolgi življenjski poti. V štandreški in tudi širši skupnosti si je Pepi zaslužil lep ugled. Vsako nedeljo se po sveti maši rad zadrži v prijetni družbi in stalno spremlja vsa dogajanja, predvsem kulturna v domačem kraju. Priznanje mu je izročil predsednik rajonskega sveta Marjan Breščak. Slovesnosti je prisostvoval tudi goriški občinski odbornik odv. Damijan Terpin, ki je nagrajencu čestital in se zahvalil štandreški skupnosti za lepo in doživeto praznovanje sv. Andreja. Slovesnost je popestril harmonikarski ansambel iz Vrbja pri Celju.

V popoldanskih urah pa je bila v župnijski dvorani Anton Gregorčič kulturna prireditev, ki so jo oblikovali gostje iz Vrbja, s katerimi ima Prosvetno društvo Štandrež že večletne kulturne izmenjave predvsem na gledališkem področju. Predstavilo se je več glasbenih in pevskih skupin, članic kulturnega društva in društva upokojencev iz Vrbja, ki so ustvarile res prijetno in veselo vzdušje med navzočimi. Posebno so prišli do izraza harmonikarji tako v individualni kot v skupinski zasedbi. Ob zaključku lepega in prazničnega dneva so gostje iz Vrbja izrazili željo, da bi se sodelovanje še utrdilo, in povabili Štandrežce, naj jih obiščejo in s tem tudi nadaljujejo kulturne stike in izmenjave.

MEHANIK JOŽE NANUT

se zahvaljuje

vsem prisotnim, posebno pa predsedniku rajonskega sveta Marjanu Breščaku, občinskemu odborniku dr. Damijanu Terpinu, PD Štandrežu in župniku Karlu Bolčini za pomembno priznanje in prisrčno slovesnost.

Božični koncert v goriški stolnici

V soboto, 6. decembra 2003, bo ob 20.30 v goriški stolnici božični koncert, ki ga že nekaj let prireja Društvo Musica senza frontiere iz Gorice. Nastopil bo sloviti godalni ansambel I solisti filarmonici italiani, ki ima za sabo neštete nastope po vsem svetu. Skupino sestavljajo izbrani solisti. Na sobotnem koncertu bodo izvajali najbolj znana dela beneškega skladatelja Antonia Vivaldija. Vstop prost.

Across the Border za glasbo brez meje

Prireditelji glasbenega festivala Across the border so prejšnji teden priredili tiskovno konferenco ob znani zeleni ograji, ki lučuje Gorico od Nove Gorice. Prisotna direktor Kulturnega doma Gorica Igor Komel in direktorica Kulturnega doma Nova Gorica Pavla Jarc sta spregovorila o pomenu skupne organizacije festivala, ki želi prispevati k padcu meje tudi v glavah. Predstavljen je bil tudi spored.

Pastoralni obisk goriškega nadpastirja v Podgori

Nadškofova topla očetovska beseda

Podgora je gostila nadškofa Dina De Antonija od ponedeljka, 24. novembra, do nedelje, 30. novembra.

Nadškof se je srečal z bolniki po domovih, s skupino Marta in liturgično skupino Božje besede, s prosvetnim društvom Podgora, slovenskim in italijanskim pevskim zborom. Obiskal je tovarno, srečal se je s člani pastoralnega sveta in krajevne skupnosti, z ustanovama CISI in CSM (casa famiglia), z ostarelimi, s starši prvoobhajancev in birmancev, športnimi organizacijami, birmanci, otroškim zborom, mladino. Molil je tudi na pokopališču in pri kapelici na Kalvariji. Obisk je zaključil v nedeljo s slovensko mašo ob 8.30 in italijansko ob desetih.

Prav pri nedeljski maši se je nadškof spomnil vseh srečanj. V tovarni se je spoznal z delavci in se čudil, koliko dela opravljajo stroji in kako malo človeške moči je treba za opravljanje velikih del. Tolažilen je bil obisk z bolniki in poln upanja z otroki in mladimi, ki radi molijo. Pozitivna so bila tudi vsa ostala srečanja, vse je pozival k molitvi, strpnosti, sodelovanju in ljubezni do drugega in drugačnega. Zelo prijetno je bilo tudi srečanje pred cerkvijo po maši. Nadškofu kličemo na skorajšnje svidenje.

SREČANJE Z DRUŠTVOM PODGORA, SLOVENSKIM IN ITALIJANSKIM ZBOROM

V torek, 25. novembra, se je nadpastir srečal s pevci MePZ in pevkami italijanskega cerkvenega zbora. Pevci so čakali v prenovljeni dvorani, nadškof je prišel mednje čez oder, kjer se je tudi ustavil in prisrčno rekel: "Nisem vedel, da bom moral nocoj nastopiti kot gledališki igralec." Zbor je gostu ubrano zapel pesem v pozdrav in nadškof je ugotovil, da njegova prisotnost ugodno vpliva na glasilke pevcev, čeprav sam ni dober pevec. Advent je čas pričakovanja Boga, ki se pojavi kot nebogljeno Dete. Za Podgoro je letos tudi pričakovanje nadškofa, ki prihaja, da spozna vaško realnost, da bi ljudem prinesel toplo očetovsko besedo, vlil pogum za nadaljnje delo in reševanje težav. Prišel je iz Rima, kjer se je udeležil pogreba ubitih karabinjerjev in vojakov v Nasiriji, štiri dni pa se je mudil v Assisiju. Cerkev je imenoval hišo med hišami, center združevanja vseh kristjanov. Cerkev pa je sedaj v krizi, zmanjkuje župnikov. V Franciji ima en župnik po osem župnij, cerkve so večkrat zaprte. Pogrebe in nekatere druge cerkvene obrede tu že opravljajo laiki. Tudi pri nas stanje ni rožnato. Nadškof ugotavlja, da je v štirih letih od njegovega imenovanja v naši škofiji umrlo kar štirinajst duhovnikov, posvečen pa je bil samo eden. Računati moramo, da se bo v približno 30 letih število duhovnikov zmanjšalo kar za 40%.

Župnija ostaja vedno kraj "prenovljenja". Poročal nam je še o duhovnem življenju katoličanov, o božjih obredih. Največ se je zaustavil pri cerkveni poroki in zakonskem življenju. Cerkev hoče s pripravo na zakon pomagati mladim, da v obdobju pred poroko spoznajo in ugotovijo, če se res ljubijo in so za skupno življenje. Za Cerkev je neveljavna poroka, ki jo skleneta dva človeka, ki ju ne druži ljubezen, zgolj pa drugi osebni interesi.

Pevski zbor je v cerkvi največje izrazno sredstvo, pri Slovencih je cerkveno petje že dolga tradicija, saj si ne moremo predstavljati maše brez petja. Kdor poje, dvakrat moli. Petje pri službi božji pa ne bi smelo biti samo sebi namen, moralo bi biti molitev, ki se dokazuje tudi v ljudskem petju, takrat, ko vsa cerkvena skupnost poje in časti Boga. Nadškof je obudil spomine še na svoja otroška leta, ko je z radovednostjo strmel na kor in gledal pevce, ki so med mašo tudi večkrat klepetali. Dirigent Mirko Spazzapan je predstavil delovanje našega pevskega zbora, ki ga ob nedeljah pri maši spremlja dolgoletna organistka Karla Pušnar. Sožitje v dvojezični vasi je včasih težko in Slovenci bi radi ohranili nedeljsko sv. mašo v našem jeziku.

RAZMIŠLJANJA

Po srečanju z nadškofom pa čisto osebno razmišljanje. Že res, da so se časi spremenili, da vse nas preganja hiter ritem življenja, čudna mrzlica, ki nam ne daje časa za prijatelje, za prave vrednote, za poglabljanje vase in za tolažbo drugim, a z veliko otožnostjo se rada vračam v čase svojega otroštva in mladosti, ko so župniki imeli čisto drugačne odnose z verniki in predvsem z otroki. V šolah so poučevali verouk, vrata župnišča so bila vedno na stežaj odprta za vse in ob vsakem času, tudi ko je bil župnik utrujen in obremenjen. Z velikim veseljem smo se vaški otroci srečevali v župnišču, ob praznikih smo čistili cerkev; vse to smo delali z veseljem, ker smo čutili, da nas ima župnik rad. Ne mislim tu zdaj kritizirati nobenega. A ni mogoče prav to, kar manjka danes vernikom in še posebno mladini in otrokom, da vedno manj zahajajo v cerkev? Manjka tista topla očetovska roka, ki te poboža in objame v težavah, te ne sodi, pokara te in tudi pomaga. Nadškof odraža veliko toplino in mir, kot ju odraža tudi sveti oče in vsakdo, ki živi v prepričanju in veri v Kristusa. Cerkveni mož se postavi na tvojo raven, te ne krivi in obsoja, le pomaga ti pogledati vase in na tvoje napake. Neizmerno me moti obnašanje ljudi, ki se sicer imajo za kristjane in so redno v cerkvi, z bližnjim pa grdo ravnajo, nesramno in s hudobijo se znašajo nad njim, tudi ko je bližnji župnik, redno ga obsojajo in njihovi jeziki zbadajo bolj kot meč v hrbet, ker si v obraz ničesar ne upajo povedati. In koliko je takih vernikov med nami...

Pa še nekaj o zakonu. Cerkvena poroka je sedaj v krizi. Če ne veruješ, je tudi prav, da se v cerkvi ne poročiš. Včasih oz. večkrat opazujemo pare (in to se mi je zgodilo tudi pred kratkim na večerji), kjer si mož in žena nimata več kaj povedati. Zdolgočaseno in trpeče stojita drug ob drugem, se včasih niti ne poznata več ali pa se kregata in čisto naravno varata. Njuno neodgovorno početje se vedno odraža nad otroki, ki so v taki družini nesrečni. Zato se strinjam z nadškofom, da naj bo vsaka poroka le zgolj iz ljubezni, drugače je to tragedija za oba zakonca in celotno družbo.

Po obisku nadškofa se vsi čutimo duhovno obogateni in pripravljeni z večjo vnemo stopati po Kristusovi poti.

Didi

IN MEMORIAM

Odšel je Marko Waltritsch

FOTO BUMBACA

Smrtna kosa je minuli teden pokosila znanega goriškega časnikarja in kulturnika, politika in nasploh vsestranskega javnega delavca Marka Waltritscha na daljni Guadalupi, kamor je odšel na eno številnih potovanj, s katerih se je vračal vedno poln vtisov.

Marko Waltritsch je bil časnikar z veliko začetnico, eden tistih ljudi, ki ostanejo zvesti besedi, bralcu in poklicu vedno, tudi takrat, ko pride čas in se morajo umakniti mlajšim. Od leta 1971 je bil zaposlen pri Primorskem dnevniku, katerega odgovorni urednik je postal konec osemdesetih let, to ostal do meseca marca leta 1990, ko je odšel v pokoj. Pisal pa je vedno, za italijanske in slovenske časnike, občasno tudi za Novi glas.

Pa pokojni Marko ni bil samo časnikar, saj je bil eden vidnejših slovenskih goriških politikov, kulturnikov, predvsem pa človek iskrivega, radoživega duha, ki mu je omogočal, da si je nabral veliko znanja, ki ga je razdajal tako, da je postal eden najvidnejših zapisovalcev gospodarskega življenja slovenske narodne skupnosti pri nas. Izdal je veliko knjig, predvsem s področja bančništva, zavarovalništva, gospodarstva, slovenske manjšine v Italiji seveda. Bil je dragocen zbiralec narodnega blaga, saj je edini zbiral stare oglase naših obrtnikov, trgovcev in podjetnikov.

Pokojni Marko Waltritsch je rad in večkrat prihajal v naše uredništvo. Z njim smo vedno zavili na obvezno kavo. Govorili smo seveda o nas, o njegovih potovanjih, knjigah, zapisih, predvsem pa o ljudeh in stvareh, ki jih med seboj govorimo časnikarji: o delu in pisanju predvsem.

Zadnjič je bil Marko pri nas v uredništvu pred dobrimi desetimi dnevi. Šla sva na kavo, na Travniku mi je izrazil solidarnost in zaskbljenost, da bi ukinili naš tednik: "Tega nihče, kdor pozna Goričane in vse nas, ne sme storiti!"

Dolgo sva odlagala intervju, predolgo. Ne bova ga več naredila. Škoda!

Marka bomo pogrešali.

Ženi Carli, sinovoma Alešu in Dimitriju iskreno sožalje v imenu Novega glasa!

JUP

SCGV Emil Komel / Četrto srečanje z glasbo 2003-04

Zakaj ne igrajo samo dodatkov!

FOTO BUMBACA

Organizatorji so si večer zamislili kot nekakšen sprehod po ključnih postajah glasbe za kitaro od baroka do danes. Lepa ideja ni zaživela tako, kot bi si želeli. Kitarist Pierluigi Corona, po rodu iz Rima, sicer pa učitelj kitare na državnem konservatoriju Tartini v Trstu, je v prvem delu koncerta imel nekaj težav pri izvajanju Bacha, kar je sicer dokaj pogost pojav. Baročni mojster je bil neverjetno pedanten in pronicljiv skladatelj: njegova veličina pride do izraza šele, ko raste iz zanesljivih temeljev. V glasbi so to predvsem natančnost, ritmična točnost in pregled nad celoto, če dinamiko, druge poudarke in izviren pristop razumemo kot izvajalčev osebni doprinos/dopis k partituri. Šele ko so izpolnjeni osnovni pogoji, se umetnina lahko nadgrajuje tudi z izrazom, vsebinskimi intencami in interpretacijo. Corona je imel prav pri izvajanju virtuozno napisanih pasaž, okraskov in zapletenih kontrapunktičnih povezav kar nekaj opaznih težav. Bachu je tako nekajkrat zmanjkalo tal pod nogami in pomislili smo, da mogoče ni bil prav primeren za začetek koncerta, saj je njegova glasba prezahtevna za "ogrevanje" in uglaševanje prostora. No, zgodba, ki se je začela dokaj nepreprečljivo, se je v nadaljevanju oblikovala v pregledno in dokaj uspešno pripoved o kitarski literaturi. Pravzaprav je bila značilnost nastopa prav v tem, da je kvaliteta igranja iz skladbe v skladbo opazno naraščala. Sploh v drugem delu koncerta, kjer so zazvenele melodije Maria Castelnuova Tedesca (*Tarantella, op. 87*), Agustina Barriosa Mangoreja (*La Catedral*) in največjega med njimi Joaquina Rodriga (*Tres piezas Espanolas*). Kitaristu iz Rima očitno precej bolj ležijo "strastne" skladbe španskega oz. latinsko-ameriškega porekla. Omrežijo ga predvsem čutno napisana dela, umetnine, ki nagovarjajo srce. Tu je izkazal kar veliko mojstrstvo, saj je odlično izvajal prav skladbe, kjer virtuoznost, gibkost prstov in prefinjena tehnika nimajo posebne vloge pri podajanju bistva. Pri takih delih je tudi kakšen "kiks" spregledljiv, če ga le uspešno prekrijeta strast in hrepenenje. Koncertni večer, kot rečeno, se je razvil v prijeten dogodek šele proti koncu, ko so prevladovali omenjeni tipi skladb. Najlepše so celo zazveneli dodatki, same znamenite melodije iz svetovne zakladnice literature za kitaro, ki jih je Corona z velikim "guštom" postregel hvaležni publiki. V takih primerih, ko po "obveznem" delu koncerta nastopi trenutek sprostitve, nam vedno pride na misel, zakaj taki glasbeniki ne igrajo samo dodatkov! Že od prve skladbe naprej ...

Jože Štucin

IN MEMORIAM

Niko Pavletič

Na Cecilijanki leta 1960

G. Niko Pavletič je pred nekaj tedni potihoma odšel od nas. Pogreb je pokazal, da ga prijatelji niso pozabili. Zbralo se jih je namreč izredno veliko. Hoteli pa so pokazati, kako so cenili njegovo glasbeno udejstvovanje za skupnost. Saj je dolga leta orglal, prej v Mirnu, nato v Rupi v cerkvi. Vodil je petje v cerkvi in izven nje. Zbor Rupa-Peč je temeljito pripravljal za nastope pri bogoslužju in na odrih. Bil je zahteven in sposoben glasbenik. Z veliko ljubeznijo je potrpežljivo prepisoval note, ki jim je zatem dajal srce in dušo, da je pela. Nepozabni so nastopil na Radiu Trst A in doma v Rupi ter v širši okolici, od začetka obnove Prosvetnega Društva Rupa-Peč z dne 21. 10. 1945.

Pred njim je za petje skrbel njegov starejši brat Janez, rojen 1911. leta, umrl pa 1993. Naj omenim, da je sestra Pepca, rojena 1914. darovala domači cerkvi marsikateri umetniško izdelan prt za oltar. Umrla je 1996. Kot najmlajši je Niko, rojen 1922., dosegel skoraj 81 let. Vsi trije, Janez, Pepca in on so torej dosegli častitljivo starost in tako zapustil vsem zgled vernega in kulturnega življenja na tem svetu.

G. Niko se je tu pa tam rad zglasil v Gabrskem župnišču. Vsakikrat se je porazgovoril o veri. Ta mu je dajala moči tudi v nemškem ujetništvu, ki ga je med 2. svetovno vojno pripeljalo na Češko. Z ljubeznijo do glasbe in češkega jezika, ki se ga je bil naučil, si je pridobil iskrene prijatelje, ki jih je vedno hvaležno nosil v spominu in v srcu.

Kot rokodelec, bil je čevljar, je znal biti tudi pravi filozof in široko razgledan mož. A predvsem ga je prešinjala umetniška glasbena žilica.

Pestile pa so ga trde preizkušnje. Najprej mu je umrl sinček Janko, nato, 1991., še mlada in vseskozi kulturno in prosvetno zavzeta hčerka Dorica. Mladi mož Marjan in otroka ter brat Oskar z družino, s sorodniki in vaščani, so si do zadnjega dajali pogum.

Pri takih izgubah in stiskah vse hrepenenje išče pot k Bogu. A prepričani smo, da so vsi ti umrli izpolnili svojo življenjsko nalogo in zato zdaj prepevajo pri Bogu. Smrt ne sme imeti zadnje besede.

Ostaja naj lep spomin in nadaljevanje vestnega dela za dvig naših ljudi, za dobrobit vseh.

Žena Marija se, žal, ni mogla udeležiti pogrebnega slovesa. Zaradi operacije na srcu ji sorodniki še niso marali sporočiti žalostne novice. Zato z njo še posebej sočustvujemo, želeč ji zdravja in tolažbe.

Naš Niko je umrl na domu v Rupi 13. novembra. Z vsemi slovesnostmi smo ga pokopali 14. novembra. Na pogrebu je prepeval naš MePZ Rupa-Peč, okrepljen s pevci od drugod, saj so priljubljenega prosvetnega delavca poznali in radi imeli daleč naokrog.

Sorodnikom in prijateljem izrekamo še enkrat iskreno sožalje. G. Niko pa naj živi v Bogu, ki ga je vedno sinovsko rad imel.

ŽPK

Mala cecilijanka letos dvakrat

Zaradi velikega števila prijavljenih zborov so se pri Združenju cerkvenih pevskih zborov odločili, da bo letos Mala cecilijanka potekala v dveh dnevih, in sicer v nedeljo, 7. decembra, in na praznik Brezmadežne, 8. decembra, obakrat z začetkom ob 15. uri v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž.

Nekateri zbori bodo letos prvikrat nastopili na tem prazniku otroškega in mladinskega petja (Začetniški otroški pevski zbor iz Doberdoba, zbor Glasbene matice iz Trsta ter zbori iz Romjana, Jamelj in Bazovice). Kakor doberdobski zbor bo tudi zbor z Vrha sv. Mihaela nastopil v dveh zasedbah, otroški in mladinski.

Na nedeljski prireditvi bodo nastopili Otroški pevski zbor Podgora, Otroški pevski zbor Veseljaki, Otroški pevski zbor Štandrež, Otroški pevski zbor Ladjica, Začetniški otroški pevski zbor Doberdob, Otroški pevski zbor Rupa-Peč, Otroški pevski zbor Kremenjak-Jamlje, Mladinski pevski zbor SCGV Emil Komel-Gorica.

V ponedeljek, 8. decembra, pa bodo nastopili Otroški pevski zbor Romjan, Otroški pevski zbor F.B. Sedej, Otroški pevski zbor Vrh sv. Mihaela, Otroški pevski zbor Slovenski dijaški dom S. Gregorčič, Otroški pevski zbor Slomšek-Bazovica, Otroški pevski zbor Plešivo, Otroški pevski zbor Štmaver, Otroška skupina Glasbene matice Trst, Mladinski pevski zbor Vrh sv. Mihaela.

Priložnostni nagovor bo imela učiteljica Barbara Rustja.

OBVESTILA

"DRAGI VERNIKI! Prisrčno vas vabim k evharističnemu bogoslužju v nedeljo, 14. decembra, ob 10.30 v dekanijsko cerkev v Štandrež pri Gorici. Sv. mašo bo vodil apostolski nuncij v Sloveniji msgr. Santos Abril y Castello. Z njim bova somaševala tudi novoimenovani škof - apostolski nuncij v Rwandi msgr. G. Pecorari in jaz. Iz srca vas blagoslavljam. Dino De Antoni, goriški nadškof"

SV. MIKLAVŽ bo prišel v Štandrež v petek, 5. t.m., kjer ga bodo ob 19. uri sprejeli z recitacijami in petjem otroci v župnijski dvorani Anton Gregorčič.

SKD HRAST prireja miklavževanje v petek, 5. decembra, ob 19.00 v župnijski dvorani v Doberdobu. Sv. Miklavža bodo otroci pričakali z dramsko igrico Pika. Vabljeni!

ŽUPNIJI RUPA-Peč / Gabrje-Vrh vabita v župnijske prostore v Gabrje na sklop predavanj: Vsak je bil svoje sreče kovač. Predavanja bo vodil p. jezuit Mirko Pelicon. Prvo predavanje z naslovom *Iz notranjega kaosa v harmonijo življenja* bo v torek, 9. decembra, ob 20.30.

ODBOR ZSKP se bo sestal v četrtek, 11. t.m., na sedežu v Gorici ob 20.30.

DRUŠTVO SLOVENSKIH upokojencev za Goriško obvešča člane in prijatelje, da bo letošnje silvestrovanje v nedeljo, 28. decembra, v Gaglianu blizu Čedada. Prijave na sedežu ob sredah od 10. do 11. ure ali pri poverjenikih ali na tel. 0481 882024.

DAROVI

ZA LAČNE po svetu: N.N. Rupa 50,00 €.

ZA MISIJON p. Kosa: N.N. Rupa 75,00 €.

ZA CERKEV na Peči: Iva Devetak Pavletič za cvetje 20,00 €.

ZA CERKEV v Gabrjah: druž. Menis ob krstu male Arianne 50,00; starši ob krstu Arianne 50,00 €.

ZA CERKEV v Rupi: N.N. 10,00 za cvetje; N.N. 30,00 €.

ZAHVALA

Vsem, ki so mi stali ob strani z molitvijo in moralno podporo ob težki življenjski preizkušnji, se iz srca zahvaljujem in vsem želim vesele božične praznike. ***Bogdan***

ČESTITKE

Dr. Branku Zornu *za pridobitev naslova doktorja znanosti iz medicinskih ved iskreno čestita Svet slovenskih organizacij.*

SOŽALJE

Ob smrti **Nika Pavletiča** *se sekcija SSk Sovodnje klanja njegovemu spominu in izraža sožalje svojcem.*

SKPD F.B. Sedej, Števerjansko župnijsko občestvo in sekcija Slovenske skupnosti za Števerjan izrekajo hčerkama Anastaziji in Nežici, sinu Jožefu, sestri Bogomili ter ostalim sorodnikom globoko sožalje ob izgubi ljubljene **Dionizije Mužina vdove Bajt**.

Ob nenadni smrti našega kolege **Marka Waltritscha** *izražamo svojcem iskreno sožalje. Uredništvo*

Ob nepričakovani smrti kolege in prijatelja **Marka Waltritscha** *izražata gospe Carli in sinovoma Alešu in Dimitriju Davorin Devetak in Jurij Paljk z družinama iskreno sožalje.*

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

SV. MIKLAVŽ

bo obiskal Kulturni center Lojze Bratuž

v petek, 5. decembra 2003, ob 16.30

Vabljeni vsi njegovi prijatelji!

Pošto sprejema na sedežu KC Lojze Bratuž, tel. 0481 531445

DRUŠTVO ARS in KATOLIŠKA KNJIGARNA

vljudno vabita na predstavitev

SLOVENSKE KRONIKE XIX. IN XX. STOLETJA

PRISOTNI BODO uredniki in avtorji Niko Grafenauer, Stane Granda, Marjan Drnovšek in Milček Komelj

Razstavni prostori Katoliške knjigarne

sreda, 10. decembra 2003, ob 18. uri

DRUŠTVO ARS in ŠTUDIJSKO RAZISKOVALNI FORUM ZA KULTURO v sodelovanju s PASTORALNIM SREDIŠČEM SV. IVANA V GORICI

vabita na srečanje s ***p. Markom Rupnikom*** *ob predstavitvi njegove monografije*

BARVE SOJNOSTI

v soboto, 13. decembra 2003, ob 20.30

v domu Franca Močnika, ul. S. Giovanni 9, Gorica

KOROŠKA

Volilna kampanja

Deželne volitve na Koroškem brez EL!

Priprave na deželne volitve na Koroškem so že v polnem teku. Koroške stranke se mrzlično pripravljajo na dolgo volilno kampanijo, tokrat pa med strankami, ki se bodo potekovale za vstop v koroški deželni zbor ne bo Enotne liste (EL), to je samostojne stranke koroških Slovencev.

V okviru izrednega deželnega zborovanja se je vodstvo stranke v petek zvečer namreč odločilo, da zaradi izredno visokega volilnega praga, ki so ga sklenile deželnozborske stranke v sedemdesetih letih, prav z namenom, da bi preprečile vstop EL v deželni zbor, ne bo sodelovala na volitvah. Zaradi nove usmeritve stranke, to je da bo odslej EL stranka, ki se bo ukvarjala tudi z drugimi regionalnimi vprašanji, se je vodstvo EL sporazumelo z Zelenimi, da ob raznih volitvah obe stranki ne bosta predstavljali konkurenčnih list.

Kljub temu pa je predsednik EL mag. Vladimir Smrtnik v izjavi za tisk izjavil, da Enotna lista za zdaj še ne bo dala nobenega volilnega priporočila: "Natančno bomo opazovali upoštevanje dvojezičnosti in interesov južne Koroške v volilnih programih posameznih strank in na tej osnovi v okviru lokalnih zborovanj poročali volilkam in volilcem".

Kakorkoli že, pa je doslej znano, da bosta vsaj dve stranki imeli na kandidatni listi dve slovenski kandidatki. Prva se je za to odločila stranka Zelenih, ki bo na tretjem mestu kandidirala Zalko Kuchling, socialistična stranka pa je na osmem mestu kandidatne liste uvrstila Ano Blatnik.

Kako se bosta osrednji krovni organizaciji koroških Slovencev odločili pa še ni znano. Parcelizacija slovenskih glasov bi gotovo ne koristila namenu preseči obstoječo pregrado, ki onemogoča izvolitev slovenskega predstavnika v deželni svet.

Slovenski stranki je v sedemdesetih letih zmanjkalo le nekaj glasov, da bi z lastnim kandidatom prišla v deželni zbor.

To se je kasneje zgodilo na parlamentarnih volitvah, ko je Karlu Smolleju dvatkrat uspelo priti v državni zbor, in sicer prvič v povezavi z Zelenimi, drugič pa z Liberalnim forumom.

Zeleni v Avstriji so že na prejšnjih parlamentarnih volitvah dokazali, da se iz opozicijske stranke izoblikujejo kot nov, zanimiv politični subjekt. Tako na vsedržavni kot na številnih deželnih volitvah so Zeleni dokazali, da znajo nagovoriti vedno več volilcev.

Vse stranke, ki se pripravljajo na volitve, pa se seveda sprašujejo, ali bodo politični pretresi ter volilni premiki, ki so povsem spremenili avstrijsko politično podobo v zadnjih letih, spremenili tudi koroške politične razmere in ravnovesja.

Umik slovenske stranke iz političnega boja pa postavlja morda še bolj v ospredje potrebo, da bodo stranke morale upoštevati tudi ta segment koroške družbe. Volilne obljube za manjšino bodo morale postati tudi del političnega programa strank. Nenazadnje pa se bodo koroške deželne volitve odvijale slaba dva meseca pred vstopom Slovenije v EU. Slovensko vprašanje, v vseh svojih nijansah, bo v naslednjih dolgih predvolilnih mesecih gotovo postalo eno od argumentov političnega boja in prepričevanja volilcev.

Peter Rustja

S 1. STRANI

Temelji...

Pahor je na zasedanju, ki ga je vodila Jole Namor, tudi poudaril, da bo z vstopom Slovenije v EU celotni zbor slovenskih manjšin pod isto streho, kar bo prineslo rast in razvoj vsej manjšinski stvarnosti. "Skupni dokument sicer ne prinaša konkretnih rešitev in receptov," je še povedal, nakazana pa je smer, po kateri naj hodimo. "V tem duhu je treba dokument tudi sprejeti in razmišljati v skupno dobro vse manjšine... Programska konferenca je proces, v katerega stopa manjšina v novem duhu." Glavni problem, ki se nam po tej prehojeni poti v tem trenutku postavlja, je po Pahorjevem mnenju zasnova skupnega predstavništva, ki bi bilo izraz pluralistične raznolikosti in razvejanosti naše narodne skupnosti, organ, ki bi znal zastopati našo organiziranost v celoti.

Predsednik SKZG Rudi Pavšič je prisotne zastopnike našega organiziranega življenja pozval: "Razmišljajmo evropsko!" Združevanje Evrope pomeni namreč tudi združevanje manjšinskih skupnosti. Našo stvarnost moramo naravnati na ta nivo, uporabljati moramo evropske standarde zaščite manjšin, upoštevati in razvijati moramo pravne okvire, ki so nam dani. "Smo ena od manjšin, ki potrebuje sodelovanje z drugimi." Zato je nadvse pomembno, da imamo znotraj naše narodne skupnosti tudi ista izhodišča. Pavšič je z zadovoljstvom ugotovil, da se prede vse gostejša mreža sodelovanja s furlansko skupnostjo, "doseženi so bili izredni rezultati". Tega in drugega bi ne dosegli, ko bi znotraj naše skupnosti ne bili enotni. "Prvič v povojnem času je naša manjšina v celoti znala sesti za skupno mizo, obravnavati probleme in nakazati skupne perspektive." Zato imamo sedaj "pravico in dolžnost imeti čim boljše odnose z državo Italijo, še boljše pa lahko imamo z deželo Furlanijo-Julijsko krajino." V takem sodelovanju bomo ohranili pluralnost, je še povedal Pavšič, "ostali bomo zanimivi navzven in navznoter".

Na zasedanju v Narodnem domu je Livij Valenčič nato prebral sklepni dokument. Večera so se udeležili tudi nekateri vidni institucionalni predstavniki, ki so pohvalili delo konference. Deželni odbornik Roberto Antonaz je spregovoril o evroregiji kot zanimivi intuiciji, pomembni stavi, ki jo je treba napolniti z vsebinami. Poslanec Ettore Rosato je povedal, da "kultura manjšinskih skupnosti lahko pripomore k rasti celotne deželne skupnosti... Treba je graditi na dialogu, podirati zidove, iskati sinergije." Senato Miloš Budin je poudaril, da so evropski integracijski procesi neustavljivi: "Vanje se moramo vključiti kot protagonisti". Generalni konzul Črtomir Špacapan je prebral pozdravno pismo šefa slovenske diplomacije Dimitrija Rupla, Milena Domjan s slovenskega ministrstva za kulturo pa poslanico ministrice Andreje Rihter: oba predstavnika slovenske vlade se veselita učinkov vse večjega sodelovanja. Goriški pokrajinski odbornik Marko Marinčič je poudaril, da moramo vzporedno razvijati identiteto in integracijo, "cilja, ki nista nasprotna".

Sledil je sklepni del paralelnega in hkrati samostojnega evropskega projekta *Manjšinski jeziki v evropski regiji Alpe-Jadran: od delitve do sodelovanja*, ki ga je podprla tudi Evropska komisija. O uporabnosti manjšinskega jezika v javnosti, šolstvu in medijih so spregovorili Erika Koleš (predstavnica Slovencev v Porabju), Marjan Šturm (predsednik koroške Zveze slovenskih organizacij) in Jože Wakounig (predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev), Silvano Sau (predsednik Samoupravne obalne skupnosti Italijanov v Sloveniji) in mladi ter zagnani furlanski predstavnik, Carli Pup, član Odbora 482.

Programska konferenca je za nami. V rokah imamo dokument, ki naj ne ostane mrtva črka, ampak naj zavezuje predstavnike naše narodne skupnosti v korist vseh. Obenem naj nas vodi v vse krepkejšo skupnost evropskih manjšin, brez katerih bi Evropa ne bila to, kar je.

GLOSA JURIJ PALJK

O krhljih

Že ob tem naslovu bi najraje takoj zapisal dve stvari, in sicer najprej to, da je beseda krhelj kot nalašč za vse tiste italijanske prijatelje, ki bi se radi naučili slovenskega jezika. Niti enega samega ne boste našli, ki vi vam jo točno izgovoril ob prvem poskusu! Druga stvar, ki jo takoj zapišem, je to, da bi najraje sam pisal o "sušju", kot smo doma na kmetih imenovali krhlje.

Tudi tokrat da lepo razlago za krhlje Slovar slovenskega knjižnega jezika, ki pod geslom krhelj pove, da je to "posušen podolgovat kos sadja, navadno jabolka", in kot drugo razlago Slovar še navaja, da je krhelj tudi " po obliki temu podoben kos hrane, navadno sadeža". Tako preprosto, a tako daleč v času in obenem tudi tako navdušujoče imenitno danes, da vam krhlje ponujajo kot priboljšek na vrhunskih sprejemih: zraven sira in pršuta, raznih salam in še kakšne dobrote.

Krhlji kot okras in kot priboljšek torej! Kvečjemu se krhlji danes še uporabljajo kot eksotična hrana, ki krasi moderno mizo, morda še kot okras za okusno narejeno ter s sadjem obloženo skledo.

Pa nekoč ni bilo tako.

Krhlje smo na kmetih imenovali kar "sušje", ki že samo skriva v sebi odgovor, kako se do krhljev sploh pride. Poleti in jeseni so kmetje doma nabrali sadje, ga prinesli domov, kjer so gospodinje narezale jabolka in hruške na kose, največkrat so jih tudi olupile, da so bili krhlji potem še bolj slastni, ker se je pri sušenju sicer lupina preveč strdila. Vsa umetnost je bila v tem, da se je na kose razrezano sadje moralo potem počasi sušiti v senci, običajno na iz vrb, "iz bek in iz bak", narejenih mrežah. Največkrat smo tako narezano sadje sušili na naših nikdar dovolj opevanih kaščah, na podstrešjih, kjer so kasneje "sušju" delale družbo tudi imenitne klobase in seveda pršuti, ki jih pa ponavadi nismo jedli doma, ker so jih vedno prodali in z denarjem od prodaje plačali krvave in za malega kmeta krivično visoke davke, s katerimi je prejšnja oblast v Sloveniji načrtno in temeljito dotolkla kmeta, za katerega je pod socializmom veljalo, da je "kulak", zato "sovražnik delovnega ljudstva", in še kup takih oslarij bi lahko našteli danes.

Tisti, ki teh načrtnih in nesramnih poniževanj ter ponižanj slovenskega malega kmeta ni doživel na lastni koži, naj sedaj in danes ter za vedno, lepo prosim, molči, ker o tem ne more in zato tudi ne sme govoriti!

Šlo je za eno najhujših stvari, ki so se po vojni, po pobojih nedolžnih ljudi neposredno po drugi svetovni vojni seveda!, zgodile slovenskemu narodu. Posledice so vidne vsakomur, ki je kdajkoli od zemlje in z zemljo živel, še danes. Nemaren odnos do zemlje, izselitev iz odročnih vasi, sloj slovenskega prebivalstva, velika večina mladih, ki na zemljo in na kmeta gleda zviška, ga celo obklada s kmetavzarjem in "govejo muziko", miselnost, da je zemlja in zato vsa narava le en sam velik sprehajalni park, v katerem se lahko počne skoraj vse, ne glede na to, čigavi so zemlja, gozdovi, trate in pašniki, vse to in seveda tudi nelagodje v stanovanjske bloke odseljenih ljudi, ki se v mestu niso nikdar vživeli, je posledica teh načrtnih poniževanj.

Zato me krhlji na gosposko okrašenih mizah na raznih, državnih in drugih, sprejemih bolijo, ker ne spadajo nanje, ker pravzaprav ne spadajo tja in ne med tiste ljudi, ki se z njimi sladkajo, pravzaprav se mi zdi, da ne spadajo več v naš razdrobljeni čas in v našo vsega presito družbo. Tudi njihove sicer zelo lepe umestitve zraven raznih vrst sirov ne razumem, ker to ne spada v slovensko pojmovanje in tradicijo slovenske kuhinje. "Sušje" so namreč na kmetih naše mame pripravljale za trde zimske dni, ko sadja ni bilo več, ker so zadnja jabolka in hruške že segnile v zabojih, se jih tudi nikjer ni dalo več kupiti in se je s krhlji zato lahko na večer skuhalo odličen kompot, se jih je dalo otrokom, da smo jih potem lahko žvečili v dolgih zimskih večerih. A niti enega med nami ni, ki smo krhlje žvečili, da jih ne bi že takrat radi zamenjali za pravo, sveže, sočno sadje, za drobcen mandarin in za sončno, debelo pomarančo, ki jih takrat ni bilo, vsaj na kmetih jih ni bilo nikdar. Tudi zato je bil večer sv. Miklavža enkraten, ker se je ponavadi na krožniku ob postelji prikazalo sonce s Sicilije v podobi dveh, treh mandarinčkov, še pomaranče morda. Starši so nam samo rekli, da jih je sv. Miklavž najbrž kupil v Trstu. Olupke smo potem sušili na vročem štedilniku, da je "hiša", primorska kuhinja, lepo dišala.

Pa sem jih minuli teden vseeno kupil. Krhlje namreč. Na Tromostovju v Ljubljani sem jih vzel dve vrečki, gorenjska ostarela kmetica mi jih je prodala, zraven še dva šopka teloha. Nakup, kakršen se za Primorca ob Prešernu v Ljubljani spodobi! Ponujala mi je tudi božični mah, a sem odklonil; letos sem otrokom obljubil, da ga gremo na Opoko na Vipavsko nabirat, tudi brinček bomo poiskali.

Krhlje sem dal v pleten košek na mizo zraven svežih limon, jabolk, hrušk, pomaranč, banan, "mandaranč" in mandarin. Rad imam bogastvo lepote južnega sadja na mizi v dnevnem prostoru, ker me to sadje greje, kot me ne greje nobena druga stvar. Že zjutraj me pogled na pomaranče razveseli, še bolj pa segreje otroka v meni, ki tega sadja nikdar ni imel. Tega seveda moji otroci ne vedo, so pa takoj začeli jesti krhlje in ugotovili, da je "sušje" odlično.

"Enkratno!" je rekla najmlajša hčerka in najmlajši je dodal: "Bo tata kupu še!"

In potem se zgodi, da ne razumeš ničesar več, vsaj jaz ne!

paljk@noviglas.it

IN MEMORIAM

Prijatelju Vinku Levstiku v spomin (4)

Verjetno je prav to povzročilo, da je bil leta 1981 proti njemu uveden sodni proces, večkrat prekinjen; leta 2001 ga je obsodilo okrožno sodišče na 12 let zapora, nato pa mu je višje sodišče na pritožbo obrambe obsodilno sodbo spremenilo v oprostilno z zelo dvoumno utemeljitvijo.

Vinko je med dobrotniki, ki so radodarno delili od svojega imetja in podpirali dobro slovensko stvar na prosvetno-kulturnem in verskem področju ter v politiki tako v zamejstvu kot v domovini. Zaupal mi je, da so se mu le redki upali javno zahvaliti za podporo.

Zelo je zadelo Vinka dejstvo, da je iz obsežnega udbinega dosjeja o njem, ki ga je mogel videti in sprejeti šele po oprostilni sodbi (leta 2002) dognal, da so nekateri njegovi uslužbenci, ki jim je dajal kruha, prostovoljno ali izsiljevani pomagali udbi, da je v njegovi delovni sobi namestila mikrofon in tako prisluškovala njegovim razgovorom, tudi telefonskim. Dognal je tudi, da so nekatere osebe poročale udbi o njegovem delovanju.

Dragi Vinko, tvoje neomajno stališče in zagovarjanje pravilnosti nastanka domobranstva kot samoobrambe in protirevolucije ter blatenje in klevetanje od strani slovenskega komunističnega režima in udbe so ti povzročala mnogo težav. Kljub temu si ostal trdno in pogumno pri svojih idejah.

Naj ti gresta ob prvem dnevu vernih duš po tvoji prerani smrti zahvala in priznanje za vse, kar si kot Slovenec, demokrat in kristjan storil za (so)rojake in slovensko ime v zamejstvu.

Počivaj v miru v zemlji matere Slovenije.

Bog naj ti bo plačnik za vse dobro, ki si ga napravil.

Prijatelj Vinko, ne bom te pozabil.

/ **konec**

Martin Kranner

Tudi pri trinajstih plačah velike razlike med kategorijami zaposlenih

Razhajanja in spori med strankami parlamentarne in vladne večine

Ustavno sodišče je pri odločanju o tako imenovanem Vatikanskem sporazumu domnevno preseglo svoje pristojnosti

V Sloveniji nastaja vzdušje, kakršno je običajno ob pričakovanju Božiča in novega leta. Ulice in mesta se odevajo v razkošno razsvetljavo, v Ljubljani pa je na ogled potujoča razstava mednarodnega muzeja jaslic v Betlehemu. V cerkvi sv. Jožefa je predstavljenih 250 primerkov jaslic iz vsega sveta, seveda tudi iz Slovenije, kjer je prve jaslice že leta 1644 zasnoval in postavil jezuitski pater Kilijan Hampl.

V podjetjih in gospodarskih družbah, ki uspešno poslujejo in imajo torej denar, so začeli izplačevati t.i. božičnice. Vsak delavec ali uslužbenec prejme po nekaj tisoč tolarjev kot zahvalo za delo in prizadevnost. Marsikje bodo zaposleni dobili tudi trinajsto plačo, o čemer pa so nastale kritike. Delavci bodo namreč prejeli kvečjemu do 15 tisoč tolarjev, direktorji oz. predsedniki uprav, to je t.i. poslovneži, pa v povprečju 535 tisoč tolarjev. Največja so izplačila v podjetjih kemične industrije in v poslovnih bankah in zavarovalnicah.

V tem predbožičnem in prednovoletnem obdobju Državni zbor zaseda v pospešenem ritmu, včasih tudi ponoči, v mesecu decembru pa bo imel, denimo, kar dve izredni zasedanji. Pri odločanju oz. ob glasovanjih o pomembnih zakonih ali odlokih pa prihaja do presenečenj, ker se med poslanci strank parlamentarne in vladne večine pojavljajo t.i. "prosti strelci". Ti se opredeljujejo drugače, kot pa bi jih zavezovala koalicijska pogodba. Spričo pomislekov poslancev SLS je tehnični zakon o t.i. izbrisanih dobil manjšo podporo od pričakovane. Kaže, da bo o izbrisanih razpisan celo zakonodajni referendum, če ga seveda ne bo preprečilo Ustavno sodišče. Zaradi različnega glasovanja poslancev iz koalicijskih strank parlament ni sprejel sprememb volilnega zakona, za kar se je zlasti zavzemala LDS. Zaradi različnih stališč koalicijskih strank in ustreznega glasovanja je Državni zbor ob koncu novembrskega zasedanja, 28. novembra, zavrnil imenovanje Florjane Bohl na mesto predsednice računskega sodišča in Mitje Deisingerja **(na sliki)** za predsednika vrhovnega sodišča. Oba omenjena organa sta tako ostala brez predstojnika, oba zavrnjena kandidata pa sta sporočila, da se za omenjeni vodilni mesti v računskem sodišču in pravosodju ne bosta več potegovala. Našteti in drugi primeri nesporazumov, ki se občasno spreminjajo v večje spore med strankami parlamentarne in vladne večine, po našem mnenju kažejo predvsem na to, da vsaka stranka snuje svojo strategijo in program za prihodnje parlamentarne in evropske volitve v letu 2004. Koalicija postaja manj važna, čeprav bo skoraj gotovo vzdržala do konca mandata parlamenta in vlade. Zelo pomemben dogodek v Sloveniji je bila odločitev ustavnega sodišča, ki je potrdilo ustavnost t.i. Vatikanskega sporazuma. To se je zgodilo skoraj dve leti po podpisu oz. po dvaindvajsetih mesecih, odkar je bil Vatikanski sporazum poslan v presojo ustavnemu sodišču. Vlada ga je tja poslala 24. januarja 2001, predvsem na zahtevo ZLSD. Nekdanji ustavni sodnik dr. Lovro Šturm je v svoji oceni sklepa ustavnega sodišča zapisal, "da je ključen simbolni pomen sporočila, da je Vatikanski sporazum skladen z ustavo. Za skupino militantnih proticerkveno usmerjenih krogov in posameznikov, ki so poskušali na vsak način preprečiti mednarodni sporazum med državo in cerkvijo, pomeni hud poraz. V luči prikazanih spoznanj bodo simbolne in stvarne posledice odločitve ustavnega sodišča pomenile korak naprej pri vključevanju Slovenije v miselne in vedenjske vzorce tako, kot so oblikovani v svobodni demokratični družbi moderne Evrope."

Odločbe ustavnega sodišča, ki je menda preseglo svoje pristojnosti, še nista komentirala dr. Franc Rode, ljubljanski nadškof in slovenski metropolit, in Slovenska škofovska konferenca. Za uradno oceno je namreč pristojen le Sveti sedež, to je Vatikan.

TUJA VOJAŠKA LETALA BODO NADZOROVALA SLOVENSKI ZRAČNI PROSTOR

V Sloveniji z zanimanjem, a tudi s pridržki, ki so plod dosedanjih slabih izkušenj, pričakujejo predlog nove hrvaške vlade, naj bi sosednji državi obnovili pogovore za rešitev sporov med državama. To predlaga zmagovalec nedavnih hrvaških parlamentarnih volitev dr. Ivo Sanader, predsednik Hrvaške demokratične skupnosti, ki sicer še sestavlja novo hrvaško vlado. Ministrstvo za obrambo pa je sporočilo, da bodo slovenski zračni prostor varovala madžarska ali pa italijanska letala. Slovenija namreč nima lastnih letal za prestrezanje oz. sestrelitev letal morebitne sovražne države. Sicer pa zveza NATO, v katero bo Slovenija kmalu vključena, vsem svojim članicam zagotavlja obrambo njihovega zračnega prostora.

Marjan Drobež

Štirje soustanovitelji

Politehnika ni zasebna, temveč javna institucija

V delu slovenske javnosti se ohranja prepričanje, da je visokošolska izobraževalna in znanstvenoraziskovalna ustanova Politehnika, ki ima sedež v Rožni Dolini pri Novi Gorici, pravzaprav zasebna ustanova, ki je zato omejena v svojih pristojnostih in možnostih. Dejansko pa takšna tradicija ni resnična. Omenjeni zavod sta s pogodbo, sklenjeno 24. septembra 1995, ustanovila Mestna občina Nova Gorica in Inštitut Jožef Štefan iz Ljubljane, ki imata oba javnopravni značaj oz. status. Pred dnevi pa sta se s podpisom posebne pogodbe v soustanoviteljstvo Politehnike vključila tudi Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti in Občina Ajdovščina.

Sklep o soustanoviteljstvu so svetniki občine Ajdovščina sprejeli na zasedanju 20. novembra. Občina bo Politehniki neodplačno podarila tudi stavbo v kompleksu nekdanje vojašnice Srečka Kosovela v Ajdovščini. Tam naj bi čez dve leti razvili študijsko in raziskovalno dejavnost s področja naravoslovja in tehnike, tudi v povezavi s centrom za raziskave atmosfere na Otlici, ki delno že deluje. Objekt s pripadajočim zemljiščem v omenjenem kompleksu nekdanje vojašnice bo Politehnika obnovila in preuredila za lastne potrebe, dela pa bo tudi sama financirala. Vložek Občine Ajdovščina v predvideno naložbo bo znašal predvidoma okoli 8,5 milijona tolarjev.

M.

Mednarodno uveljavljanje slovenskih znamk

Izšle nove priložnostne in redne poštne znamke

Natisnjena tudi znamka ob 60. obletnici partizanske bolnišnice Franja

Pošta Slovenije, ki izdaja priložnostne in redne poštne znamke z motivi z najrazličnejših področij v državi, je dosegla nekaj novih uspehov. Gre tudi za dosežke na različnih tekmovanjih in ocenjevanjih v mednarodnem merilu, ki slovenske znamke uvrščajo v sam vrh. Motiv, ki ga je pripravila slovenska oblikovalka, je bil, denimo, izbran za skupni motiv znamke, izdane ob mednarodnem letu dialoga. Ta motiv je za svoje izdaje uporabilo več kot šestdeset držav. Zadnji v vrsti uspehov slovenskih znamk je četrto mesto v izboru za najlepšo znamko in najlepši blok, ki ga je v letošnjem letu že osmič organizirala založniška hiša Timbropresse. V tekmovanju je sodelovalo 35 poštnih organizacij iz vsega sveta. V kategoriji blokov, izdanih v letih 1999 in 2002, se je slovenski blok z motivi vinskih trt uvrstil za Novo Kaledonijo, Belgijo in Namibijo. Medtem je izšlo nekaj novih priložnostnih in rednih poštnih znamk, ki bodo zagotovo vzbudile zanimanje zbiralcev. Z novo znamko so zaznamovali odprtje novega poštnega logističnega centra v Mariboru. To je prva slovenska znamka s hologramsko folijo. V novi seriji, imenovani Cestna vozila, znamka prikazuje vprežni voz, znan pod imenom "parizar". Prikazani voz je eden zadnjih takih vozov v Sloveniji. Na prvi znamki iz serije Zgodovina je predstavljena partizanska bolnišnica Franja, ki je zaradi svoje izjemnosti predlagana za vpis v svetovno dediščino UNESCA. Ob koncu tega leta bo minilo tudi šestdeset let, odkar so v Franji začeli zdraviti ranjence. Motiv iz nove božične znamke je povzet po freski, ki jo je v kamniški cerkvi na Šutni naslikal Matija Koželj, predstavlja pa Kristusovo rojstvo. Motiv na novoletni znamki pa so novoletni okraski in darila, brez katerih si ni moč predstavljati praznovanja prestopa iz starega v novo leto. V seriji rednih znamk Slovenija-Evropa v malem, nova znamka predstavlja vratni portal pošte iz Globočnikove hiše na Zgornjem Otoku in piransko batano, ribiški čoln, ki predstavlja del slovenske pomorske dediščine. Naslednje priložnostne poštne znamke bodo izšle 22.1.2004, med njimi pa bo tudi dišeča voščilna znamka v obliki srca.

M.

Kriminal

Oropani varčevalci Sicure oz. pravna država kot karikatura

V zadnjem času je Slovenija doživela več kriminalnih dejanj na bančno-hranilniškem trgu (SIB, stečaji hranilnic idr.), ki postavljajo v čudno luč delovanje BS, raznih agencij, policije in tožilstva. Med njimi je tudi HKS Sicura, pri kateri grozi prek štiristo varčevalcem, pretežno primorskim oz. koprskim, da bodo iz stečajne mase prejeli za svojih prek 2,6 milijard SIT prihrankov vsega 5-12% plačila. Njen lastnik je bil Andrej Sever iz skupine problematičnih poslovnežev zloglasnega Optimizma in njegovih propadlih poslovnih izpeljank, ki so bili vplivni člani ali pa simpatizerji LDS. Tudi on naj bi pred tem kot po tekočem traku ustanavljal in zapiral podjetja ter naj bi bil tudi večkrat ovaden zaradi kršitve predpisov in suma pranja denarja. 1) To pa, očitno, ni motilo BS, da mu ne bi izdala dovoljenja tudi za poslovanje hranilnice.

Po nekaj letih poslovanja pa so nič hudega sluteči varčevalci 12. oktobra 2002 zvedeli najprej, da je šla Sicura v prostovoljno likvidacijo in takoj zatem, 30.10.2002, po nalogu BS še v prisilno, s čimer so bili njihovi prihranki naenkrat postavljeni pod vprašaj. Iz uradnih dokumentov BS pa je razvidno, 2) da je slednja z Zakonom o bančništvu prevzela nadzor nad HKS že 20.2.1999, to je tri leta pred stečajem Sicure, in da je tak nadzor izvajala tudi nad Sicuro. Še več, ves ta čas naj bi pri Sicuri ugotavljala številne nepravilnosti ter ji nalagala ukrepe za njihovo odpravljanje. Varčevalci se sprašujejo, zakaj ni BS v teh treh letih nadzora obveščala tudi javnosti o stanju in ugotovljenih nepravilnostih v Sicuri, da bi se lahko pravočasno organizirali in zaščitili svoje interese. Mar ni nadzor predvsem v funkciji varnosti prihrankov? Tako ravnanje BS namreč vzbuja utemeljen sum, da je s svojim molkom nekoga ščitila.

S to veliko prevaro so varčevalci seznanili predstavnike vseh vej oblasti (zakonodajne, izvršne in sodne), a so se, razočarani nad njihovo brezbrižnostjo in neučinkovitostjo, obrnili tudi na evropskega Ombudsmana, ki je vzel zadevo v obravnavo in določil pristojno osebo, ki se bo s tem ukvarjala. Hkrati pa razmišljajo tudi o odškodninski tožbi proti državi. Medtem pa si je slovenski Varuh človekovih pravic pilatsko umil roke ter se otresel nadležnih varčevalcev s tem, da jim je v svojem odgovoru prepisal 3) to, kar je rekla BS, in jih je tako prepustil na milost in nemilost očitno skorumpiranemu kolesju slovenske pravice. Varčevalci se namreč sprašujejo, kje neki so obležale pretekle ovadbe zoper glavne akterje verige Optimizem in osebno tudi zoper Andreja Severja, lastnika Sicure. Kaj je njihova vsebina? Kako da ni obtožnic? Zakaj ni policija intervenirala v primeru Sicure že leta 2001, ko naj bi, po izjavi stečajnega upravitelja Braneta Goršeta,4) to nameravala storiti, a jo je nekdo ustavil? Kdo je to storil in zakaj? Kajti, ko je potem z več kot enoletno zamudo izvršila preiskavo, so bili, spet po izjavi Goršeta, "vsi podatki na računalnikih zbrisani in večina dokumentacije uničene." Sever pa naj bi medtem vse svoje premoženje prepisal na drugega in mu tako nimajo kaj rubiti. Sam pa naj bi se svobodno sprehajal po Ljubljani v spremstvu osebnih varnostnikov. In kako to, da so slovenski osrednji in regionalni mediji tako brezbrižni do tega velikega ropa, ki spominja na politično-mafijsko podzemlje najslabše vrste? In, ne nazadnje, v čem je tistih nekaj deset milijonov domnevnih davčnih utaj koprskega župana Borisa Popoviča in tistih spornih osem milijonov ministra Rupla tako pomembnih za to državo, da se je proti njima v trenutku in z vso učinkovitostjo pognal ves represivni aparat in so nas okrog tega mediji utrujali do onemoglosti? Za varčevalce pa, med katerimi so tudi tragični primeri mater samohranilk, ljudi, ki so varčevali za starost, zdravljenje, šolanje otrok in reševanje stanovanjskih stisk, se nihče ne zgane. Tudi potem ne, ko so bolj izpostavljeni začeli dobivati grožnje in so se evropskemu Ombudsmanu opravičili, ker si zaradi njih niso upali podpisati vloge, ki so mu jo dostavili. Doklej še bomo morali opazovati to živo demonstracijo karikature slovenske pravne države?

Milan Gregorič

OBVESTILA

V PONEDELJEK, 8. decembra, bo v okviru glasbenega abomnaja 2003/2004, z začetkom ob 20.15 v veliki dvorani Kulturnega doma v Novi Gorici nastopil Komorni orkester Solisti iz Aquile.

OBČINA BRDA, ZKD BRDA, SKLAD DORČE SARDOČ in GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabijo na predstavitev knjige

Albina Sirka

ŽIVLJENJE NA NITKI

Knjigo bo predstavil *prof. Jože Pirjevec*

Grad Dobrovo, **nedelja, 7. decembra 2003, ob 17. uri**

ZAVAROVALNIŠKI KOTIČEK Stojan Pahor

Nezgodno zavarovanje (2)

Smrt zavarovanca zaradi nezgode. Zavarovalnica izplača dogovorjeno zavarovalno vsoto (it.: massimale) za primer smrti upravičencu, ki ga pogodbenik določi ob podpisu pogodbe ali naknadno oziroma v testamentu. Za uveljavitev odškodninskih zahtevkov pride v poštev smrt, ki nastopi v roku 2 let od dneva nezgode. Če je v tem obdobju zavarovalnica že izplačala zavarovancu vsoto za trajno invalidnost, ima upravičenec pravico samo do razlike med že izplačano vsoto in zavarovalno vsoto v primeru smrti.

Invalidnost kot posledica nezgode. Zavarovalna vsota za primer invalidnosti se izplača ob stoodstotni invalidnosti zavarovanca zaradi nezgode ali pa se izplača del zavarovalne vsote - glede na odstotek invalidnosti, ki se določi po tabeli invalidnosti. Zavarovanec lahko izbira med tabelo združenja zavarovalnic (ANIA) in zavoda INAIL, ki je bolj ugodna. Navadno pogodba predvideva 3% absolutno franšizo, zato trajne invalidnosti do te stopnje bremenijo zavarovanca. Podobno kot v primeru smrti se lahko uveljavi odškodninski zahtevek za invalidnosti, ki nastopijo v roku 2 let od dneva nezgode. V primeru razhajanj pri določitvi stopnje nepokretnosti predvideva pogodba imenovanje zbora treh zdravnikov, ki jih izbereta zavarovanec in zavarovalna družba.

Dnevna odškodnina. Zavarovalnica izplača domenjeno zavarovalno vsoto za čas, ko zavarovanec zaradi nezgode ni v stanju opravljati svojega rednega dela za največ 365 dni nesposobnosti za delo. Za to obliko kritja so značilne visoke franšize (od 5 do 15 dni).

Nadomestilo za bolnišnični dan. Za vsako prenočitev zavarovanca v bolnišnici zaradi zdravljenja posledic nezgode se izplača nadomestilo za bolnišnični dan za največ 365 dni v letu dni od dneva nezgode. Z dodatnimi posebnimi klavzulami si zavarovanec lahko zagotovi dnevno odškodnino tudi za slučaj mavca in drugih podobnih pripomočkov.

Stroški zdravljenja. Zavarovalnica povrne stroške zdravljenja, ki jih je zavarovanec imel ob nezgodi (participacija, prispevki za ortopedske pripomočke, stroški operativnih posegov, itd.) do zneska, ki je bil dogovorjen ob sklenitvi pogodbe. Ta oblika kritja pride predvsem v poštev za primere, ko zavarovanec ne more računati na pomoč javnih zdravstvenih ustanov (npr. nezgoda v tujini).

Pri nezgodnem zavarovanju pogodbenik lahko računa na davčni odbitek v višini 19% premije za prvi dve kritji (smrt in trajna invalidnost zaradi nezgode) do največ 1291,41 evrov. Nekatere zavarovalnice brezplačno ali z manjšim dodatkom ponudijo zavarovancu izkaznico, ki daje pravice do informacij in nekaterih zdravstvenih posegov (prevoz v posebne zdravstvene centre, bolniška asistenca na domu, itd.)

Bralci lahko sodelujejo pri naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

Prepad med revnimi in bogatimi...

Italijanska bogata elita

Že nekaj časa beležijo v Italiji vedno večje število družin, ki si ne morejo privoščiti niti osnovnih življenjskih sredstev. Število revnejših pa stalno narašča.

Če se po eni strani število revnih stalno veča, beležijo v Italiji tudi manjšo skupino družin, ki predstavljajo tako imenovano elito. Za statistike, predvsem pa za proizvajalce in za vse podjetnike, ki nudijo različne storitve, je ta skupina potrošnikov zelo zanimiva. V to skupino spadajo namreč vse tiste osebe, ki imajo letno več kot 60 tisoč razpoložljivega dohodka, to je neto letni dohodek, ki posamezniku ostane potem, ko je poravnal vse davčne in podobne dajatve. Ekonomisti so ugotovili, da trenutno sestavljata to skupino približno dva milijona italijanskih državljanov.

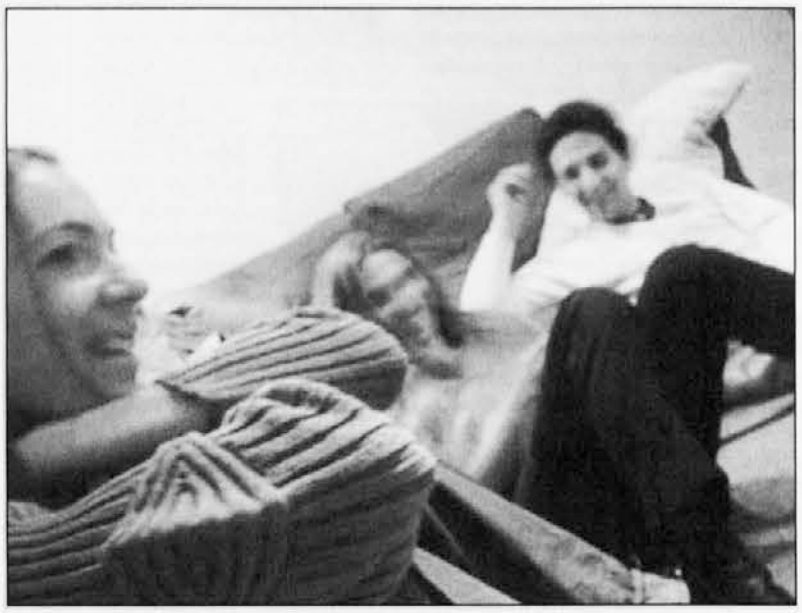

Čeprav so statistiki ugotovili, da so člani te skupine med seboj zelo različni, so skušali ugotoviti skupne značilnosti statističnih enot, in sicer: vsi člani te elite razpolagajo s precejšnjim letnim dohodkom, ki jim omogoča, da si lahko privoščijo marsikateri užitek od rednega obiska v restavraciji, do nakupovanja, daljših počitnic in vikendov v tujini ali vsaj na deželi in do vsaj treh ur, ki jih tedensko posvečajo negi telesa in športnim dejavnostim. Večinoma obiskujejo člani te elite tudi kako kulturno prireditev in sodelujejo pri kaki dobrodelni pobudi. Najbolj značilen član elite je mlajši izobraženec, star okoli 35 let, ki opravlja prosti poklic ali pokriva kako vodilno mesto v podjetju in ki živi v kakem večjem mestu. Poleg zadoščenj, ki mu jih nudi delovno okolje, kjer pa včasih tudi pozabi na etiko in etična načela, išče še druga zadoščenja in užitke, predvsem pa veliko potuje. Ugotovili so, da preživi na počitnicah, največkrat v tujini in v hotelih višje kategorije okoli 24 dni letno. Vsekakor pa so še odkrili, da je ta mlajši izobraženec zelo odprt do novega in veliko bere. Vsaj enkrat tedensko večerja v restavraciji višje kategorije, redno igra tenis, hodi v fitnes center, smuča in kolesari. Veliko prostega časa pa preživlja na nakupovanju oblek in dodatkov. Odkrili so še, da so to tudi mlajše družine, kjer si zakonca delita skrbi za družino.

Statistiki, ki take analize izvajajo periodično, so primerjali podatke, ki so jih zbrali med podobno analizo pred štirimi leti. Ugotovili so, da člani te elitne skupine v zadnjem letu delajo nekaj ur več tedensko kot pred štirimi leti. Pri izbiri poklicne dejavnosti pa je še vedno glavno vodilo letni dohodek, kar pomeni, da se posameznik odloča predvsem za tisto dejavnost, ki nudi čim večji dohodek, pa čeprav ni najbolj zanimiva. Tako so med drugim ugotovili, da "uspeh na delovnem mestu z lastnimi močmi" ni več vrednota, pač pa je pomebno uspeti, pa čeprav ti pri tem kdo "pomaga". Ravno tako so ugotovili, da se člani te elite ne borijo, da bi si pridobili spoštovanje drugih, saj je važno le imeti dovolj denarja, da si lahko še naprej privoščijo blaginjo, ki so jo do tega trenutka uživali. Zanimivo je tudi dejstvo, da se je večina teh mlajših bogatašev opredelila za več vodilnih vrednot v življenju, in sicer: zaslužiti čim več, uživati življenje, imeti otroke, čeprav iz ankete ne izhaja, kdo naj bi se z njimi ukvarjal, ko imajo starši vse te delovne in družabne obveznosti, in razpolagati s precejšnjim prostim časom.

Vsekakor pa so ugotovili, da sestavljajo to bogato italijansko elito tudi druge značilne skupine. Za statistike je zelo zanimiva tudi skupina oseb, ki imajo od 55 do 60 let. To so v glavnem obrtniki in trgovci, ki so si svoje bogastvo ustvarili s trdim vsakdanjim delom, imajo nižjo stopnjo izobrazbe in nimajo velikega zanimanja za kulturne dogodke, v zamenjo pa postavljajo v center svoje pozornosti varčevanje, da bodo tudi za bodočnost ohranili podoben življenjski stil, zdravo življenje, družino in vero, kar so statistiki pri mlajših članih elite močno pogrešali.

Mara Petaros

SLOVENIJA

Dogodek pomemben za Slovenijo in tujino

V Ajdovščini grade novo tovarno jadralnih letal

Naložbenik je poslovnež, lastnik podjetja za alternativno letalstvo Pipistrel Ivo Boscarol, ki je bil tudi prvi zasebni izdelovalec letal

V Ajdovščini so začeli graditi novo tovarno letal podjetja za alternativno letalstvo Pipistrel, last pilota, poslovneža, podjetnika letošnjega leta v Sloveniji in prejemnika najvišjega priznanja občine Ajdovščina letos, Iva Boscarola. Gre za dosežek izjemno velikega pomena za vso Slovenijo in za tiste tuje države, ki kupujejo ultralahka letala, izdelana v omenjenem ajdovskem podjetju.

Razvoj podjetja Pipistrel je bil tako hiter, da bi lahko spominjal na čudež, če ne bi bil sad marljivega dela, sposobnosti, nadarjenosti in stremljenj Iva Boscarola. V tem razvoju je bilo nekaj značilnih dogodkov. Potem ko je leta 1996 od uprave za zračno plovbo Slovenije dobil dovoljenje za izdelavo ultralahkih letalskih naprav, so v njegovem podjetju začeli razvijati letalo vrste Sinus. Malo pozneje so pričeli izdelovati motorne zmaje "Twister" ter jadralna letala vrste Taurus.

Zlasti letalo vrste Sinus 912 je nekaj izjemnega. Gre za dvosedežno letalo ultralahke kategorije, ki se uvršča med t.i. motorna jadralna letala. Do zasnove in izdelave prvega letala v Boscarolovem podjetju takih letal ni bilo na tržišču zaradi tega, ker nobenemu proizvajalcu ni uspelo izdelati letala omenjene vrste, ki bi tehtalo manj od predpisanih 250 kg. Podobna letala so sicer obstajala, vendar težja, kar jih uvršča v višjo kategorijo.

Letalo Sinus iz Ajdovščine doseže hitrost do 250 kilometrov na uro in višino šest tisoč metrov. V zraku je lahko s prižganim motorjem neprekinjeno pet ur in v tem času preleti nad tisoč kilometrov. Z ugasnjenim motorjem lahko preleti izredno veliko razdaljo, denimo z višine tisoč metrov 28 km daleč. Letalo je izdelano po najbolj zahtevnih mednarodnih letalskih standardih. Sinus je še zmeraj svetovni prvak v svoji konkurenci in nima tekmecev nikjer v tujini. Ta letala uporabljajo v mnogih tujih državah, med katerimi je tudi Italija.

V Boscarolovem podjetju so doslej izdelali okoli 120 omenjenih ultralahkih jadralnih letal oziroma štiri letala mesečno. V novi tovarni pa se bo izdelava povečala na osem letal mesečno.

Nasploh gre za podjetje, ki prednjači v vsem. V njem je sicer zaposlenih samo deset delavcev in strokovnjakov, vendar so ti lani ustvarili nad milijon 700 tisoč evrov prihodkov. Pri tem je čisti dobiček znašal 110 tisoč evrov. Delavci prejemajo plače, ki so za 20,61% višje od povprečnih plač v Sloveniji, in za 20,68% višje od povprečja v občini Ajdovščina.

Letala vrste Sinus prodajajo skoraj izključno v tujino, celotna proizvodnja omenjenih dvosedežnih ultralahkih jadralnih letal pa je prodana za deset mesecev naprej. Po oceni izvedencev je Pipistrel med sedmimi najbolj uspešnimi podjetji v Sloveniji.

Nova tovarna letal bo seveda omogočila povečanje števila zaposlenih in nadaljnje povečanje deleža podjetja Iva Boscarola v slovenskem letalskem gospodarstvu oz. prometu. Naložba bo stala okoli 1,2 milijona evrov, v največji meri pa jo bo iz svojih virov financiralo podjetje Pipistrel samo.

M.

Štirideset let letališča Brnik

Skrb za nižje cene v letalskem prometu in novi izzivi po vstopu Slovenije v EU

Letališče Brnik, edina "zračna luka" za mednarodni letalski promet v Sloveniji, bo v kratkem praznovalo svojo štirideset letnico. Letališče je bilo uradno odprto 24. decembra leta 1963, redni letalski promet pa se je začel 9. januarja 1964. V začetku je delovala redna dnevna letalska linija z Beogradom, trikrat na teden z Dubrovnikom in enkrat tedensko z Londonom. Do konca leta 1964 je na novem letališču pristalo 1.172 letal. Odpeljala so 38.670, pripeljala pa 39.509 potnikov.

Potniški in blagovni promet z Brnika sta se v naslednjih letih večala, letalske povezave s tujino pa se širile in naraščale. Predsednik uprave Aerodroma Ljubljana, ki upravlja letališče, Vinko Može, je povedal, da v jubilejnem štiridesetem letu pričakujejo okoli 900 tisoč potnikov, okoli 4,7 milijarde tolarjev prihodka ter milijardo in pol tolarjev dobička. Slovenski letalski prevoznik Adria Airways bo imel 2,5 odstotka več potnikov kot lani, promet tujih letalskih družb pa se bo v tem letu povečal za kar 39%.

Vinko Može optimistično zre v prihodnost letališča Brnik. Po 1. maju leta 2004 ne bo več potrebno imeti dovoljenja za polete oz. prelete potniških letal, ampak bo tudi v delovanju letališča na Brniku prevladal interes izključno komercialne narave. Povezave Ljubljane z evropskimi prestolnicami so dobre, morali pa bi si bolj prizadevati za pritegnitev novih tujih letalskih družb. Slovenija naj bi prihodnje leto dobila tujega letalskega prevoznika, ki bo potnike ceneje popeljal v evropske države in drugam v tujino.

Aerodrom Ljubljana načrtuje gradnjo novega potniškega terminala na Brniku, ki bo omogočil lažji in bolj racionalen sprejem potnikov ob prihodu in odhodu letal. V letu 2004 bodo začeli graditi velike garažne hiše in začeli izpolnjevati še nekatere druge načrte. V Slovenijo zdaj prihaja premalo turistov z letali, takšni turisti pa so najbolj zaželjeni, ker ostanejo dalj časa. Konzorcij se bo najprej usmeril k štirim trgom: Skandinaviji, Rusiji, Veliki Britaniji in Italiji.

Večinski lastnik letališča Brnik je država, ki bo svoj delež tudi ohranila, "saj je predsednik vlade Anton Rop povedal, da je sedanja lastniška struktura družbe primerna, da letališče dobro posluje in torej ni razlogov za prodajo."

Velika je konkurenca letališč v sosednjih državah, kot tudi letališča v Ronkah.

Ob štirideseti obletnici otvoritve mednarodnega letališča na Brniku so predstavniki Aerodroma Ljubljana, ki upravlja omenjeno infrastrukturo, opozorili, da bi morala Slovenija čimprej vzpostaviti novi letalski progi s Španijo in Italijo.

Žal pa se pristojni državni organi pomembnosti omenjenih smeri ne zavedajo in zato ne ukrepajo. Potniki si seveda sami izbirajo, s katerega letališča bodo potovali. Za mnoge so bolj kot Brnik primerna letališča v Ronkah, Benetkah, Celovcu, na Dunaju in v Gradcu. Iz Slovenije si domnevno okoli 300 tisoč potnikov na leto izbira letališča na bližnjih območjih v Italiji in Avstriji. Na njihovo odločitev pa vplivajo tudi cene letalskih potovanj, ki so na omenjenih letališčih ugodnejše od cen na Brniku.

M.

Športno združenje Olympia-Gorica

Ritmičarke in orodni telovadci pridno na delu

Skoraj dva meseca je preteklo, odkar so se v telovadnici Športnega združenja Olympia pričeli redni treningi športne gimnastike ter športne ritmične gimnastike (orodne telovadbe in ritmike) za sezono 2003/04. Kar zadeva ritmično gimnastiko, naj povemo, da je trenutno v skupini 12 deklic, ki trenirajo pod vodstvom izkušene trenerke v delu z otroki Mije Ušaj Češčut. Deklice so razdeljene v dve starostni skupini - od 5. do 8. in pa od 9. do 12. leta starosti, trenirajo pa dvakrat tedensko (ponedeljek in četrtek) po eno oz. eno uro in pol.

V gimnastični skupini pa je čez dvajset dečkov. Trenirajo dvakrat tedensko (ponedeljek in četrtek) po eno oz. eno uro in pol pod vodstvom novogoriškega trenerja Mihe Vogrinčiča in tudi oni so razdeljeni v dve starostni skupini - od 5. do 8. in pa od 9. do 12. leta starosti. Vsi se že pridno pripravljajo na prva telovadna srečanja in nastope: prvo srečanje bo v kratkem (januarja meseca) z novogoriškimi telovadci, prvi daljši prikaz tromesečnega dela pa bo na sporedu že 12.decembra - ob božičnih praznikih. Starše, ki želijo, da bi njihovi malčki pristopili v ti dve skupini, pa obveščamo, da se vpisovanje nadaljuje v telovadnici športnega združenja Olympia - drevored XX. septembra 85, med urami treningov - možen je tudi ogled - vsak ponedeljek in četrtek od 15. do 17.ure. Informacije pa na tel.335 5952551 (Damijana).

DČ

Tudi redni treningi MINIVOLLEY-ja

Ob začetku novega šolskega leta so se pri športnem združenju "Olympia" ponovno začeli tudi redni treningi **MINIVOLLEY-ja.** Deklice in dečki se tako učijo veščin z žogo, trenirajo pa tudi veliko drugih elementov, ki so pomembni za bodočega dobrega igralca pod mrežo: vaje za razvijanje spretnosti, hitrosti, moči, polakrobatske elemente... V skupini je **okrog 15 otrok** - deklic in dečkov od 9. do 12. leta starosti, trening pa poteka ob torkih od 16.30 do 17.30 ure in ob petkih od 17. do 18. v društveni telovadnici Olympie pod vodstvom izkušenega novogoriškega trenerja Ivana Markiča. Vpis v to skupino je še možen - med urami treningov, v telovadnici na Drevoredu 20. septembra 85 v Gorici ali na tel. 335 5952551 (Damijana).

OBVESTILO

ŠPORTNO ZDRUŽENJE Olympia prireja v petek, 12. decembra, ob 20. uri športno božičnico v družbeni telovadnici na Drevoredu 20. septembra 85 v Gorici. Vabljeni!

Goriški vrtiljak

Seminče za višješolce

Goriški višješolci obeh polov, humanističnega in tehničnega, so se 25. novembra zbrali v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, da bi si ogledali drugo gledališko ponudbo v abonmaju Moje gledališče pod okriljem Goriškega vrtiljaka, ki ga prireja KCLB ob strokovni pomoči Primorskega dramskega gledališča in v sodelovanju z goriškim Kulturnim domom ter Slovenskim stalnim gledališčem. Tokrat je zanje prišlo v goste PDG s Pirandellovo tragikomedijo *Seminče* (Liola'), ki jo je posrečeno prelil v goriško narečje lektor PDG Srečko Fišer, pozorno poudarjajoč detajle pa zrežiral priznani režiser Zvone Šedlbauer. Uprizoritev je doživela odrski krst v letošnjem oktobru v novogoriškem gledališču in naletela na uspešen odmev pri publiki in kritikih. Njeno vsebino in trpko usodnost, sicer ovito z živahno mediteranskostjo in mladostno prešernostjo, so dobro sprejeli tudi dijaki, ki so kar pozorno spremljali odrsko dogajanje, razen nekaterih mladih v zadnjih vrstah, ki niso nehali ščebetati. Ogled tega najbolj igrivega Pirandellovega dela je bil še posebno dragocen za maturante literarnih ved, ki pač morajo poznati opus tega italijanskega dramatika, enega izmed najpomembnejših 20. stoletja, pa tudi ostali so gotovo spoznali, kam pripeljejo laži in kako se usoda poigrava s slehernikom.

IK

Vrh sv. Mihaela / Izlet po Sloveniji in Hrvaški

"Zadnji pozdrav počitnicam"

Pred začetkom sezone sta mladinski pevski zbor in prosvetno društvo Vrh sv. Mihaela skupaj s starši, prijatelji in

sorodniki odpotovali na izlet po Sloveniji in Hrvaški. Udeležba je bila kar velika, saj smo najeli kar dva avtobusa. Razdelili smo izletnike po starosti, tako da so starejši (strici in tete, none in nonoti) šli vsi skupaj na en avtobus. Ta avtobus sta vodili Doriana in Nerina, ki sta skrbno obogatili udeležence s prijetnimi informacijami in zanimivostmi glede točk izleta. Drugi avtobus pa je bil za razposajene otroke in starše. Vodenje avtobusa je bilo prepuščeno Gabrielli, Anastaziji, Claudiotu (za pot) in Tatjani, ki pa je občasno kratkočasila pevce in spremljevalce teh s kratkimi in jedrnatimi infomacijami.

Najprej smo obiskali cerkev in samostan v Pleterjah **(slika zgoraj)**. Ogledali smo si zanimiv film o življenju menihov v samostanu. Hitro zatem smo odpotovali proti Kumrovcu. Obiskali smo vas, ki je večinoma državna last, saj je sedaj muzej. V vasi je tudi rojstna hiša nekdanjega jugoslovanskega predsednika Josipa Broza Tita. Postanek je bil sicer kratek, saj je bil čas nekoliko omejen.

Naslednja točka za ogled je bil grad v Posredi. To je srednjeveški grad, ki poleti gostuje talentirane glasbenike in ima nekaj razstavnih sob. Tu nas je ujel dež. A kaj zato! Mi smo trdi izletniki, Kraševci. Dve kapljici dežja nas nista ustavili. Kar naprej, naslednja postaja...

S polnim želodcem smo si ogledali Jelenov Greben. Potem smo obiskali cerkev v Olimju **(slika desno)**. Cerkev je zelo velika in lepa in ima prekrasen oltar črne in zlate barve. Oltar je takih barv, ker zlata predstavlja dragocenost, medtem ko je črna barva mogočnosti.

Zanimiva je tudi lekarna v notranjosti samostana, ki je druga najstarejša v Evropi. Duhovnik nam je razložil zgodovino o lekarni in nato smo brzo vstopili ter si jo radovedno ogledali. Imeli smo tudi možnost nakupa "kakega" zdravila. Duhovnik se je pošalil, da ni vedel, da smo mi Goričani tako bolehavi, saj smo mu izpraznili lekarno.

Hitro zatem je sledila loterija. Bilo je mnogo daril vseh vrst: od torbic do svinčnikov, od igrač do koledarjev in mnogo drugih. Polnih rok smo se srečni, veseli in zadovoljni vrnili domov.

Hitro za tem smo nekateri večji pevci mladinskega pevskega zbora Vrh, ki se ukvarjajo tudi z inštrumenti, udeležili pevskega tedna, ki ga je organizirala glasbena šola Emil Komel v Portorožu.

Za tem smo v naši vaški mali cerkvi z veseljem sprejeli škofa Dina de Antonija in smo mu kot spomin našega mladinskega zbora Vrh darovali lesen "kvader" z vklesa-

nimi notami, ki ga je izdelal g. Piero Brumat, oče dveh naših pevcev.

Septembra smo že začeli redne pevske vaje. Starejše otroke uči in vodi Marja Feinig, njej pa pridno pomaga pianistka Sara Devetak, ki tudi uči mlajše. Sari pa pri spremljavi pomagata Karen in Tatjana. Na vajah se veliko zabavamo, saj se vsi poznamo in smo drug drugemu prijatelji. Če si otrok in rad pješ, pridruži se nam, ne bo ti žal.

Karen in Tatjana

PREJELI SMO

Prispevki za vzdrževanje duhovnikov

Podpora in pomoč Cerkvi

V Italiji je 25.788 župnij; od teh jih ima 11.343 manj kot tisoč prebivalcev, 3.544 župnij z 3.378 župniki celo manj kot 250 oseb. Kljub temu lahko vsak škofijski duhovnik, naj bo bolan, ostarel, upokojen ali v polnosti svoje delovne vneme, v mestu ali gorski vasici, računa na podporo, ki gre od 784 evrov, če je komaj postal župnik, do 1.200 evrov, če je škof tik pred upokojitvijo.

Je prav, da duhovnik prejme plačo? Zakaj raje ne živi od miloščine? Vprašali smo msgr. Germana Zacchea, škofa v kraju Casale Monferrato in novega predsednika Odbora za promocijo in ekonomsko podporo katoliški Cerkvi.

"Če gre za 'plačilo' v smislu 'plače', ki odgovarja storjenim uslugam, moramo takoj pojasniti, da biti duhovnik ni pravi poklic in bi zato bilo zmotno govoriti o 'plači': duhovnik mora živeti vse svoje življenje zastonj kot poslanstvo. Da pa lahko v polnosti uporablja svoj čas, sposobnosti in moči v službi skupnosti, mora pač živeti; torej mora jesti, se oblačiti, nekje prebivati: skratka živeti. Nihče ne živi samo od zraka.

To je smisel 'podpore': ta beseda je različna od 'plačila' ali 'plače'. Govori o tem, da je duhovniku dovolj, da živi, in ne zasluži sorazmerno s tem, kar dela. Duhovniku je dovolj 'podpora', takšna, ki mu zagotavlja dostojno življenje. Vse ostalo opravlja z veseljem in vdanostjo, ne da bi pričakoval, da bo plačan sorazmerno s svojim delom, ki je čisto 'poslanstvo' v prid Božjega kraljestva."

More vsaka skupnost zadostiti svojim potrebam? In nedeljska miloščina lahko zadošča za podporo duhovnikom?

"Po logiki bi morala vsaka župnijska skupnost, v popolni službi katere je duhovnik, biti sposobna mu nuditi 'podporo'. To pa v veliki večini župnij ni stvarno, še zlasti, kjer je vernikov malo in pogosto še pripadajo revnejšemu sloju. Isto velja tudi za skromne nedeljske miloščine, ki komaj krijejo (niti ne vedno) redne upravne stroške župnijske cerkve in pastoralnih prostorov (luč, kurjava, vzdrževanje itd.). Zato je potreben dopolnilen sistem t.i. veznih posod, ki dopušča prehod prispevkov za podporo večjih in bogatejših župnij do manjših in revnejših. Poleg tega je potrebna ustanova, Inštitut za vzdrževanje duhovščine (Istituto per il Sostentamento del Clero), ki s svojim poseganjem na državni ravni dopolnjuje neprikladnosti številnih manjših skupnosti. To službo opravlja Inštitut na podlagi sklada 'osem od tisoč' (ki se delno uporablja za vzdrževanje duhovščine) in tistih, ki izhajajo iz prostovoljnih prispevkov vernikov (ki tako izražajo posebno pozornost duhovščini v celoti)."

Pogosto uporabljate besedi pripadnost in pomoč. Zakaj?

"Da, v resnici pogosto uporabljam glagola 'pripadati' in 'pomagati', saj menim, da sta na neki način povezana. Prepričan sem o tem: čim bolj raste občutek pripadnosti župniji in prek nje Cerkvi, tem bolj raste tudi svobodna in odgovorna želja po 'pomoči njenim potrebam': med temi je prva prav konkretna podpora duhovnikom, ki so tako potrebni za življenje vsake cerkvene skupnosti. Ko je kristjan prepričan, da je župnija kot njegov dom in družina (čut pripadnosti), zna tudi vzeti na svoja ramena njeno 'ekonomsko podporo', da župnija lahko živi in deluje. Dva prednostna kanala za to 'ekonomsko podporo', ki je lepo izražena z glagolom 'sovvenire' (pomagati, priskočiti na pomoč), sta podpis v okencu osem od tisoč (ki je zastonj) in vsaj letni prispevek osrednjemu Inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (ki je sicer odtegljiv, obenem pa kliče po velikodušnosti)."

Kaj je potrebno razumeti, da se prepričamo in smo pripravljeni prispevati za podporo duhovnikom? Mar spreobrnjenje srca?

"Omenil sem, da podpis 'osem od tisoč' na davčnih prijavi ne stane nič, medtem ko prispevek zadeva naše žepe. Seči v žep pomeni imeti velik smisel in ljubezen do lastne Cerkve, živ čut pripadnosti in soudeleženosti: skratka je potrebno imeti čvrsto prepričanje, da je župnija (oz. Cerkev) skupna zadeva in smo vsi soodgovorni zanjo v enkratnosti lastnega poslanstva. Kdor je prepričan, da si v prvi osebi prizadeva za poslanstvo v cerkveni skupnosti, bo znal vzeti nase bremena in odgovornosti, tudi ekonomske. Kdor pa se čuti vedno in samo gost oz. porabnik ali celo nekam tuj, ne bo nikdar dovolj zavzet, da bi Cerkev tudi finančno podprl."

(prev. DD)

S 1. STRANI

Za obstoj...

O SSŠ se v javnosti sicer bolj malo govori. Vsi pa verjetno ne vedo, da gre npr. na Goriškem prav Sindikatu slovenske šole - zlasti pod vodstvom prof. Albina Sirka, ki je bil daljšo dobo njegova duša - velika zasluga za pomembne dosežke slovenskega goriškega šolstva, kot npr. za ustanavljanje novih šol (zavod Ivan Cankar, slovenska sekcija ITI, zavod Žiga Zois itd.). "Vsi ljudje, ki delujejo danes na omenjenih šolah, se morajo zahvaliti prav prof. Sirku," nam je povedala Sonja Klanjšček. "V tistem času se je pahljača naše ponudbe znatno razširila. Očvrstil se je tudi seznam učnega in neučnega osebja. Prof. Sirk je tudi vedno vztrajal na tem, da mora neučno osebje obvladati slovenski jezik."

Tudi zato je pomembno, da se osebno zavzemamo za ta organizem in podpiramo njegova prizadevanja, saj - dodaja učiteljica Sonja Klanjšček: "Marsikdo sprašuje: 'Kaj dela zame sindikat?' Prav pa bi bilo, ko bi se vprašali: 'Kaj naredim jaz za sindikat?'"

Za tržaško tajništvo Sindikata slovenske šole Vesna Danieli takole poziva: "Volitve v enotna sindikalna predstavništva posameznih šolskih zavodov so za Sindikat slovenske šole izredne važnosti. Vsedržavni sindikati (t.s. Snals, Cgil, Cisl in Uil) imajo, kot podpisniki vsedržavne delovne pogodbe, že pravico, da se udeležujejo predvidenih pogajanj – pogajanj na ministrstvu za oblikovanje delovne in dopolnilne pogodbe, pogajanj z deželnim šolskim skrbnikom za določitev števila razredov, za porazdelitev osebja šolskim zavodom, za odobritev posebnih projektov, za udejanjanje pravice do izpopolnjevanja itd., kot tudi pogajanj na zavodski ravni za podpis zavodske dopolnilne pogodbe.

Sindikat slovenske šole pa bo lahko zagovarjal pravico, da se udeležuje deželnih pogajanj, če ga bodo slovenski šolniki podprli ob volitvah v enotna sindikalna predstavništva in oddali svoj glas kandidatnim listam, ki jih je naš sindikat predstavil na posameznih ravnateljstvih. Tržaško tajništvo SSŠ poziva učno in neučno osebje, naj se udeleži volitev ter naj voli za Sindikat slovenske šole, ker je ta edini sindikat, ki vedno zagovarja pravice slovenskih šol, ki se na vsakem pogajanju poteguje za ustrezno šolsko ponudbo, ustrezno število delovnih mest in ustrezno financiranje slovenskih šolskih zavodov."

OSTANI ZVEST NOVEMU GLASU, KER TI NOVI GLAS VSAK TEDEN

GOVORI O ZVESTOBI NAŠIM VREDNOTAM!

NOVI GLAS JE TVOJ TEDNIK! NAROČI SE NANJ IN PRIDOBI NOVEGA NAROČNIKA!

Naročniki, ki bodo poravnali naročnino na Novi glas za leto 2004 do 31. januarja 2004, bodo sodelovali pri žrebanju za potovanje z Novim glasom v Španijo, ki bo v drugi polovici aprila 2004.

POSAMEZNA ŠTEVILKA:
1,00 €

LETNA NAROČNINA 2004:
Italija: 45,00 €
Slovenija: 48,00 €
Inozemstvo - navadna pošta: 65,00 €
Inozemstvo - prioritetna pošta: 85,00 €

GORICA: Travnik 25 / tel. 0481 533177 (uprava) / fax 0481 548276 / uprava@noviglas.it
TRST: Ul. Donizetti 3 / tel. 040 365473 / fax 040 775419 / trst@noviglas.it

goriška mohorjeva družba

KNJIŽNI DAR 2004

KOLEDAR 2004
ZVESTI ZAPISOVALEC POMEMBNIH DOGODKOV MED NAŠIMI LJUDMI, DELOVANJA NAŠIH DRUŠTEV IN DRUŽBENEGA DOGAJANJA

LIDA TURK
LE ŠEPET JE, KI GA SLIŠIMO O NJEM
ZBIRKA ČRTIC, V KATERIH AVTORICA PODOŽIVLJA SPOMINE NA DRAGE OSEBE IN OKOLIŠČINE

ADRIJAN RUSTJA
RODIL SEM SE V SOBOTO
14. KNJIGA NAŠIH KORENIN VSEBUJE AVTOBIOGRAFSKE ZAPISKE IZ GLEDALIŠKEGA ŽIVLJENJA

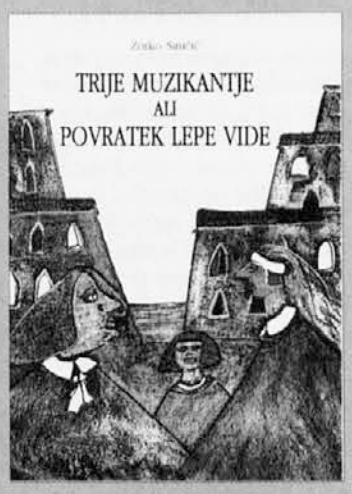

ZORKO SIMČIČ
TRIJE MUZIKANTJE ALI POVRATEK LEPE VIDE
ALEGORIJA O USODI SLOVENSTVA V ZDOMSTVU IN NEPOSREDNO V NAŠEM ZAMEJSTVU

TRAVNIK - PIAZZA VITTORIA 25, 34170 GORICA - GORIZIA

tel. 0481 533177, fax 0481 548276, e-mail mohorjeva@adriacom.it